

**ABDULLAH HARMANCI'NIN ÇOCUK KİTAPLARININ ÇOCUK
EDEBİYATININ TEMEL İLKELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Habibe GÜNAYDIN

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Doç. Dr. Yasin KILIÇ

AĞRI- 2022

Her hakkı saklıdır.

**T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

Habibe GÜNAYDIN

**ABDULLAH HARMANCI'NIN ÇOCUK KİTAPLARININ
ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL İLKELERİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Yasin KILIÇ**

AĞRI- 2022

Her hakkı saklıdır.

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Abdullah Harmancı’nın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

√ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

ÖNSÖZ

Çocukların bilişsel, zihinsel ve ruhsal gelişimlerinin sağlanması konusunda çocuk kitapları önemli bir görev üstlenmektedir. Dış yapı özellikleri, içyapı özellikleri ve eğitsel özellikleri çocuklara göre hazırlanan bir kitabın çocuklar üzerinde çok fazla olumlu etkisi bulunmaktadır.

Abdullah Harmancı edebiyatımızda öykücü kimliğiyle tanınan bir yazarımızdır. Çocuk edebiyatına yönelik eserler de veren Harmancı edebiyatımızın önemli bir ismi haline gelmiştir. Bu nedenle bu araştırmada Abdullah Harmancı'nın çocuklar için kaleme aldığı Hışırta Avcısı, Evliya'nın Sırları, Bilgenin Gölgesi, Küçük Prens Hakem Olsun, Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek? Aynalı Baba ile Raci, Ötücü Kuşlar Festivali adlı çocuk kitapları dış yapı özellikleri, iç yapı özellikleri ve eğitsel ilkeleri ile çocuk edebiyatına uygunluğu açısından incelenmiştir.

Tezin başlangıcından tamamlanmasına kadar geçen her aşamada bana yol gösteren, benden yardım ve desteğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Yasin Kılıç'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca her konuda olduğu gibi yüksek lisans eğitimimde de en büyük destekçim olan değerli aileme ve sevgili eşim Emre'ye sonsuz teşekkürler.

AĞRI-2022

Habibe Günaydın

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABDULLAH HARMANCI'NIN ÇOCUK KİTAPLARININ ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL İLKELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yasin KILIÇ

2022, Sayfa:147

Jüri: Prof. Dr. Rezan KARAKAŞ

Prof. Dr. Akif ARSLAN

Doç. Dr. Yasin KILIÇ

Çocukların anlama, anlamlandırma şekilleri, dil gelişimleri, hayal dünyaları, dünyayı ve insanları algılama biçimleri yetişkinlerden farklıdır. Bu farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda onların zihinlerine, dünyalarına hitap eden farklı edebiyat ürünlerine ihtiyaçları olduğu sonucu çıkmaktadır. Çocuk edebiyatı bu ihtiyaçtan doğmuş ve günümüze kadar büyük bir gelişim göstermiştir. Günümüzde çocuklar için hazırlanan çeşitli edebiyat ürünleri bulunmaktadır. Abdullah Harmancı da çocuklar için çocuk kitapları yazmaya başlayan bir öykücüdür.

Bu çalışmada öykücülüğüyle tanınan Abdullah Harmancı'nın 7 çocuk kitabı çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygunluğu bakımından incelenmiştir. Dört bölümden oluşan araştırma nitel araştırma türünün doküman incelemesi tekniğiyle yapılmıştır. Kitaplar dış yapı özellikleri (boyut, kapak ve cilt, kağıt, sayfa düzeni, resim, harf), içyapı özellikleri (konu, ileti, kahraman, dil ve anlatım, plan) ve eğitsel ilkeler başlıkları altında incelenmiştir.

İnceleme sonucunda elde edilen bulgulara göre Abdullah Harmancı'nın çocuk kitaplarının dış yapı özellikleri açısından çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İçyapı özellikleri ile ilgili bulgularda kısa öykülerden oluşan Evliya'nın Sırları adlı kitapta iki öykünün çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olmayan bulgulara rastlanmıştır. Bu iki öykü haricinde tüm kitapların içyapı özellikleri ve eğitsel ilkeler açısından uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genel olarak bakıldığında incelenen tüm yapıtların; dış yapı özellikleri, içyapı özellikleri ve eğitsel ilkeler bakımından çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle öğretmenlerin ve velilerin bu kitaplar ile çocukları buluşturmasında bir sakınca bulunmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Abdullah Harmancı, Çocuk, Çocuk Edebiyatı, Çocuğa Görelik, Çocuk Kitapları

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

A REVIEW OF ABDULLAH HARMANCI'S CHILDREN'S BOOKS FROM THE FUNDAMENTAL PRINCIPLES OF CHILDREN'S LITERATURE

Thesis Advisor: Assoc. Dr. Yasin KILIÇ

2022, Page: 147

Jüri: Prof. Dr. Rezan KARAKAŞ

Prof. Dr. Akif ARSLAN

Doç. Dr. Yasin KILIÇ

Children's understanding, interpretation, language development, imagination, perception of the world and people are different from adults. Considering these differences, it is concluded that they need different literary products that appeal to their minds and worlds. Children's literature was born out of this need and has shown a great development until today. Today, there are various literary products prepared for children. Abdullah Harmancı is a storyteller who started writing children's books for children.

In this study, 7 children's books of Abdullah Harmancı, who is known for his storytelling, were examined in terms of their compatibility with the basic principles of children's literature. The research, which consists of four parts, was conducted with the document analysis technique of the qualitative research type. The books were examined under the titles of external structure features (size, cover and binding, paper, page layout, picture, letter), internal structure features (subject, message, hero, language and expression, plan) and educational principles.

According to the findings obtained as a result of the examination, it has been concluded that Abdullah Harmancı's children's books are in accordance with the basic principles of children's literature in terms of external structure features. In the findings related to the internal structure features, in the book called Evliya'nın Sırları, which consists of short stories, findings that are not suitable for the basic principles of children's literature were found in the two stories. Except for these two stories, it has been concluded that all the books are suitable in terms of internal structure features and educational principles.

In general, all the works examined; It has been concluded that it is in accordance with the basic principles of children's literature in terms of external structure features, internal structure features and educational principles. For this reason, there is no harm in bringing these books together with children by teachers and parents

Keywords: Abdullah Harmancı, Child, Children's Literature, Relating to Child, Children's Books

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vi
RESİMLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	viii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Problemi	2
1.1.1. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sınırlılıklar.....	4
1.5. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1.Çocuk Edebiyatı	6
2.1.1.Çocuklarda Gelişim Dönemleri ve Özellikleri.....	7
2.1.2. Ana Dili Eğitimi Açısından Çocuk Edebiyatı	9
2.1.3. Çocuk Edebiyatında Estetik	10
2.1.4.Çocuk Edebiyatında Çocuğa Görelik	10
2.2. Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri	11
2.2.1.Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Dış Yapı Özellikleri	13
2.2.2.Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken İç Yapı Özellikleri.....	18
2.2.3.Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Eğitsel Özellikler	26
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	28
1.6. Abdullah Harmancı'nın Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri	28
1.6.1. Abdullah Harmancı'nın hayatı.....	28
1.6.2. Abdullah Harmancı'nın Edebi Kişiliği	28
1.6.3. Abdullah Harmancı'nın Eserleri.....	29
3.2. İncelenen Çocuk Kitaplarının Özetleri.....	29
3.2.1. Hışırta Avcısı	29
3.2.2. Aynalı Baba ile Raci	33
3.2.3. Ötücü Kuşlar Festivali.....	37

3.2.4. Küçük Prens Hakem Olsun	43
3.2.5. Bilgenin Gölgesi.....	47
3.2.6. Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek	48
3.2.7. Evliya'nın Sırları	53
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	58
4.YÖNTEM.....	58
4.1.Araştırmanın Modeli	58
4.2.Araştırmanın Kapsamı.....	58
4.3.Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi.....	59
4.4. İlgili Araştırmalar	59
BEŞİNCİ BÖLÜM	62
5.BULGULAR	62
5.1. Bulgular ve Yorum.....	62
5.1.1. Hışırta Avcısı	62
5.1.2. Aynalı Baba ile Raci	69
5.1.3. Ötücü Kuşlar Festivali.....	77
5.1.4. Küçük Prens Hakem Olsun	92
5.1.5. Bilgenin Gölgesi.....	98
5.1.6. Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek	103
5.1.7. Evliya'nın Sırları	116
ALTINCI BÖLÜM.....	127
6. SONUÇ	127
6.1. Sonuç ve Tartışma	127
6.2. Öneriler.....	131
KAYNAKLAR.....	132
ÖZGEÇMİŞ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. İncelenen Kitap İsimleri.....58

Tablo 2. Ölçüt Tablosu.....59

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Hışırtı Avcısı ön ve arka kapak.	63
Resim 2. Hışırtı Avcısı sayfa resmi	64
Resim 3. Aynalı Baba ile Raci ön ve arka kapak.....	70
Resim 4. Aynalı Baba ile Raci sayfa resmi	71
Resim 5. Ötücü Kuşlar Festivali ön ve arka kapak.....	78
Resim 6. Ötücü Kuşlar Festivali sayfa resmi.....	79
Resim 7. Küçük Prens Hakem Olsun ön ve arka kapak.	93
Resim 8. Küçük Prens Hakem Olsun sayfa resmi.	94
Resim 9. Bilgenin Gölgesi ön ve arka kapak.....	99
Resim 10. Bilgenin Gölgesi sayfa resmi.....	100
Resim 11. Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek ön ve arka kapak.	104
Resim 12. Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek sayfa resmi	105
Resim 13. Evliya'nın Sırları ön ve arka kapak.	118
Resim 14. Evliya'nın Sırları sayfa resmi.	119

KISALTMALAR

Akt. : Aktaran

Bsk. : Baskı

cm: Santimetre

Ed. : Editör

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

TÜBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

vd. : Ve diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Çocuklar küçük yaşlarından itibaren kendilerini ifade etme çabasına girerler. Onların kendilerini ifade ederken dili doğru ve etkili kullanabilmeleri gerekmektedir. Çocukların dili iyi kullanabilmeleri dil gelişimlerine bağlıdır ve dil gelişimlerini sağlamakta en önemli rol edebi metinlere düşmektedir. Edebi metinler çocukların dil, zihin, hayal gücü ve zekâ gelişimlerini desteklemenin yanı sıra onların mantık- muhakeme, problem çözme becerilerini geliştirici özelliğe sahiptir (Şimşek, 2014: 40).

Çocukluk yıllarında edinilen bilgi ve beceriler çocukların toplumun ihtiyaç duyduğu bireyler olarak yetişmesinde önemli bir yere sahiptir. Toplumun ihtiyaç ve beklentileri yönünde bireylerin yetişebilmesi için çocukluk çağında bireylerin pek çok yönden desteklenmesi gerekmektedir. Bu destek çocuk edebiyatı ürünlerinden gelmektedir. Çocuk edebiyatı ürünleri dilsel, görsel, zihinsel ve ruhsal uyarılar ile birçok yönden gelişim göstermektedir (Saltık, 2016: 16).

Sever'e (2008: 17) göre çocuk edebiyatı, "Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır." Çocuk edebiyatı eserleri çocukların bir yandan bilişsel becerilerini, dillerini, hayal dünyalarını geliştirme görevini üstlenirken bir yandan da onlarda estetik zevk ihtiyacını da karşılayan nitelikte olmalıdır (Geçgel ve Ak, 2007: 116). Çocuk kitapları bireyin çocukluk çağından yetişkinliğe geçiş sürecinde önemli faktörlerden birisidir. Bu dönemde belirli ölçütlere uygun bir şekilde hazırlanmış çocuk kitapları çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında etkilidir. Bireyin çocukluk döneminde okuma kültürü, okuma alışkanlığı kazanması yetişkinliğe daha sağlıklı bir geçiş sağlaması açısından önemli bir yere sahiptir (Demircan, 2006: 12). Görüldüğü gibi birçok görevi bulunan çocuk edebiyatı ürünlerinin bu görevleri yerine getirebilmesi için çocukların gelişim evrelerine ve özelliklerine uygun bir biçimde titizlikle hazırlanması gerekmektedir (Geçgel ve Ak, 2007: 116).

Çocuk gerçekliği, çocukların yetişkinlerden farklı alımlamasıdır. Çocuk edebiyatı metinlerinde üslubun diğer edebi metinlerdekinden farklı olmasını sağlayan unsur yazarın çocuk gerçekliğini çocuğa görelilik ilkelerine uygun bir şekilde yansıtmasıdır (Şirin, 2014: 24). Çocuğun yaşına, bakış açısına, dil gelişimine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olan her kitabın çocuğa uygun olup olmadığını bilmek gerekmektedir. Çünkü çocuk kitapları da aslında birer edebi eserdir ve yazınsal kriterlere uygun olması gerekmektedir (Çer, 2019: 2). Çocuğa göre hazırlanan kitaplarda sanatçı estetik kaygıyı da ön planda tutarak çocuğun düşsel, zihinsel gelişimini sağlamalı bunun yanında çocuğun görme, dokunma ve işitme duyularını da geliştirmelidir. Estetik kaygıyı önemseyerek oluşturulan kitaplar çocuklarda bir estetik duygusunun da gelişimini sağlamalıdır (Çer, 2016: 1402).

Çocuk edebiyatında hedef kitle olan çocuklar fiziksel, duyuşsal, bilişsel ve sosyal yönden daha hassas bir gelişim döneminde oldukları için çocuk kitaplarının incelenmesi sırasında diğer edebi metinlerin incelenmesine kıyasla daha dikkatli olmak gerekmektedir (Demirel ve Kökçü, 2019: 150). Burada da görev öğretmenlere ve ailelere düşmektedir. Onlara çocukların “çocuğa göre” kitaplarla karşılaşmasını sağlamakta büyük bir görev düşmektedir.

Bu çalışmada çocuk edebiyatı alanında eserler veren Abdullah Harmancı'nın çocuk kitapları çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenecektir. Literatürde kendisinin çocuk kitaplarını inceleyen herhangi bir çalışma bulunmadığından bu çalışmanın literatürdeki bir eksiği kapatacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenler ve velilere de yol göstereceği düşünülmektedir.

1.1.Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problem durumunu “Abdullah Harmancı'nın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri bakımından nasıl bir özellik göstermektedir” sorusu oluşturmaktadır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara araştırma içerisinde cevap aranacaktır.

1.1.1. Alt Problemler

1. Abdullah Harmancı'nın çocuk kitapları dış yapı özellikleri bakımından çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun mudur?
2. Abdullah Harmancı'nın çocuk kitapları içyapı özellikleri bakımından çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun mudur?
3. Abdullah Harmancı'nın çocuk kitapları eğitsel ilkeler bakımından çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun mudur?

1.2. Araştırmanın Amacı

Çocukların yetişkinlerden farklı bir dünyaları vardır. Dünyayı algılama biçimleri, bakış açıları, duyguları düşünceleri, zihinsel ve bilişsel yapıları yetişkinlerden çok farklıdır. Bunun bilincinde olan yazarlar çocuklar için onların dünyalarına hitap eden edebi yazınlar ortaya koyarlar. Bu yazınların çocuğa göre olması için bazı özellikleri bünyesinde bulundurması gerekmektedir. Bunlar dış yapı özellikleri, içyapı özellikleri ve eğitsel özellikler başlıkları altında açıklanmaktadır (Çakır, 2013: 1174-1175).

Bu araştırmada amaç Abdullah Harmancı'nın yazdığı çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesidir.

1.3.Araştırmanın Önemi

Okumak bireyin kendisini tanımasını sağlayan bir eylemdir. Çocuk kitapları da çocuğun kendisini tanımasını sağlamaktadır (Karagül, 2019: 337). Çocuk kitapları çocukların ana dillerinin kurallarını, kullanım özelliklerini, yapısını ve zenginliğini öğrenmelerini sağlayan önemli bir unsurdur (Karagül, 2019: 347).

Çocuğun bir eserden duygusal, ruhsal ve zihinsel olarak faydalanabilmesi için o eserin çocuğa göre yazılmış olması gerekmektedir. Çocuğa göre olmayan eserler çocukların kitaplardan zevk almamasına ve uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Küçük yaşlarda çocukların kitapları sevmesini sağlamak, kitap okuma alışkanlığı kazanmasını sağlamak ailelere ve öğretmenlere düşen önemli bir görevdir (Sezer,2020:348).

Çocuk kitapları çocukların dil gelişimlerine yön veren önemli bir basamaktır. Çocukların yaşına, gerçekliğine, dil gelişimine uygun olmayan, sanatçı duyarlılığı ile yazılmamış kitaplar çocukların okumaya karşı tutumlarını ve gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu tür çocuğa görelilik ilkesine aykırı kitapların varlığı da zamanla artmaktadır (Kirazlı, 2018: 3). Böyle bir ortamda çocuk kitaplarını inceleyen araştırmaların önemi gittikçe artmaktadır. Çocukların sanatsal duyarlılık, okuma alışkanlığı, dil becerisi gibi beceriler elde edebilmeleri için doğru kitaplarla karşılaşmaları gerekmektedir. Burada görev öğretmen ve velilere düşmektedir. Kitap incelemelerine dayalı çalışmalar bu noktada velilere ve öğretmenlere yol gösterecektir.

1.4.Sınırlılıklar

Bu araştırma, amaçlar açısından belirtilen problem ve alt problemlere yanıt bulunması ile sınırlandırılmıştır. Örneklem açısından ise Abdullah Harmancı'nın aşağıda künyeleri verilen çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesiyle sınırlandırılmıştır:

1. Harmancı, A, *Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek*, Timaş İlk Genç, İstanbul 2021
2. Harmancı, A, *Aynalı Baba ile Raci*, Timaş İlk Genç, İstanbul 2021
3. Harmancı, A, *Küçük Prens Hakem Olsun*, Timaş İlk Genç, İstanbul 2021
4. Harmancı, A, *Ötücü Kuşlar Festivali*, Timaş İlk Genç, İstanbul 2021
5. Harmancı, A, *Bilgenin Gölgesi*, Beyaz Bulut, İstanbul 2021
6. Harmancı, A, *Hışırta Avcısı*, Beyaz Bulut, İstanbul 2021
7. Harmancı, A, *Evliya'nın Sırları*, Timaş Çocuk, İstanbul 2021

1.5.Tanımlar

Çocuk: “1. Küçük yaştaki erkek ya da kız. 2. Bebeklik ve erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız.” (Akalın, 2011: 556)

Çocuk Edebiyatı: “Çocukların hayatı kavramasına yardımcı olacak, hayal gücünü geliştirici, okuma sevgisini aşılayan, eğitici bir edebiyat türü, çocuk yazını.” (Akalın, 2011: 557)

Konu: “1. Konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durum, süje. 2. Üzerinde konuşulan şey, bahis.” (Akalın, 2011: 1476)

Resim: “1. Varlıkların doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez ve benzeri üzerine yapılan biçimleri. 2. Bunu yapmak için yöntemleri öğreten sanat.” (Akalın, 2011: 1975)

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Çocuk Edebiyatı

İnsan ömrü genel özellikleri dikkate alınarak incelendiğinde bebeklik, çocukluk, gençlik ve yaşlılık gibi dönemlere ayrılabilir. Bireyin hayatının ilk iki yılı bebeklik olarak değerlendirilirken ikinci yıldan ergenlik dönemine kadar ki dönem ise çocukluk dönemi olarak değerlendirilmektedir (Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2021: 1).

Çocuk edebiyatı Yalçın ve Aytaş (2017: 19)’a göre “çocukların büyüme ve gelişimlerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerin tanımıdır.” Demirel (2021: 20) çocuk edebiyatını “temel malzemesi dil olan ve bu dil aracılığıyla çocuğun gelişim özelliklerini dikkate alarak onun iç dünyasına seslenen, onu kötü ve hoş olmayan durumlardan uzak tutan, onun düşünme becerilerine de katkıda bulunan, bir başka ifadeyle ona bu imkânları sağlayan, bir yandan eğitirken bir yandan da eğlendiren, hoşça vakit geçirten yazılı ve sözlü eserlerin bütününe verilen ad.” şeklinde tanımlamıştır.

Sever’e (2008: 17) göre çocuk edebiyatı, “Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.”

Çocuk edebiyatı eserleri çocukların bir yandan öğrenmesini, dillerini, hayal dünyalarını geliştirme görevini üstlenirken onlarda estetik zevk ihtiyacını da karşılayan nitelikte olmalıdır. Birçok amaç yüklenen çocuk edebiyatı ürünlerinin çocukların gelişim evrelerine ve özelliklerine uygun bir biçimde titizlikle hazırlanması gerekmektedir (Geçgel ve Ak, 2007:116).

Şirin (2016:17) çocuk edebiyatının en temel özelliğini şu şekilde belirtmektedir: “*Kaynağı da sınırı da çocuk ve çocukluk olan, çocuğu ve çocukluğu*

anlayan, çocuk bakışı, ‘çocuğa göre’lik ilkesi ve ‘çocuk gerçekliği’ne uygun yazılmış bir edebiyat...”

Yapılan tanımlamalar incelendiğinde çocuk edebiyatında hedef kitlenin hassas bir kitle olması dolayısıyla yazar ve şairler için meydana getirdikleri üründe bazı noktalarda hassas ve dikkatli davranmaları zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Edebiyat ve sanat alanları ile zorunluluğun bir arada olması çelişse de çocuk edebiyatı ürünlerinde dil, üslup, konu, resimleme, mesajlar gibi alanların her birinde bir sorun veya hata olması çocuklar üzerinde onarılması güç sonuçlara sebebiyet vermektedir. Bu nedenlerden dolayı çocuk edebiyatı ürünleri veren yazar ve şairlere yönelik hassasiyet beklentisi oluşmaktadır (Demirel, 2021: 21).

Normal eğitimde çocuklara maddi gerçekler öğretilmektedir. Fakat edebiyat çocuklara hisleri; dünyanın, yaşamın gerçeklerini farklı pencerelerden öğretmektedir. Çocuğun sadece beynine değil kalbine de seslenmektedir. Edebiyat başkalarının hayatlarını anlatarak çocuğu dolaylı yoldan hayata hazırlamaktadır (Gönen ve Veziroğlu, 2019: 1).

Çocuk edebiyatının temel amaçları çocukları iyiye, doğruya ve güzele yönlendirmek, ana dili yetkinliği kazandırmak, onların eleştiri yeteneğine sahip olmalarını, farklı fikir ve düşüncelere saygılı olmalarını, iyi bir okuyucu ve dinleyici olmalarını sağlamaktır (Temizyürek, 2014: 301).

2.1.1.Çocuklarda Gelişim Dönemleri ve Özellikleri

Çocuklar için çıkarılan kitaplar son yıllarda ciddi bir artı göstermiştir. Bu durum çocukların kendilerine uygun kitaplarla karşılaşmasını sağlasa da çocuğa uygun olmayan kitapların da sayısı çok olduğundan çocuk kitaplarının özelliklerinin bilinmesi önem kazanmıştır. Bu nedenle çocukların karşılaşacakları kitapların belirli dış yapı ve içyapı özelliklerine sahip olmalıdır. Kitabın bu özellikleri bilinmeli ve olumlu özellikler gösteriyorsa, çocuğa uygunsa çocuk okuyucuyla buluşturulmalıdır. Her çocuk kitabı her yaş grubundaki çocuk için uygun değildir. Bu nedenle çocukların gelişim özelliklerinin de bilinmesi gerekir.

Okul öncesi (0-6) yaş grubu

Bu yaşlarda çocukların dil gelişimleri çok aktiftir. Bu nedenle onların dil gelişimlerini desteklemek ve küçük yaşlardan okuma alışkanlığı kazanmasını sağlamak için kitaplarla tanışmaları sağlanmalıdır. Bu dönemde kitaplar daha çok oyuncak özelliğı göstermektedir. Çocuğun oynayacağı, sayfalarını kolaylıkla değıştirebileceğı, ses çıkaran, dokunma ve işitme duyularına hitap eden kitaplar bu dönemde kullanılabilir (Şimşek, 2018: 131).

Okul öncesi dönemdeki çocuklar soyut ve somut ayrımı yapamamaktadırlar. Bu nedenle onlara hitap edecek kitaplarda, edebi eserlerde mecazlı söyleyişlere yer verilmemesi, soyuttan çok somut ifadelerin kullanılması, yakınlık ilkesinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Yalçın ve Aytaş, 2017: 31).

Küçük yaşlardaki çocuklar dikkatlerini uzun süre bir noktada tutamayacakları için çocuk kitaplarında yazılar az olmalıdır. Tek bir olaya ve az sayıda kahramana yer verilmelidir. Bu dönemdeki çocuklar daha çok hikâye ve masal türlerine ilgi duymaktadır (Şimşek, 2018: 131).

8-10 yaş grubu

Bu yaş grubundaki çocuklar keşfetme ihtiyacı ve merak duygularıyla çevrelerinden pek çok şey öğrenmiş ve öğrenmeye devam etmektedir. Bu yaşlarda gerçekçi hikâyelere ilgileri artmaktadır. Bu nedenle gerçek ve hayalin harmanlandığı kitaplar ilgilerini çekmektedir. Bu dönemde eleştirel düşünme gibi çeşitli zihinsel gelişimler gösteren çocuklar için okurken zevk alacakları, onları baskılamadan iyiyi ve doğruyu gösteren kitaplarla karşılaştırılmaları gerekmektedir. (Şimşek, 2018: 136)

10-12 yaş grubu

Bu yaş grubunda çocuklar zihinsel gelişimlerinin etkisiyle farklı konulara ilgi duymaya başlamaktadır. Tarih, macera gibi konular ilgilerini çekmektedir. Soyut durumları, mecazları daha iyi kavrar duruma gelmişlerdir (Yalçın ve Aytaş, 2017: 66).

Bu dönemdeki çocuklar arasında cinsiyet farklılığı bilinci oluşmaktadır. Bu nedenle kız ve erkek çocuklarının ilgileri farklılaşmaktadır. Erkek çocuklar daha çok spora ve maceraya yönelmişken kız çocukları ailelerine, sosyalliğe yönelmektedir. Bu dönem kitaplarında çocukların ilgisini çekecek şekilde konu ve tür çeşitliliğı artırılmalıdır (Şimşek, 2018: 137).

12-15 yaş grubu

Bu yaşlarda çocuk gençliğe geçiş döneminde hayatında bir karmaşa söz konusudur. Çocukluk zellikleri ile gençlik özellikleri farklı durumlarda kendisini göstermekte, bu da çocukların akıllarında soru işaretleri oluşmasına sebep olmaktadır. Akıl ve mantığın duygulara eşlik ettiği bu dönemde çocuklar rol model alma konusunda isteklidirler. Bu nedenle çocuk kitapların çocukların özdeşim kurabilecekleri olumlu kişilik özellikleri taşıyor olmasına dikkat edilmelidir (şimşek, 2018: 139)

2.1.2. Ana Dili Eğitimi Açısından Çocuk Edebiyatı

Çocuklar küçük yaşlarından itibaren kendilerini ifade etme çabasına girişirler. Onların kendilerini ifade ederken dili doğru ve etkili kullanabilmeleri gerekmektedir. Çocukların dili iyi kullanabilmeleri dil gelişimlerine bağlıdır ve dil gelişimlerini sağlamakta en önemli rol edebi metinlerdedir. Edebi metinler çocukların dil, zihin, hayal gücü ve zekâ gelişimlerini desteklemenin yanı sıra onların mantık- muhakeme, problem çözme becerilerini geliştirici özelliğe sahiptir (şimşek, 2014: 40). İletişim aracı olan dilin en hızlı gelişip yerleştiği dönem çocukluk dönemidir. Bu dönemde çocuk edebiyatı çocuğun dil gelişimi açısından önemli bir yere sahiptir. Çocukların hem alıcı dil becerilerinin gelişiminde hem de ifade edici dil becerilerinin gelişiminde çocuk edebiyatı ürünlerinin aktif rol oynadığı unutulmamalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2017: 20).

Çocukların içinde olduğu her çeşit eğitim ortamı ve kullanılan eğitim materyalleri hazırlanırken söz varlığı unsurları da nemslenmektedir. Çünkü çocuklar ana dillerinde yer alan söz varlığı unsurlarını çocuk edebiyatı ürünleri kullanılarak oluşturulan eğitim ortamı ve eğitim materyalleri sayesinde öğrenirler (Baş, 2010: 138).

Okumak bireyin kendisini tanımasını sağlayan bir eylemdir. Çocuk kitapları da çocuğun kendisini tanımasını sağlamaktadır (Karagl, 2019: 337). Çocuk kitapları çocukların ana dillerinin kurallarını, kullanım özelliklerini yapısını ve zenginliğini öğrenmelerini sağlayan önemli bir unsurdur (Karagl, 2019: 347).

Sedat Sever (2021: 36) çocuk kitaplarını “okul öncesi dönemden başlayarak dilsel becerilerin edinilmesi sürecinde çocuklara zenginleştirilmiş bir çevre yaratan önemli araçlar” olarak tanımlamıştır.

2.1.3. Çocuk Edebiyatında Estetik

Bireyin estetik zevk kazanmasında en önemli dönem çocukluk dönemidir. Bu dönemde çocukların yaşantıları, bulundukları ortam, okudukları dinledikleri edebi metinler zihinlerinde ve hayatlarında kalıcı bir yer edinmektedir. Bu nedenle çocuklara hitap eden ürünlerin estetik duyarlılık çerçevesinde sanatçı duyarlılığı ile oluşturulması gerekmektedir (Arıcı, 2018: 31). Çocuk edebiyatında ihmal edilmemesi gereken noktalardan biri de bu sanatçı duyarlılığıdır. Çocuk edebiyatında amaç sadece bilgi vermek, eğitmek değildir. Aynı zamanda çocuklara estetik zevk kazandırmak, onlarda sanat bilgisi ve duyarlılığının yerleşmesini sağlamak önemlidir (Bulut, 2018: 17). Çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken estetik kaygı eserin birçok parçası için geçerlidir. Bunlar arasında resimler, fotoğraflar, sesler, dil ve anlatım özellikleri sayılabilir. Çocuk edebiyatı ürünlerinde resimlerdeki renkler, çizgiler, şekiller çocuklarda estetik haz uyandırmakta çok etkilidir. Bunun yanında kullanılan dilin akıcılığı, şiirselliği, canlılığı da çocukların çeşitli duyularına hitap ederek onların hayal gücünü geliştirmeli, hoşnut etmeli ve beğeni anlayışlarını geliştirmelidir. Tüm bu unsurlar bir araya gelerek çocukta bir beğeni anlayışı, estetik zevk oluşturmaktadır (Arıcı, 2018: 32).

Arıcı’ya göre (2018: 35) “Çocuk edebiyatı malzemesi dil olan bir sanattır. Bu sanatın ürünleri olan edebi eserler edebi tür denilen yapılar içerisinde dilin daha özel kullanılmasıyla vücut bulurlar. Edebi eserler güzelin dil aracılığıyla oluşturulan görünümleridir. Dolayısıyla bu eserlerle çocukların estetik yönünden geliştirilmesi sağlanabilir. Bu da toplum için son derece önemli bir gerekliliktir.”

2.1.4. Çocuk Edebiyatında Çocuğa Görelik

Çocuğun bir eserden duygusal, ruhsal ve zihinsel olarak faydalanabilmesi için o eserin çocuğa göre yazılmış olması gerekmektedir. Çocuğa göre olmayan eserler çocukları kitaplardan zevk almamasına ve uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Küçük yaşlarda çocukların kitapları sevmesini sağlamak, kitap okuma alışkanlığı

kazanmasını sağlamak ailelere ve öğretmenlere düşen önemli bir görevdir (Sezer, 2020: 348).

Çocukların yetişkinlerden farklı bir dünyaları vardır. Dünyayı algılama biçimleri, akış açıları, duyguları düşünceleri, zihinsel ve bilişsel yapıları yetişkinlerden çok farklıdır. Bunun bilincinde olan yazarlar çocuklar için onların dünyalarına hitap eden edebi yazınlar ortaya koyarlar. Bu yazınların çocuğa göre olması için bazı özellikleri bünyesinde bulundurması gerekmektedir. Bunlar tasarım özellikleri, içerik özellikleri ve eğitsel özellikler başlıkları altında açıklanmaktadır (Çakır, 2013: 1174-1175).

2.2. Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri

Çocuk kitapları bireyin çocukluk çağından yetişkinliğe geçiş sürecinde önemli faktörlerden birisidir. Bu dönemde belirli ölçütlere uygun bir şekilde hazırlanmış çocuk kitapları çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında etkilidir. Bireyin çocukluk döneminde okuma kültürü, okuma alışkanlığı kazanması yetişkinliğe daha sağlıklı bir geçiş sağlaması açısından önemli bir yere sahiptir (Demircan, 2006: 12).

Çocuk edebiyatında hedef kitle olan çocuklar fiziksel, duyuşsal, bilişsel ve sosyal yönden daha hassas bir gelişim döneminde oldukları için çocuk kitaplarının incelenmesi sırasında diğer edebi metinlerin incelenmesine kıyasla daha dikkatli olmak gerekmektedir (Demirel ve Kökçü, 2019: 150).

Çocuk kitaplarındaki karakterler çocukların davranışlarını, doğrularını ve yanlışlarını farklı bir bakış açısıyla göstererek değerlendirme yapmalarına olanak tanımakta ve bu yolla kişilik gelişimlerini desteklemektedir (Gönen, 2014: 277).

Çocuk edebiyatı, çok önemli işlevlere sahip olan bir edebiyat-sanat alanıdır. Çocuk edebiyatı “tanıma” işlevi ile yetişkinlerin çocuğu tanımalarını sağladığı gibi, çocukların da hem kendilerini hem de insanı ve yaşamı tanımalarına olanak sağlamaktadır. Büyüleme işlevi ile çocuklar üzerinde derin etkiler bırakmakta, onun hayal kurma ve yaratıcılık becerilerini geliştirmektedir. Bilgilendirme işlevi ile çocukların gündelik deneyimlere ve toplumsal yaşamın işleyişine ilişkin daha derinlikli bir algı kazanmalarını sağlamaktadır. Bununla birlikte çocukların nitelikli bir duygu ve düşünce eğitiminden geçmelerine olanak tanımaktadır. Şaşırtma işlevi ile

çocukların doğruyu arayan ve sorgulayan bireyler olmaları yönünde önemli adımlar atılmakta, çocuklarda önemli farkındalıklar oluşturulmaktadır (Karagül, 2019: 350).

Çocuklar için yazılan kitaplarda karakterlerin aykırı ve uç tipler olmaması önemlidir. Özellikle ergenlik dönemindeki çocuklar aykırı ve uç tipler ile kendileri arasında bağ kurmakta zorlanmaktadırlar. Çocuklar kitap okurken kendisine benzemeyen, fiziksel ve ruhsal dünyasına uzak olan kahramanlarla bağ kuramamakta ve bu durum onların kitaptan uzaklaşmasına neden olmaktadır (Yakar ve Yılmaz, 2018: 32).

Eğitim için en önemli dönem olan çocukluk dönemi, dil gelişimi için de çok önemlidir. Ana diline hâkim, kendi duygu ve düşüncelerini doğru ve etkili bir şekilde ifade edebilen bireylerin yetişmesini sağlamak gerekmektedir. Bu nedenle çocukların küçük yaşlardan beri sıklıkla karşılaştığı çocuk kitaplarında dil kullanımına çok özen gösterilmelidir. Çocuk kitaplarında dil ve anlatımın başarılı bir şekilde kullanılmasıyla çocuklarda dil bilinci, dil hâkimiyeti oluşmasını sağlamanın yanında okuma alışkanlığının oluşması sağlanabilmektedir (Özkan ve Yılmaz, 2001: 148).

Çocuk edebiyatı ürünlerinde işlenen konuların çocuk dünyasına yakın olması çocukların dünyayı, çevrelerini tanımasını sağlamakta etkili olmaktadır (Gönen vd., 2012: 260).

Çocuk kitapları çocukların dil gelişimlerine yön veren önemli bir basamaktır. Çocukların yaşına, gerçekliğine, dil gelişimine uygun olmayan, sanatçı duyarlılığı ile yazılmamış kitaplar çocukların okumaya karşı tutumlarını ve gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu tür çocuğa görelilik ilkesine aykırı kitapların varlığı da zamanla artmaktadır (Kirazlı, 2018: 3).

Çocukların küçük yetişkinler değil yarının yetişkinleri olarak görülmesi ve bulunduğu yaşın sosyal ve zihinsel, ruhsal özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak çocuk kitapları hazırlanmalıdır. Onları geleceğe hazırlamakta önemli bir rolü olan kitapların dilsel ve zihinsel gelişimlerini destekleyecek nitelikte olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra çocuk kitapları çocuklarda zamanla gelişen edebi ve estetik zevk ihtiyacını karşılayacak nitelikte olmalı ve kitap sevgisi kazanmalarını sağlamalıdır (Temizyürek, 2014: 301).

2.2.1.Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Dış Yapı Özellikleri

İster çocuk olsun ister yetişkin her okurun kitapla kurduğu ilk bağ dış yapı özellikleriyle kurulmaktadır. Bu nedenle her kitabın dış yağı özelliklerinin belli kriterleri karşılıyor olması gerekmektedir. Çocuk kitaplarının dış yapısının taşınması gereken bazı kriterler Karatay’a göre şu sorularla belirlenmektedir:

1. *Kitabın kapağındaki resimler parlak, canlı ve çekici mi?*
2. *Ön kapaktaki resimler kitabın arka kapağındaki özeti veya içeriği ile uyumlu mu?*
3. *Kitap mürekkebi dağıtmayan, okurken gözü yormayan kalın ve mat kâğıda basılmış mı?*
4. *Kitap hacim ve ebat bakımından kullanışlı mı?*
5. *Yazı karakterleri gözü yormayacak büyüklükte ve baskısı kaliteli mi?*
6. *Resimlerin estetik değeri var mı, çocukların sanatsal gelişim özelliklerine göre resimleme teknikleri kullanılmış mı?*
7. *Resimlerin bazıları farklı çağrışımlar uyandırıyor mu? Çocukların yaratıcılığını, duyu ve düşünce dünyalarını geliştirecek nitelikte mi?*
8. *Metin ve resim tasarımları birbiriyle uyumlu mu?* (Karatay, 2014: 97)

Boyut

Çocuk kitapları farklı kapak materyalleri ve boyutlarla hazırlanabilmektedir fakat kitabın kullanışlılığını etkilemeyecek şekilde hazırlanmalıdır. Açık bir kitabın boyutu çocuğun kucak genişliğinden fazla olmamalıdır. Çocuğun rahatça sayfalarını çevirebileceği, rahatça taşıyabileceği boyutta olmalı, standart ölçülerdeki kitaplık rafına sığabilecek ölçülerde hazırlanmış olmalıdır (Karatay, 2018: 92).

Kapak ve cilt

Çocukları kitaba çeken ilk öge kitapların kapaklarıdır. Bu nedenle çocuk kitaplarında kapak tasarımı önemli bir yere sahiptir. Çocukların kitapla kuracakları ilk bağ kapak sayesinde olmaktadır. Anaz’a göre (2018: 22) kitabın kapağı ilgi çekici, resimli olmalı, kitabın konusu ile ilgili olmalıdır. Kitabın dış kapağında bulunan resim kitabın içerisinde de bulunmalıdır.

Kitapların tasarımı çocuğun ilgisini çekebilecek nitelikte olmalıdır. Kapakta bulunan resimler ve ön okuma için verilen kısa yazılar çocuğun ilgisini çekebilmelidir. Kapakta verilen resimler ve yazılar estetik zevk uyandıracak nitelikte olmalı ve çocuğun dünyasına hitap etmelidir. Kitabın arka kapağında kitap hakkında açıklayıcı ve merak uyandırıcı bilgiler bulunmalıdır. Bu bölümdeki bilgiler çocuğun düş gücünü harekete geçiren, kitabı okumaya ilişkin tutumunu belirleyen unsurlardan biridir (Akyüz, 2014: 12). Kitap kapağındaki resimlerin, renklerin ilgi çekici olmaması, çocukların merak duygusunu harekete geçirmemesi ve içerik hakkında yeterince bilgi vermemesi ya da yanıltıcı bilgi vermesi kitabın çocuğa itici gelmesine sebep olabilmektedir (Karatay, 2018: 92).

Çocuk kitaplarının kapakları karton kapak olmalıdır, yırtılma ve kırılmaya karşı dayanıklı olmalıdır.

Cilt bir kitabın uzun süreli kullanımı için dikkat edilmesi gereken bir ögedir. Özellikle çocuk kitaplarında ciltleme yöntemi kitabın ömrünü belirleyen bir unsurdur. Üç çeşit kitap ciltleme yöntemi bulunmaktadır. Bunlar sicimle ciltleme, tel zımba ile dikme ve tutkallama yöntemidir. En dayanıklı ve kullanışlı ciltleme yöntemi sicimle ciltleme yöntemidir fakat bu yöntem fazla maliyetli olduğu için çok fazla kullanılmamaktadır. Sayfaların bir araya getirilerek tutkallanması yöntemi daha ekonomik bir ciltleme yöntemidir. Tel zımba yöntemi ise çocuk kitaplarında sıklıkla kullanılan bir yöntemdir çünkü çocuk kitapları hacim ve boyut olarak daha uygundur. Fakat tek tel zımba ile kitabın ortasından yapılan zımbalama yeterli olmamaktadır ve kitabın kullanım ömrünü kısaltmaktadır (Karatay, 2018: 93).

Kâğıt

Çocuk edebiyatı ürünlerinde kullanılan kâğıdın veya materyalin türü hitap edilen çocuğun gelişim özelliklerine göre değişim göstermektedir. Okul öncesi çağındaki çocuklara uygun çocuk edebiyatı ürünlerinde çocuğun rahatça sayfalarını çevirebilecekleri, kolayca yıpranmayacak, yırtılmayacak, görme ve dokunma duyularına daha fazla hitap edecek materyaller kullanılmalıdır. Gelişim dönemi daha ileri olan çocuklar için hazırlanan kitaplarda da kâğıdın kalitesine önem verilmelidir. Kullanılacak kâğıt parlamayan, mat ve kolayca yırtılmayacak kaliteli kâğıt seçilmelidir (Akyüz, 2014: 12).

Sayfa düzeni

Çocuk kitaplarında sayfa düzeni dikkat edilmesi gereken bir konudur. Çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak hazırlan çocuk kitaplarında satır aralıkları çocukların gözünü yormayacak şekilde verilmelidir. Normal satır aralığı ya da daha geniş satır aralığı kullanılması gerekmektedir (Evren, 2008: 24).

Harf

1,2 ve 3. sınıf öğrencileri için hazırlanan çocuk kitaplarında harf büyüklüğünün yani puntunun 12 puntodan küçük olmamasına dikkat edilmelidir. 4. ve 5. sınıf seviyesi ve üzerinde ise 10 punto kullanılabilmektedir (Anaz, 2018: 22).

“Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Yönetmeliği”nde (2021: 4) ise okul kitaplarında kullanılması gereken puntolar aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- İlkokul 1. sınıflar için yirmi,
- İlkokul 2. sınıflar için on sekiz,
- İlkokul 3. sınıflar için on dört,
- İlkokul 4.sınıflar için on iki
- Ortaokul 5.sınıflar için on bir,
- Ortaokul 6. ve daha üst sınıflar için ise on puntodan daha küçük harfler kullanılmaz.

Çocuk kitaplarında yazının boyutu kadar kullanılan yazı stili de çocuklara uygun olarak seçilmelidir. Kolay okunabilen, okuma hızını yavaşlatmayacak yazı stilleri seçilmelidir. Eğik yazı stili estetik bir görünüm katsa da okunması normal yazı stiline göre daha zor okunmaktadır. Bu nedenle normal harf kullanımı tercih edilmelidir. Bir diğer husus da sözcükleri oluşturan harflerin ve cümleyi oluşturan sözcüklerin arasındaki boşluğun çok fazla olmamasıdır. Normalden fazla bırakılan boşluklar okuma hızını yavaşlatmakta ve güçleştirmektedir (Karatay, 2018: 95).

Resim

Resimlemeler, metinde işlenen konu, olay ve ana fikri kavramaya yardımcı olan tamamlayıcı öğeler olduğu kadar aynı zamanda eseri çekici kılmaktadır. Kitapları sıradanlıktan çıkararak, onların ilgi çekici bir öğrenme aracı olmasını sağlamaktadır.

Resimleme kitaplarda işlenen temayı destekleyen, iletilerin, olay ve kahramanların daha iyi anlaşılmasını sağlayan yardımcı ve tamamlayıcı öğeler olmalarının yanında çocukların ilgisini kitabın üzerinde tutan unsurlardır. Resimlemeler çocukların dikkat ve ilgilerini kitabın üzerine çekmektedir (Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu, 2016: 44).

Çocukların kitaplardan faydalanabilmeleri için çocuk kitaplarının sadece yazıdan ibaret olmaması gerekmektedir. Kitapların eğitici, öğretici özelliklerinin yanında sanatsal, estetik zevk kazandırma özelliklerinin de bulunması gerektiği unutulmamalıdır. Bu özellikler göz ardı edildiğinde çocuk kitaplarının çocukların ilgilerini çekmeyecek ve okumaya karşı olumsuz tutum sergilemelerine sebep olacaktır (Karatay, Ed. Şimşek, 2018: 83).

Çocuk kitapları yetişkin kitaplarına göre daha farklı bir hassasiyet gerektirmektedir. Bu hem içerik hem de resimleme için geçerlidir. Nasıl her yazar çocuk kitabı yazamıyorsa her ressam da çocuk kitabını resimleyememektedir (Temizyürek vd. 2021, 28). Bir kitabın çocuğa uygun olabilmesi yazarın gösterdiği hassasiyetin yanında resimleyen de hassas ve özenli olması gerekmektedir. Yazar ve çizerin her aşamada iletişim içerisinde olması gerekmektedir. Resimleyen kişinin çocuk edebiyatının ilkeleri hakkında bilgi sahibi olması, kitabı resimleme öncesinde okumuş olması gerekmektedir. Bu sayede çizimler çocukların bilişsel ve duyuşsal özelliklerine uygun ve faydalı olması sağlanabilmektedir (Tekin, 2017: 17).

Çocuk kitaplarında kullanılacak olan resimler çocukların gelişim özelliklerine uygun olmalıdır. Karatay (2018: 83), bu gelişim dönemlerine uygun resim özelliklerini şu şekilde gruplandırmıştır:

1. 2-9 yaş grubunda bulunan çocuklara yönelik hazırlanan kitaplarda görseller canlı, parlak renkler kullanılarak hazırlanmalıdır. Görsellerin gerçeklerinin birebir aynı olmaması gerekmektedir. Yuvarlak hatlarla daha esnek bir şekilde hazırlanan çizimler kullanılmalıdır.

2. 10 yaş ve üzerindeki çocuklara yönelik hazırlanan kitaplarda gerçekçi görseller kullanılmalıdır.

3. Kitaplarda kullanılacak görseller içerikle ilgili ve uyumlu olmalı, çocuğun okuduklarını anlamasını desteklemelidir.

4. Çocuk kitaplarında kullanılan görseller çocuğun hayal gücünü destekleyecek nitelikte olmalıdır.

Çocuk kitaplarında resimler ile metinlerin bir arada, aynı sayfa içerisinde ya da karşılıklı iki sayfa içerisinde verilmesi gerekmektedir. Bu şekilde çocuk metinde anlatılanlar ve görselleri daha kolay bir şekilde takip edebilmektedir (Demirel, 2021: 36).

Çocuk edebiyatı ürünlerindeki resimlerin çocuğa uygun olup olmadığını sorgulayabilmek için Sever'in (2006: 46- 47) belirlediği sorulardan faydalanılabilir.

“Çizgilerin biçemi bilinen ya da kanıksanan bir özellikte mi, yoksa özgün mü? Çizgilerin yarattığı etki çocukların ilgisini çekebilecek özellikler taşıyor mu?

Resimler sözlü metnin anlamını tamamlıyor mu? Sözcüklerle anlatılamayanları ya da anlatılmayanları çizginin anlatım gücüyle tamamlayıp çocuklara sezdirebiliyor mu?

Resimler, sözcüklerle anlatılanları çocuğun belleğinde canlandırmasına katkı sağlıyor mu?

Resimler, metne, görsel dilin anlatım olanaklarıyla yeni zenginlikler katıyor mu? Başka bir söyleyişle, resimler metne görsel bir yorum katıyor mu? Anlatılanlara, çizer yeni anlamlar, yorumlar katabilmiş mi?

Resimler, bir uyaran olarak çocuğa duyma, düşünme, düş kurma sorumluluğu veriyor mu? Çocukların, duyma ve düşünme yetilerini devindirebilecek özellikler taşıyor mu?

Okul öncesi ve ilköğretimin ilk yıllarındaki çocuklar için hazırlanan kitaplardaki resimler, yazılı metnin desteği olmaksızın, çocukların izleyerek kendilerince öyküler oluşturmalarına olanak sağlıyor mu? Başka bir söyleyişle, görsel metinler (resimler), çocukların kavramsal birikimlerini kullanarak öyküler oluşturabilmeleri için uyarıcı özellikler taşıyor mu?

Kitaptaki resimler bir bütün olarak, çocuk resim dili ile iletişimi isteklendirecek estetik özellikler taşıyor mu, çocukta resim yapma isteği uyandırıyor mu?”

2.2.2.Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken İç Yapı Özellikleri

Konu

Yetişkinler için yazılan kitaplarda hiçbir konu sınırlaması bulunmamaktadır. Fakat çocuklar için durum farklıdır. Çocukların her gelişim döneminde konu çeşitliliği de değişiklik göstermektedir. Çocukların dilsel, bilişsel ve toplumsal becerileri zamanla, yeni öğrenmelerle gelişmektedir. Bu nedenle onların dünyaya bakışları yetişkinlerden farklıdır. Onlar dünyaya ve yaşama yetişkinlerden daha farklı anlamlar yüklerler. Bu nedenle çocuk edebiyatı ürünleri de yetişkinlerin dünyalarına değil çocukların dünyalarına hitap etmelidir (Sever, 2021: 120).

Çocuk kitaplarının konusu çok önemlidir. Bir çocuk kitabı amacına ancak çocuk o kitabı zevk alarak, merak ederek, ilgiyle okursa ulaşır. Çocukların kendileri için yazılan kitapları ilgiyle okuyabilmeleri için de konunun onların ilgi, ihtiyaç, beklentileri ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak seçilmesiyle sağlanabilir (Oğuzkan, 1987: 17).

Çocuk kitaplarında konu seçimi yapılırken dikkat edilmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Çocuk kitaplarına konu seçilirken konunun çocuğun yaşına uygun olması gerekmektedir. Çocukların ilgisini çekebilmeli ve sürükleyici olmalıdır. Sürükleyici ve heyecan verici olmayan kitaplar çocuğun okumadan zevk almasını ve okuma alışkanlığı kazanmasını engellemektedir. Konu çocukta merak duygusunu harekete geçirmeli ve okumaya devam etmesi için teşvik edici olmalıdır. Çocuk kitaplarının konusu gerçek hayat hakkında bilgilendirici olmalıdır. Diğer bir deyişle çocuğu gerçek hayata hazırlamalıdır (Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2021: 29).

Çocuk kitapları çocuğun güncel hayatıyla ilgili ve gerçeğe uygun olmalıdır. Zamanla değişen çağa çocukların da uyum sağlaması önemlidir. Artık çocuklar zamanlarını aile, okul ve yakın çevrenin dışında teknolojiyle de geçirmektedir. Televizyon, bilgisayar, tablet, telefon gibi materyaller çocukların hayatında önemli bir yerde bulunmaktadır. Değişen bu durumlar göz önünde bulundurulmalı ve çocukların ilgilerinin, ihtiyaçlarının ve gerçek çevrelerinin de değiştiği unutulmamalıdır. Teknolojinin ve internetin zararlı etkilerinden korunmasında ve internet bağımlılığının oluşmamasında çocuk kitapları önemli bir yere sahiptir. Okuma alışkanlığı ve zevki kazanan çocuklar bu tür zararlı etkilerden ve bağımlılıklardan uzak kalmaktadır

(Yalçın ve Aytaş, 2017: 88- 89). Çocuk kitaplarında toplumsal ve milli değerlere yer verilmelidir. Bu çocukların yaşadığı toplumun özelliklerini, değerlerini, kültürünü özümsemesini sağlamaktadır (Yalçın ve Aytaş, 2017: 89).

Çocuk kitaplarında konuyu şekillendiren unsur çatışmalardır. Çatışmalar dört şekilde olabilmektedir. Bunlar kişi-kişi çatışması, kişi- toplum çatışması, kişi-doğa çatışması ve kişinin kendisiyle olan çatışmasıdır. Çocuk kitaplarında bu çatışmaların taşınması gereken bazı özellikler vardır. Çatışmalar çocuğun yaş ve anlama düzeyine uygun olmalıdır, sürükleyici olmalı, çocukların merak duygularını harekete geçirmelidir. Çatışmalar çocuğun sevgi, özgür olmak gibi ihtiyaç duydukları duygulara hitap ediyor olmalı fakat aşırı duygusal öğelerden kaçınılmalıdır. Çatışmalar çocukların merak ve ilgilerini diri tutarak onlarda okuma ilgisi ve alışkanlığı kazandıracak nitelikte olmalıdır (Sever, 2006: 48).

Sonuç olarak çocuk kitaplarında konu komik, eğlenceli, bilgilendirici ya da ciddi olabilir. Burada önemli olan konunun yetişkinlerin değil çocukların duygu ve düşüncelerini yansıtacak biçimde verilmesi, onların zevk alarak, merak ederek okumasını sağlayacak biçimde verilmiş olmasıdır (Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2021: 29).

Sever (2006: 48) çocuk edebiyatı metnindeki konunun çocuklara uygunluğunun belirlenebilmesi için bazı sorularla sınanması gerektiğini belirtmiştir. Bu sorular şunlardır:

1. *“Kitapta hangi konu ele alınmıştır / işlenmiştir? Yazarın konuyu ele alış, yorumlayış biçimi nasıldır?”*
2. *Konuyu yapılandıran bir öge olarak olay, hangi çatışmayla / çatışmalarla (kişi-kişi çatışması, kişinin kendisiyle olan çatışması, kişi – doğa çatışması, kişi-toplum çatışması) kurgulanmıştır?*
3. *Kitaptaki çatışma / çatışmalar çocukların anlama ve anlamlandırma düzeylerine uygun mu?*
4. *Çatışma / çatışmalara çocukların sevgi ve özgürlük gereksinimlerine uygun mu?*
5. *Çatışma / çatışmalarda merak ögesi zayıf mı, abartılmış mı? Çatışma / çatışmalar çocuklarda okuma ilgisi ve isteği uyandırabilecek özellikler taşıyor mu?*

6. *Çatışma / çatışmalar bir rastlantı ya da şansa bağlanarak mı sonuçlandırılmış?*

7. *Çatışmada / çatışmalarda üzücü ve acıklı olaylar aşırı bir duygusallık yaratıyor mu?*

8. *Kitaptaki olay ya da olaylar dizisi çocukların, gülmesine / heyecanlanmasına / düş kurmasına / düşünmesine olanak sağlıyor mu?"*

İleti

Mesaj veya ana fikir olarak da adlandırılan ileti “yazarın anlatma amacı” olarak açıklanmaktadır (Karatay, 2018: 109). Ana fikir yani ileti “*kitabın yazılmasına neden olan, yazarın okurla paylaşmak istediği temel mesaj*” şeklinde de açıklanmaktadır (Temizyürek vd. 2021: 30). Yalçın ve Aytaş’a (2017: 84) göre ise ileti “*eserin var oluş sebebi*” olarak açıklanmaktadır. Sever (2021: 140) iletiyi öğretici metin ve edebi eser için farklı şekillerde tanımlamaktadır. “*Öğretici metinlerde, yazarın savunduğu, vermek istediği düşünce, edebiyat yapıtlarında ise sanatçının okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu ve düşünce.*”

Yalçın ve Aytaş (2017: 84) bir edebi eserde verilen mesajın/iletinin doğru bir şekilde anlaşılabilmesi için iki parçanın bir arada bulunması gerektiğini belirtmektedir. Bu parçalar şunlardır:

1. “*Mesajı veren tarafın duygu ve düşüncesini hedef kitlenin özelliklerini hesap ederek tam ve doğru olarak ortaya koyması gerekir.*

2. *Mesajı alan taraf da verilen duygu ve düşüncüyü tam ve doğru olarak almalıdır.”*

Öğretme amacıyla yazılan çocuk kitaplarında hedef çocukların istenilen bilgileri öğrenmelerini sağlamaktır. Bu tür kitaplar çocukların okullardaki öğrenmelerini destekler niteliktedir. Edebî bir çocuk kitabında amaç, çocuğun sezme, duyma, hissetme gibi duygularını geliştirmek, estetik bir haz duymalarını sağlamaktır. Bu nedenle öğretici nitelikteki kitaplar ile yazınsal nitelikli kitaplarda iletinin/ mesajın veriliş şekilleri de farklı olmaktadır. Öğretici kitaplarda verilen ileti resimlerle, şekillerle desteklenerek öğrenmenin daha kolay ve kalıcı olması amaçlanmaktadır. Yazınsal nitelikli eserlerde ise ileti sezdirilirken estetik yönü de olan resimlemelerle okuyucunun iletiyi hissetmesi amaçlanmaktadır (Sever, 2021: 140).

Çocuk kitaplarında yer alan iletilerde bazı özelliklerin bulunması gerekmektedir.

1. Çocuk kitapları içerdikleri iletiler aracılığıyla çocukların hem eğlenceli vakit geçirmelerini sağlamalı hem bilişsel becerilerini geliştirmeli diğer yandan da onların kişilik gelişimlerini desteklemelidir. Çocukların yardımlaşmayı, sevmeyi, saygı göstermeyi, dürüst ve adaletli davranmayı, çevreyi korumayı, kitaplardaki iletiler aracılığıyla fark ederek benimsemelerini sağlamalıdır (Karatay, 2018:109- 110 ed. Şimşek).

2. İletiler temanın önemli bir aracı olduğundan yazar iletileri belirlerken hassas davranmalıdır (Demirel ve Seven, 2021: 32).

Kahraman

Çocuk edebiyatında kahramanların seçimi önemli bir konudur. *“Yapıtlarda, olayı sürükleyen, yaşayan en önemli kişiye ya da anlatılanlarla doğrudan ilgili olan, anlatımı yönlendiren kişiye başkişi, temel kişi ya da kahraman denir.”* (Sever, 2021: 76) Kahramanlar eserin hitap ettiği okuyucu kitlesinin gelişim özelliklerine uygun bir biçimde seçilmelidir. Çocuk okuyucu kitaplardaki kahramanlarla özdeşim kurmak istemektedir. Bu nedenle çocuğun özdeşim kurabileceği kahramanlar seçilmelidir. Özellikle küçük yaş grubuna hitap eden kitaplarda kahramanların çocuğun çok yakın çevresinden olmaması gerektiği gibi yaşantısına çok uzak, yabancı da olmaması gerekmektedir (Temizyürek vd, 2021: 30). Çocuk kitaplarında çok fazla kahramana yer verilmesi çocuk okuyucuların kitabı, olayları anlamasını zorlaştırarak kitaptan uzaklaşmalarına sebep olmaktadır. Bu nedenle bir ana kahraman etrafında diğer kahramanlar belirgin özellikleriyle kısaca tanıtılmalıdır. Okuyucunun gelişim dönemleri arttıkça kahraman çevresi de gelişim özelliklerine göre genişletilmelidir (Yalçın ve Aytaş, 2017: 90).

Okuduğu bir metindeki kahramanlarla özdeşim kuran çocuklar kendisi gibi yaşayan, düşünen, hareket edene başka çocukların da var olduğunu anlamaktadır. Kitaplarla yeni arkadaşlar edinen çocuk onlarla birlikte problem çözmeyi, dünyayı keşfetmeyi öğrenirken bir yandan da toplum yaşamında etkili olan kuralları öğrenmekte, değer yargılarını, olumlu ve olumsuz davranışları kavramaktadır (Erdoğan Horasan, 2015: 15).

Çocuk edebiyatında yazar tarafından oluşturulan karakterler çocuk okuyucuya insanı, insanın doğasını ne kadar iyi ve etkili anlatırsa edebî eser de o kadar başarılı olmaktadır. Karakterlerin insanı yansıtamadığı eserlerde çocukların edebiyattan faydalanmaları zorlaşmaktadır (Sever, 2021: 104).

Edebî eserde yazar karakteri okuyucuya tanıtmak amacıyla çeşitli yollar kullanmaktadır. Eserde karakter doğrudan fiziki ve ruhsal betimlemeyle okuyuculara tanıtılabilir, metin içerisindeki diğer karakterlerle kurulan diyaloglar içerisinde tanıtılabilir, diğer kahramanların düşünceleri içerisinde tanıtılabilir, karakter kendi içinde konuşurken yani monologlar içerisinde tanıtılabilir veya olaylar içerisindeki tutum ve davranışları yoluyla tanıtılabilir. Edebî eserde karakterin tek bir yolla tanıtılması o karakterin derinliğinin okuyucuya geçmesini engellemektedir. Bu nedenle karakter tanıtımının içeriğe yayılması ve farklı yöntemler kullanılarak yapılması gerekmektedir (Şimşek, 2018: 101).

Çocuk edebiyatında karakter oluşturma ve tip ayrı bir kavram olarak düşünülmektedir. Yalçın ve Aytaş’a göre karakter “*olaylar ve ilişkilerde kendisine özgü davranışlar gösteren kahraman*” olarak açıklanmaktadır (2017: 90). Çocuk edebiyattan iki tür karakter özelliği bulunmaktadır. Bunlar açık karakter ve kapalı karakterdir. Açık karakter yazarın detaylı bir şekilde tanıttığı, okuyucunun iyi bildiği, tanıdığı karakterlerdir. Yazar okuyucuya vermek istediği mesajı bu karakterler yoluyla verir. Bu nedenle edebî eserin üzerinde önemli rolleri bulunmaktadır. Kapalı karakterler ise açık karakterin mesajı iletmesine yardımcı olan ama tek başlarına insanı yeteri kadar yansıtamadıkları için okur üzerindeki etkileri az olan karakterlerdir. Yazar kapalı karakterleri daha yüzeysel tanıtmaktadır (Sever, 2021: 104).

İleri gelişim dönemlerindeki çocuklar için hazırlanan kitaplarda karaktere dayalı anlatım kullanılması çocukların detaylara dikkat ederek konsantrasyon ve görme, anlama becerilerini geliştirmektedir. Detaylı planlanarak anlatılan karakterler çocukların insanları tanımaları, hayata hazırlanabilmeleri açısından faydalı olmaktadır (Yalçın ve Aytaş, 2017: 90- 91).

Çocuk edebiyatında “tip” kavramı bir kahramanın belli bir psikolojik veya sosyal özelliklerle bütünleştirilmesi, bir nevi karikatürize edilmesidir. Çocuk kitaplarında tipler çocukların hayatlarında karşılaşılabilecekleri insan özelliklerini tanımaları

açısından önemlidir. Eserlerde tip kullanımı yazarların eseri daha sürükleyici bir hale getirmesinde etkili olmaktadır. Özellikle masal, fabl gibi metin türleri genellikle tipleştirme üzerine kurulmaktadır (Yalçın ve Aytas, 2017: 91).

Çocuk edebiyatında yazar kahramanların çocukların yaşantılarına uyan gerçekçi özellikler göstermesine dikkat edilmelidir. Kahramanların abartılı özelliklerinin bulunması, olağanüstü güçlerinin olması zamanla çocuğun hayal kırıklığı yaşamasına sebep olabilmektedir (Demirel ve Seven, 2021: 33).

Çocuk edebiyatında kahramanlar çocukların tek boyutlu ya da çok boyutlu olarak verilirken hedef kitlenin gelişim özellikleri dikkate alınmalıdır. Okul öncesi dönemde kahramanların tek bir yönlerinin güçlü veya zayıf olarak verilmesi uygun iken ileriki dönemlerde çocuklar için yeterli gelmemekte ve kitabın gerçekçiliğinin azalmasına sebep olmaktadır (Demirel ve Seven, 2021: 33).

Çocukların çevresi, ilişkileri sınırlıdır. Çocuk kitapları onlara farklı ilişkiler, çevreler, insanlar sunmaktadır. Bu yolla farklı insanlar tanıyan çocuklar farklı çevrelerle, maceralarla tanışmaktadır. Yeni özdeşleştirmelerle yeni serüvenlere atılan çocuklar kahramanlar aracılığıyla iletişim kurarlar, problem çözerler, yeni yerler, yeni kazanımlar keşfederler. Tüm bu durumlar çocukların gerçek yaşama hazırlanmasını, insanları tanımalarını sağlamaktadır (Sever, 2021: 76). Bu nedenle çocuk kitaplarında kahraman seçiminde hassas davranılmalıdır.

Çocuklar okudukları kitaplardaki kahramanları kendilerine örnek almaktadırlar bu nedenle çocuk kitaplarında yer verilen kahramanları taşıması gereken birtakım özellikler bulunmaktadır. Bu özellikleri Karatay (2018: 102) şu şekilde sıralamıştır:

1. *Karakter, evrensel ve ahlaki değerlere saygılı olmalı,*
2. *İyiliğin ve doğruluğun savunucusu olmalı,*
3. *Barış yanlısı olmalı,*
4. *Çevrenin ve kültürel değerlerin savunucusu olmalı,*
5. *Karakter, adil, çalışkan, özverili, yardımsever vb. olumlu kişilik özelliklerini taşımalıdır.*

Dil ve anlatım

Dil insanların duygu, düşünce ve isteklerini ifade etmesini sağlayan bir sistemdir. Bu sistemde insanlar arasındaki iletişimin en önemli aracı rolündeki dil günlük hayatın hemen her anında kullanılmaktadır (Demirel, 2021: 25).

Çocuk kitaplarının çocuğa uygun olmasını sağlayan en önemli unsur dili ve üslubudur. Çocuk kendisi okumaya başlamadan önce çevresi tarafından okunan, anlatılan masallar, hikâyeler, fabllar, tekerlemeler, bilmeceler gibi edebi ürünlerle ana dilinin söz varlığını yavaş yavaş öğrenmeye başlar. Çocuk kitapları çocukların görsel, işitsel, dilsel algılarına hitap ederek, onların ilgi ve beğenilerine seslenerek dilin yapısını, kurallarını, özelliklerini çocuğa tanıtan araçlardır (Sever, 2021: 145).

Çocuk edebiyatı ürünlerinde normal edebiyat ürünlerinde olması gereken özelliklerin tümü bulunmalıdır. Bunun yanı sıra eseri çocuk edebiyatında uygun hale getirecek bazı özelliklerin de bulunması gerekmektedir. Bu özelliklerden biri dil ve anlatımdır. Çocuk edebiyatı ürünlerinde dil ve anlatım çocuğun gelişim özelliklerine uygun olmalı, çocuğun kitabı zevk alarak okumasını sağlayacak nitelikte olmalıdır. Çocukların anlamadıkları metinlerden zevk almayacakları ve faydalanamayacakları unutulmamalıdır. Bu nedenle çocukların anlayabilecekleri bir dil kullanılmalıdır. Söz dağarcıklarında bulunan sözcükler kullanılarak keyif alarak okumaları sağlanmalıdır. Aynı zamanda sözcük dağarcıklarını geliştirmek adına da anlamını bilmedikleri fakat metnin bağlamından anlamını tahmin edebilecekleri sözcüklere de yer verilmesi gerekmektedir (Anaz, 2018: 11).

Çocuk kitaplarında çoğunlukla üçüncü kişi ağzıyla anlatım yapılsa da yapılan araştırmalar bu anlatım şeklinin çocuklarının anlamasını güçleştirdiğini ve çocuklar tarafından çok sevilmediğini göstermiştir. Bunun sebebi, anlatıcının kahramanın zihninden geçenleri bilemeyeceğidir. Bu durum kitabın inandırıcılığının azalmasına sebep olmaktadır. Birinci kişi ağzıyla yapılan anlatımlar çocuklara daha samimi, gerçekçi gelmektedir. Çünkü birinci kişi ağzıyla anlatım yapıldığında çocuklar kahramanlarla sohbet içerisindeymiş gibi hissetmektedirler. Bu içtenliği hisseden çocukların bu anlatım şeklini daha çok benimsedikleri belirlenmiştir (Yalçın ve Aytaş, 2017: 93).

Çocuk kitaplarında anlatımın metnin türüne, metinde geçen olaya, konuya, olaydaki kahramanın özelliklerine uygun olması gerekmektedir. Yazarın güçlü ve

kıvrak bir anlatım kullanması çocuğu kitabın içine çekmektedir. Çocuğun seveceği açık bir dil kullanmanın yanında ona baskıcı, buyurucu bir dilin kullanılmaması da gerekmektedir. Çünkü çocuklar dayatmacı anlatımdan hoşlanmamaktadırlar. Her kitapta olduğu gibi çocuk kitaplarında da betimlemeler, açıklamalar kullanılmaktadır fakat çocuklar içinde hareketin hissedildiği kitapları okumayı daha çok tercih etmektedirler. Bu nedenle çocuk kitaplarında öyküleyici anlatım daha çok kullanılmaktadır (Karatay, 2018: 106- 107)

Arıcı (2018: 48) çocuk kitaplarında bulunması gereken dil ve anlatım özelliklerini şu şekilde özetlemektedir.

- “Çocuk kitaplarının dil ve anlatımı sade, kavramlar açık olmalıdır.
- Anlatımlarda çocukların anlayış seviyelerine, yaş ve yaşam düzeylerine uygun kavramlar kullanılmalıdır.
- Anlatımda yakından uzağa, somuttan soyuta ilkesi göz önünde bulundurulmalıdır. Yazım ve noktalamaya dikkat edilmelidir.
- Tek özne ve tek yüklem bulunan cümleler kullanılmalıdır.
- Soyut sözcüklerden çok çocuğa tarif edilebilecek somut sözcükler; cansız eylemlerden çok, canlı eylemler tercih edilmelidir.
- Eski ve çocukların anlamayacağı sözcükler fazla kullanılmamalıdır.
- Dilimizde karşılığı bulunan yabancı kelimelerin kullanılmamasına özen gösterilmelidir.”

Çocuk kitaplarında kullanılan üslup ve bakış açısının çocuğun dünyaya ve olaylara farklı açılardan, doğru ve iyimser bir şekilde bakabilmelerine katkı sağlaması gerekmektedir. Bu nedenle Karatay (2018: 108) kitaplarda kullanılan bakış açısının ve üslubun bazı sorularla sorgulanması gerektiğini belirtmektedir. Bu sorular şunlardır.

1. *“Yazının üslubu işlenen konuya ve edebi türe uygun mu?*
2. *Anlatımda kullandığı üslup açık ve anlaşılır mı, yoksa mecazlı mı?*
3. *Diyaloglar doğal ve karakterlere uygun mu?*
4. *Yazar nasıl bir ruh hali oluşturmuş, iyimser mi kötümser mi?*
5. *Hikâyenin anlatıldığı bakış açısı değişiyor mu, okuyucunun ufkunu genişletiyor mu, yoksa sınırlandırıyor mu? “*

Plan

Çocuk edebiyatında plan önemli bir yere sahiptir. Yalçın ve Aytaş’a göre plan kitaptaki konu, tema ve varlık kadrosunun bir bütünü oluşturacak şekilde belli bir düzen içerisinde verilmesidir. Çocukların zihinsel ve bilişsel gelişimleri olayları, durumları bir bütün halinde verildiğinde anlayabilecek düzeydedir. Bu nedenle çocuk kitaplarında konu, kahraman ve tema bütünlük sağlamadığında çocukların okuduklarını anlamaları, mesajı çıkarmaları ve okuma eyleminden zevk almaları imkânsız hale gelmektedir. (Yalçın ve Aytaş, 2017: 91) Bunun yanında okuduğunu anlamayan ve okuma eyleminden keyif almayan çocuklarda okumaya karşı olumsuz bir tutum oluşabilmektedir.

2.2.3.Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Eğitsel Özellikler

Çocuk kitapları çocuğa görelilik ilkesi göz önünde bulundurularak hazırlanırken birtakım eğitsel özellikleri içinde barındırmalıdır. Bu özellikler şunlardır: *“öğretme ve belletme, öğüt ve emir, korku ve kaygı, ideolojik söylemler, cinsiyet ayrımcılığı, tozpembe bir dünya, geleneksel değerler, yaptırımcı yargılar ve kurallar, tek ve değişmez doğrular, aşırı duygusal öğeler, şiddet.”* (Çer, 2019: 9-10)

Çocuk kitaplarının esas amaçlarından biri çocukları hayatı hazırlamaktır. Bu nedenle çocuk kitaplarında eğitsel özelliklere yer verilmektedir. Bilgilendirme amacıyla yazılan kitaplar haricindeki çocuk kitaplarında yazarın çocuğa kendi düşüncelerini bilgilerini empoze etme amacı olmamalıdır. Bunun yerine çocuğun düş ve düşünce dünyasını harekete geçirerek doğruya ulaşması sağlanmalıdır. Onların birer yetişkin olmadığı unutulmamalıdır. Kitaplar açık bir şekilde öğüt ve emir içermemelidir. Bunun yerine çocukların eleştirel düşünme ve çıkarım yapma becerileriyle doğru mesajı hissetmeleri sağlanmalıdır. Çocuk kitapları çocukları gerçek dünyaya hazırlamalıdır. Bu nedenle gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri korku ve kaygılara çocuk kitaplarında yer verilebilmektedir. Fakat burada aşırı korku ve kaygı öğelerine yer verilmesi çocukların hayata karşı olumsuz düşüncelere girmelerine sebep olabileceğinden kaçınılması gereken bir husustur. Çocuklar tozpembe bir hayat fikrinden de korunmalıdır. Hayatın gerçekleri çocuğa uygun bir şekilde yansıtılmalıdır. Çocuk kitaplarında çocuğun geleneksel değerleri, tek ve değişmez doğruları, yaptırımcı yargıları eleştirilerek değerlendirilmesi gerektiği her kuralın ve bilginin olduğu gibi kabul edilmemesi gerektiği sezdirilmelidir. Hayatın bir gerçeği

olan psikolojik ve fiziksel şiddete çocuk kitaplarında yer verilebilmektedir. Fakat çocuğun şiddetin her türlüyle başa çıkabilmesi de desteklenmelidir. Çocuk kitaplarında duygusal öğelere yer verilmektedir fakat çocuğun aşırı duygusallıktan etkilenmesinin önüne geçilmelidir. Duygusal öğeler duygu sömürüsü boyutuna gelmeyecek biçimde kullanılmalıdır (Çer, 2019: 10). Çocuk kitaplarında bulunması gereken eğitsel ilkelerin sınanmasına Sever (2006: 52) aşağıdaki soruları önermektedir:

1. *“Kitapta mantık yanlışlığına düşülmüş mü? Kitap çocuğun sağlıklı bir değerler sistemi oluşturmaya engel oluyor mu?”*
2. *Kitapta kadına ve erkeğe yüklenen değer arasında bir ayrım var mı? Kitap, toplumdaki cinsel kimliklere yönelik geleneksel yargıları destekliyor mu?*
3. *Kitap çocukların kendi cinsel kimlikleri içinde kişiliklerini geliştirmelerine engel olabilecek kurgusal özellikler, iletiler taşıyor mu?*
4. *Kitapta kurgulanan olay dizisinde, denetimci ve baskıcı davranışları onaylayan onları önemli kılmaya çalışan bir yaklaşım var mı? Kitap siyasal ve dinsel telkinlerde bulunuyor mu?*
5. *Kitapta çocuğun girişimciliğini, deneme ve araştırma isteğini körelten anlayışlar olumlanıyor mu?*
6. *Kitapta çocuğun düşünmesini, düş kurmasını, eğlenmesini ve yaratıcılığını baskılayan bir yaklaşım seziliyor mu?”*

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bu bölüm iki kısım şeklinde ele alınmıştır. Birinci kısımda Abdullah Harmancı'nın hayatı, edebî kişiliği ve eserleri, ikinci kısımda ise araştırma kapsamında incelenen çocuk kitaplarının özetleri ele alınmıştır.

1.6. Abdullah Harmancı'nın Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri

1.6.1. Abdullah Harmancı'nın hayatı

12 Mayıs 1974'te Konya'da dünyaya gelen yazar eğitim hayatını a Kıbrıs'ta başlamıştır. Okuma ve yazmayı burada öğrenen Harmancı ilk ve orta öğrenimini Karaman, Sivas, Konya gibi şehirlerde tamamlamıştır. Çocukluk yıllarında yazmaya merak salan Harmancı 1996 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olmuştur. 1996 ve 2010 yılları arasında çeşitli şehirlerde öğretmenlik yapmıştır. 2006 yılında Selçuk Üniversitesi'nde Selim İleri'nin Edebi Kişiliği ve Öykücülüğü adlı teziyle yüksek lisansını, 2010 yılında Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Öyküleri ve Öykücülüğü adlı teziyle doktorasını tamamlamıştır. 2011 yılında Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. 2013 yılında ise Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesine atanmıştır. Hâlen, Konya'da yaşamakta ve aynı üniversitede profesör olarak görev yapmaktadır (Yılmaz, 2021: 1- 3).

1.6.2. Abdullah Harmancı'nın Edebi Kişiliği

Çocukluk yıllarında edebiyatın farklı türlerinde yazılar yazmaya başlayan Harmancı 1993 yılında öykü yazmaya karar vermiş ve ilk öyküsü 1994 yılında Dergâh adlı dergide yayınlanmıştır. Yazı hayatının devamında çoğunlukla Jurnal, Düş çınarı, Dergâh ve Kırklar adındaki edebiyat dergilerinde öyküler ve öykü yazıları yayınlamıştır. Yazarın yayımlanan ilk kitabı Muhteris'tir Sonrasında yazmayı bırakmayan yazarın şu an çeşitli türlerde çok sayıda eseri bulunmaktadır. Bu eserlerin çoğunluğunu öyküler oluşturmaktadır. Yazar Hışırta Avcısı adlı kitabıyla çocuk edebiyatına da yönelmiş ve sonrasında çeşitli çocuk kitapları yayımlamıştır (Yılmaz, 2021: 4).

1.6.3. Abdullah Harmancı'nın Eserleri

Abdullah Harmancı'nın edebi eserleri şunlardır:

1. Muhteris (Öykü, 2002)
2. Ertesi Dünya (Öykü, 2003)
3. Yerlere Göklere (Öykü, 2007)
4. Seni Ne İhtiyarlattı? (Öykü, 2011)
5. Kurmacanın Büyülü Sureti (Eleştiri, 2013)
6. Yazının Yüğü (İnceleme, 2015)
7. Melek Kayıtları (Öykü, 2016)
8. Yirmi Sekiz (Mehmet Kahraman'la birlikte, öykü antolojisi, 2017)
9. Behçet Bey Neden Gülümsedi? (Öykü, 2019)
10. Baltan Taşa Değecek (Öykü, 2021)

Abdullah Harmancı'nın çocuklar için yazdığı kitaplar şunlardır:

1. Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek (2021)
2. Aynalı Baba ile Raci (2021)
3. Küçük Prens Hakem Olsun (2021)
4. Ötücü Kuşlar Festivali (2021)
5. Bilgenin Gölgesi (2021)
6. Hışırta Avcısı (2021)
7. Evliya'nın Sırları (2021)
8. Dağın Kalbi Güm Güm Eder (2022)
9. Sırrımı Serçelere Söyledim (2022)
10. Leylaklar Prensese (2022)

Abdullah Harmancı'nın bu eserleri dışında çok sayıda makalesi ve bildirisi de bulunmaktadır.

3.2. İncelenen Çocuk Kitaplarının Özetleri

3.2.1. Hışırta Avcısı

Kitabın özeti

Kalp Gözü

Şebnem ve Şeref adındaki iki kardeşi anneleri, komşuları Nalan teyzeye bırakmış. Nalan teyzenin eşi Ramiz amca çocukların çok korktukları biriymiş, bu yüzden anneleri onları yalnız bıraktığı için çok üzölmüşler. Nalan teyze de başka bir arkadaşına gideceğı için çocuklar evde Ramiz amca ile yalnız kalırlar ve daha çok korkmuşlar. Tedirgin bir şekilde televizyon izlerlerken Ramiz amca siyah ve korkutucu bir maske ile onları korkutmuş. Ramiz amca bazen maske takarak çocuklara şakalar yaparmış, bu haline Haran Kafa adını vermiş. Çocuklar o gün Ramiz amcanın aslında korkulacak birisi olmadığını anlamışlar ve onu çok sevmişler.

Haran Kafa çocuklara Sümböl ağanın hikâyesini anlatmış. Sümböl ağa çevresi tarafından sevilip sayılan, kibar ve iyi kalpli biriymiş. Ama tuhaf bir özelliğı varmış. Aklına takılan bir soru olduğunda onu cevaplamadan rahat edemezmiş. Günlerce sorunun cevabını düşünür yemeden içmeden kesilirmiş. Bir gün bir dişbudak ağacına bakmış ve ağacın ne konuştuğunu, onu neden anlayamadığını sormuş kendisine. Sonra bu soruyu düşünmeye başlamış. Günlerce düşünmüş. Allah'a ona diğer canlıları anlayabileceğı, duyabileceğı bir güç vermesi için yalvarmış. Onun bu halini görenler delirdiğini düşünüp çok üzölüyorlarmış. Sonra bir gün dua etmeyi bırakmış ve normal haline dönmüş, herkes buna çok sevinmiş. Evinini bahçesinde dolaşırken birden bir ses duymuş. Bahçedeki çiçekler ona sesleniyorlarmış. Duyduklarına inanamayan Sümböl ağa biraz yürüyünce kümesteki horozun diğerlerine yarın sabah Sümböl ağanın öleceğini söylediğini duymuş. Bundan çok korkan Sümböl ağa yaşadığı heyecan ve korkuyla hızla bahçeden uzaklaşmış ve koşmaya başlamış. Uzun bir süre deliler gibi koştuktan sonra bir caminin bahçesinde uyuyakalmış. Sabah olduğunda gözlerini açmış ve ölmediğı için sevinmiş. Tekrar evine dönen Sümböl ağa eski güzel günlerine dönmüş.

Uzaklardan Gelen Ses

Haran Kafa çocuklara yeni bir hikâye anlatmaya başlamış. Ramiz amcayı bir gece uyku tutmamış. İçinde bir sıkıntı varmış. Evin içinde dolaşıp dururken telefon çalmış. Açtığında karşıdan gelen ses ona hemen gelmesini söylüyormuş. Nereye olduğunu bilmeden evden çıkmış ve arabasına binmiş ve kendisini yıllardır çalıştığı okulun önünde bulmuş. Okula girmiş ve içerde yine aynı sesi duymuş. Onun evinden gitmelerini söylüyormuş ses, aynı zamanda bir de gölge görmüş. Çok korkan Ramiz

amca o sırada camdan atlayarak kaçmayı düşünmüş ve bunu yaparken ayağı takıldığı için atlayamamış, cam kırılmış ve kendisi de merdivenlerden yuvarlanmış. Bu sırada eşi onu uykusundan uyandırıp okula geç kalacağını söylemiş. Her şeyin rüya olduğunu anlayan Ramiz amca okula gittiğinde rüyasındaki gibi camın kırık olduğunu görmüş. Yaşadıklarını anlatmış ama kimse ona inanmamış.

Beni Kurtaran Öğretmen

Bir gün Ramiz amca çocuklara bir anısını anlatmış. O beşinci sınıfa giderken geceleri korktuğu zaman altını ıslatıyormuş ve bu durum onu çok üzüyormuş. Beşinci sınıfın son günlerinde tüm sınıf bir kampa gidecekmiş. Bunun için sevinliyormuş ama aynı zamanda gece korkup altını ıslatırsa arkadaşlarının onunla dalga geçmelerinden korkuyormuş. Kampta çadırında onunla dalga geçebilecek çocuklar varmış çünkü. İlk dört gece bir sorun olmamış ama beşinci günün gecesinde altını ıslatmış. Sabah uyandığında arkadaşlarının ve öğretmenin durumu öğrenmesinden çok endişelenmiş. Yerinden kalkmadan diğerlerinin çadırdan çıkmalarını beklemiş ama onlar da yataklarından çıkmayıp diğerlerinin önce çıkmalarını bekliyorlarmış çünkü onların da yatakları ıslakmış.

Ramiz amcanın annesi kampa gitmeden öğretmene durumu anlatmış, bu yüzden her sabah öğretmen gelip kontrol etmiş. O sabah altını ıslattığını görünce arkadaşlarının dalga geçmelerini önlemek için hepsinin yatağına biraz su dökmüş. Ramiz amca onu büyük bir utançtan kurtardığı için öğretmenini hiç unutmamış.

Hışırta Avcısı

Ramiz amcanın küçüklüğünde evler tek katlı ve bahçeliyken mahallerinde bahçelerde dolaşan biri olduğu dedikodusu dolaşıyormuş. Bu kişi hiçbir şey çalmıyormuş ama onu sürekli geceleri bir bahçeden başka bir bahçeye dolaşırken, ağaçların dalları arasında dolaşırken görüyorlarmış. Bir akşam Ramiz amca da uzaktan görmüş bu kişiyi. Bu dedikodular bir süre böyle yayılmış ve unutulup gitmiş. Tam elli sene sonra bu olayın sırrı çözülmüş.

Yaşadıkları apartmanda eskiden sessiz, sakin, ağırbaşlı, yaşlı ve yalnız bir adama varmış. Bu adam hakkında önceleri çok şey bilinmiyormuş. Ama bir gün yolda bayılınca ona Ramiz Amca yardım etmiş ve böylece onu tanımaya başlamış. Bu adamın adı Hatip'miş. Şairmiş ve çeşitli kitapları varmış. Ramiz amca bu kitapların

hepsini okumuş ama birini bulamamış. Bu kitabın adı Hışirtı Avcısıymış. Meğer elli yıl önce bahçelerde dolaşan kişi Hatip amcaymış. Bahçelerde dolaşıp küçüklüğündeki gibi ağaçların hışirtısını duymak ve onların seslerini kaydedip şiirlerini yazmak istediği için dolaşıyormuş. Bu seslerden yazdığı şiirleri Hışirtı Avcısı kitabına yazmış ve ses kayıtlarını da Ramiz amca çocuklara bu şiirleri okutmuş, sesleri dinletmiş. Sonra da birlikte dışarı çıkıp ağaçların hışirtısını dinlemeye gitmişler.

Zihin Okuma Şampiyonu

Haran Kafa çocuklara yeni bir hikâyeye anlatmış. Yaşadıkları apartmanda seneler önce Kerem adında bir çocuk yaşarmış. Bu çocuk çevresindeki insanların zihinlerini okuyabilmeyi çok istiyormuş. Senelerce bunun hayalini kurmuş. Bunun için çokça dua etmiş. Bir sabah kalktığında göz göze geldiği kişilerin zihinlerini okuyabildiğini anlamış. Bu ona büyük keyif veriyormuş. İnsanların o an ne düşündüklerini söylüyor ve şaşkın yüz ifadelerini izliyormuş. Bir gazeteci onun haberini yapmış ve gazetelerde zihin okuma şampiyonu anlatan yazılar varmış. Bu durum böyle biraz devam etmiş. Zamanla çevresindeki herkes ondan uzaklaşmaya, gözlerini kaçırmaya başlamış. Dua ettiği şeyin aslında güzel bir şey olmadığını anlamış. Kerem akıllanmış ve son kez eski haline dönebilmek için dua etmiş. Bir gün evde yürürken banyodan çıkarken düşüp kafasını çarpmış ve bu özelliğini kaybetmiş.

Ayda Yaşayan Örümcek

Ramiz amca küçükken bir ara teyzesinde kalmış. Mahallede Fıçça lakaplı bir çocukla arkadaş olmuşlar. Bir gün ay ve yıldızlar hakkında konuşurlarken Fıçça onu bir yere götüreceğini söylemiş. Fıçça'nın babası bir rasathanede çalışıyormuş. Fıçça ve Ramiz'e bir gün büyük teleskobu açmış ve aya bakmalarına izin vermiş. O odada yokken çocuklar da hayranlıkla ayı izlerken ayın üzerinde kocaman bir örümcek olduğunu görmüş ve çok şaşırmışlar. Ayda yaşayan bir örümcek olduğunu keşfettiklerini düşünen çocuklar bunu Fıçça'nın babasına anlatmışlar. Babası önce gülmüş ve sonra örümceğin ayda değil teleskobun içinde olduğunu anlatmış.

Aykız'ın Turuncusu

Ramiz amca anneannesinin annesi Aykız'ın çok küçükten yaşadıklarını çocuklara anlatmaya başlamış. Bu hikâyeye onun ailesinde dilden dile anlatılarak gelmekteymiş. Ramiz amcanın annesinin anneannesinin annesi çok hastaymış. O

sıralar annesinin anneannesi de dört beş yaşlarındaymış. O zamanlar doktor hastane bulmak zormuş. Annesini alıp şehre götürmüşler. Aykız evde tek başına kalmış. Kış mevsimi gelmiş. O kadar küçükmüş ki evde zar zor karnını doyurup yorganın altında ısınıyormuş. Gaz lambasını yakamadığı için karanlıkta bekliyormuş. Annesi dönsün diye dua ederken günler geçiyormuş. Bir gün karanlıkta yorganın altında uyuklarken bir karaltı görmüş ve çok korkmuş. Bu karaltı aslında bir kediymiş ve zamanla onunla arkadaş olmuşlar. Aykız ne zaman üzgün olsa kedi onu neşelendirmeye çalışıyormuş. Kediye Turuncu adını vermiş ve o geldikten sonra daha az korkmaya başlamış. Bir gün annesi de eve dönmüş ama hala çok hastaymış. Aykız çok üzüldüğü sürekli annesi iyileşsin diye dua ediyormuş. Bir sabah uyandığında annesinin iyileştiğini görmüş. Annesinin bütün hastalıkları bir anda yok olmuş. Ama aynı gün Turuncu kaybolmuş. Bulduklarında tekrar uyanmamak üzere uyuduğunu görmüşler. Bu olaydan sonra Turuncu'nun annesinin yokluğunda Aykız'ı korumaya gelen bir melek olduğunu düşünmüşler.

Ramiz amca başka bir şehire taşınacağı için çok üzülen çocuklara bu bölümde teselli vermiş ve onların da koruyucu melekleri olduğunu ve onları koruyacaklarını söylemiş.

3.2.2. Aynalı Baba ile Raci

Eser kendi içinde birbiriyle bağlantılı dokuz bölümden oluşmaktadır. Ana kahramanları ve konusu ortak olsa da her bölümde farklı kahramanlara, konulara, iletilere yer verilmiştir.

Yazar Aynalı Baba ile Râci kitabının sonunda “Yazarın Notu” bölümünde kitabın Filibeli Ahmet Hilmi'nin 1970 yılında kaleme aldığı Amak-ı Hayal (Hayalin Derinlikleri) adlı kitabının bir yeniden yazım denemesi olduğunu belirtmiştir. Yazar bu eserde Amak-ı Hayal'deki maceraları çocuklara hitap edecek, onların keyif alarak okumasını sağlayacak bir şekilde yeniden yazma çabasında hareket etmiştir. Yazar Amak-ı Hayal'in derin bir roman olduğunu, içindeki felsefi – tasavvufi unsurların azaltılarak macera, aksiyon yönünün arttırıldığını belirtmiştir. Yazar bu eğlenceli eseri okuyan çocukların büyüdüklerinde Amak-ı Hayal'i de okuyarak kitabın derinliklerini keşfetmelerini önermiştir.

Kitabın özeti

Aynalı Baba ile Karşılaşma

Râci ve annesi yeni bir şehre taşınmışlar. Yaz tatili olduğu için annesi işe gidince Râci kitap okuyarak veya şehri keşfe çıkarak zaman geçiriyormuş. Râci oldukça meraklı, sürekli sorgulayan, öğrenmek isteyen olgun bir çocukmuş. Bir gün annesi isteyken evinin balkonundan ufka bakmış ve gördüğü ufuk çizgisine kadar yürümeye karar vermiş. Dışarı çıkıp yürümeye başlamış. Saat geç olmasına rağmen gözüyle işaretlediği yere varmadan eve dönememiş. Yürümüş yürümüş ve sonunda istediği yere varmış. Orada yüksek tarihi duvarlar görmüş ve içinde ne olduğunu merak etmiş. Merakına yenik düşüp içeri girmiş ve büyük bir tarihi mezarlık olduğunu görmüş. Mezarlığın patikalarında hayranlıkla dolaşırken ağaçların arasından bir el çıkıp onu çekmiş. Râci orada bayılmış. Ayıldığında bir kulübedeymiş ve yanında kıyafetinde aynalar olan bir adam varmış. Râci çok korkmuş ve gitmek istemiş. Biraz sohbet ettikten sonra Râci'ye eve gitmesini ve yarın yine gelmesini söylemiş. Sonraki günlerde Râci yine oraya gitmiş ve adamın adının Aynalı Baba olduğunu ve ney ustası olduğunu öğrenmiş. Onunla sıkı dost olmuşlar ve bir gün çok ilginç bir şey olmuş.

Hiçlik Dağı'nın Eteklerinde

Râci bir gün mezarlıkta Aynalı Baba ile sohbet ederken Aynalı Baba ona "Dönüşmek ister misin?" diye sormuş ve neyine üflemiş. O neyine üfleyince Râci'nin elleri, kolları, ayakları silinmeye başlamış ve kendisini birden yemyeşil bir vadide bulmuş. Aynalı Baba ona Hindistan'da olduğunu ve Hiçlik zirvesine tırmanması gerektiğini söylemiş. Râci nereye gittiğini bilmeden yürümüş ve beyaz elbiseli bir gençle karşılaşmış. Genç ona dağın zirvesine çıkabilmesi için sınanacağını söylemiş. Zirveye kadar hiçbir şey istememeli ve iradesine hâkim olmayı başarabilmeliymiş. Yolda bir kadın ona sus uzatmış ve suyu içecekken yanındaki genç onu durdurmuş. Sonra genç kaybolmuş. Yolun ilerisinde bir saray ve sarayın bahçesinde hazırlanmış çok güzel bir sofra görmüş. Ona söylenenleri unutup yemeye başladığında anda tekrar eski Râci'ye dönüşmüş. Aynalı Baba üzülmeye başladığını ve ilk seferinde başarmanın zor olduğunu söylemiş ve yine gelmesini tembihlemiş.

Aydınlık Mı? Karanlık Mı?

Bu bölümde Râci İranlı bir savaşçıya dönüşmüş ve Aydınlık ve Karanlığın savaşında Aydınlık adına savaşacakmış. Büyük bir meydanda Kral Aydınlık ve Kral Karanlık'ın adamları savaşmışlar ve yenişememişler. Sonra Kral Karanlık Nifak

adındaki savaşıyı çağırınca Kral Aydınlık da Muhabbet adındaki savaşıısını çağırılmış. Muhabbet NİFAK'ı yenmek için seyircilere tebessüm etmelerini söylemiş. Tebessüm NİFAK'ı zayıflatmış ve MUHABBET NİFAK'ı yenmiş. Kral Karanlık bu kez GAZAP'ı çağırılmış. Gazap Muhabbet'i yenmiş. Bu kez Kral Aydınlık HİKMET'i çağırılmış. HİKMET kahraman Râci'ymiş. HİKMET çok uğraşmış ama GAZAP'ı yenmiş. Kral Karanlık HİKMET'i ortadan kaldırmak için NEFS'i çağırılmış. NEFS Hikmet'i yenmiş. NEFS'in karşısına AŞK çıkmış. AŞK NEFS'i yenmiş. Savaşın kırkinci gününde aydınlık karanlığı yenmiş ama yok edememiş. Bu sırada Aynalı Baba aydınlık ve karanlığın, iyi ve kötünün nefis ve aşkın hep var olacağını ama aydınlık için savaşmayanların her zaman kaybedeceğini söylemiş.

Göklerin Derinliklerinde

Bu bölümde ana kahraman Râci Ayasofya Camii'nin müezzinine dönüşmüş. Ezan okuyacağı sırada kocaman bir kuş onu yakalamış ve sırtına atmış. Bu kuş Anka kuşuymuş ve Râci'ye alemleri gezdirecekmış. Birlikte atmosferi geçmişler. Râci pek çok göktaş, gezegen, yıldız görmüş, Halley yıldızıyla tanışmış, Mars'ı Jüpiter'i geçmiş, iki güneşli sistemler görmüş. Râci gördüklerine hep çok şaşıryormuş. Sürekli Anka'ya sorular soruyormuş. Anka da bu sorulara bıkip usanmadan cevap veriyormuş. Râci evrenin büyüklüğü ve güzelliğine hayran kalmış. Anka'ya evrenin ne kadarını gezdiklerini sorunca sadece bir sokağını bile gezmediğı cevabını almış. Sonra da Aynalı Baba'nın onu sarsmasıyla uyanmış.

Ejderha Olan Genç Kız

Râci Hint padişahının oğluna dönüşmüş. O sıralar ülkesinde bir sorun varmış. Bir ejderha her yedi senede bir gelip “Bu kervan nereye gider?” diye soruyormuş, cevap veremediklerinde yedi delikanlı ve yedi kızı yiyormuş. Ejderha ayrıca Kaf Dağı'nın ardında yaşayan Anka kuşunun cevabı bildiğini de söylüyormuş ama onlar ne Kaf Dağı'nın ne de Anka kuşunun nerede olduğunu bilmiyorlarmış. Hint padişahının oğlu ve lalanın oğlu Bahadır ülkelerini bu dertten kurtarmak için bir çözüm bulmaya karar vermişler. Himalaya Dağlarındaki bir alimden yardım istemek için yola çıkmışlar. Dağda alimi bulmuşlar, alim onlara bir kuyudaki küpün içindeki mektubu alıp gelmelerini söylemiş. Râci denileni yapmış. Mektupta Milset şehri harabelerindeki bir kuyudaki altın levhayı almaları gerektiğı yazıyormuş. Zar zor onu da almışlar. Ama yazarları anlamamışlar, yıllarca yazarları anlayabilecek birini

bulmak için dolaşıp durmuşlar. Pes edip dönecekleri bir gün bir tellaldan Alimlerin Reisi'nin altın levhayı teslim edenin sorusunun cevaplanacağına dair bir haber almışlar. Alimlerin Reisi'nin yanına gitmişler. O da onları başka bir kuyuya göndermiş ve oradaki mektubu alıp gelmelerini istemiş. Denileni yapmışlar yeni mektupta yazılanlar kendi levhalarında yazılanlara benziyormuş sadece birkaç harf farklıymış. Alimlerin Reisi mektubu alıp okumuş ve Kaf Dağı ve Anka'nın nerede olduğu ve sorunun cevabının yazdığını söylemiş. Kahramanlar sadece sorunun cevabını almışlar ve Kaf Dağı ve Anka'nın yerini öğrenmemişler. Hemen ülkelerine dönmüşler. Yedi yıl geçtiği için ejderha yine ülkelerindeymiş. Ejderhaya “Bu kervan... Hayalin bile aciz kaldığı bir bilinmeze doğru akıp gitmektedir...” cevabını vermişler. Ejderha o anda bir kıza dönüşmüş. Dünyanın en merhametli ve güzel kızı aslında bu ejderhaya dönüşmüş ve eski haline dönmesi için sorusunun cevabının verilmesi gerekiyormuş. Hint padişahının oğlu hem ülkesini hem de ejderhaya dönüşen kızı kurtarmış.

Cabülka ve Cabülsa

Aynalı baba bu bölümde Râci'yi Cabülka şehrine göndermiş ve Râci tek kollu, tek ayaklı, tek gözlü bir varlığa dönüşmüş. Her şeyi gümüşten olan bu şehirde herkes tek kollu, tek bacaklı ve tek gözlüymüş. Herkes toplanmış ve insanların iki gözlü, iki kollu ve iki ayaklı olduğu Cabülsa şehrine gitmek için yola çıkmışlar. Yedi sene boyunca yol almışlar, dert çekmişler, sabretmişler. Çünkü iki kol, iki ayak ve iki gözün bedeli buymuş. Sonunda ulaşmışlar. Bu şehrin her şeyi de altındanmış. Bütün denizlerin, ırmakların, göllerin suyunun bir olup bir fındık kabuğunun içinde sığıldığını görmüşler ve çok şaşırıp bayılmışlar. Uyandıklarında onların da iki gözü, iki kolu ve iki ayağı varmış. Onların tamamlanmasını sağlayan şey güzel olanı görüp hayret etmenin insana kattığı değermiş.

Prenses Banu'nun Peşinde

Râci Emel şehrinin şehzadesine dönüşmüş. Çok yakışıklı, güzel bir delikanlıymış. Onu gören herkes hayran kalıyormuş. Ama o kendinden başka hiç kimseyi beğenmiyormuş. Bir gün bir hastalığa yakalanmış ve yataklara düşmüş. Annesi babası çok üzülmüş birçok hekim gelmiş bakmış bir çözüm bulamamış. Bir gün olanları duyan bilge bir şair gitmiş, bakmış ve onun âşık olduğunu söylemiş. Ama âşık olduğu bir kişi değilmiş. O hiç kimseye âşık olmuş. Herkes çok şaşırmış, şehzade

aşıkmiş ama kime olduğunu kendisi de bilmiyormuş. Çaresizce ve sessizce beklerlerken. Sokaktan gelen bir ses duymuşlar. Bir adam bin altına bir sandık satıyormuş ama içinde ne olduğunu o da bilmiyormuş. Sandığı hemen satın almışlar ve kırk gün beklemişler. Açtıklarında içinde bir resim ve mektup bulmuşlar. Resmi görünce aşkının kime olduğunu anlamış ve mektupta yazan Maksut şehrinin sultanının kızı Banu'yu bulmak için yola çıkmış. Sonunda şehre varmış ve Sultan Keramet'e derdini anlatmış. Kral ona kızının her talibine üç soru sorduğunu ve kimsenin cevaplayamadığını, bunun yüzünden birçok delikanlının delirdiğini anlatmış. Şehzade yine de Prenses Banu ile konuşmak istemiş. Prenses ona da içinde üç soru olan bir kâğıt vermiş ve cevapları bulmasını istemiş. Şehzade cevabı aramış, taramış ama bulamamış, bu uğurda kendisini de parasını da kaybetmiş. Bir mezarlıkta uyumak istemiş. Günlerce uyumuş ve uyandığında bir pınardan su içmiş. O sırada kendisinde bir değişiklik olduğunu fark etmiş ve saraya gitmiş. Prenses Banu'ya rüyasında gördüğü cevapları söylemiş. Cevapları duyan Banu'nun yüzü aydınlanmış. Prenses Banu ve şehzade evlenmiş ve mutlu bir ömür yaşamışlar. Çok mutlu oldukları için Aynalı Baba Râci'yi biraz daha geç uyandırmış bu kez.

3.2.3. Ötücü Kuşlar Festivali

Ötücü Kuşlar Festivali Abdullah Harmancı'nın Mayıs 2021'de yayınladığı resimlemeleri Sibel Büyük tarafından yapılan içeriğinde birbirinden bağımsız 10 masalın yer aldığı çocuk kitabıdır.

Kitabın özeti

Ötücü Kuşlar Festivali

Yavru Kuş bir sabah bir kanaryanın sesini duymuş, bu sesi çok beğenmiş ve onun gibi ötmek istemiş. Ertesi gün saka kuşunun sesini duymuş bu kez onun sesine hayran kalmış ve “Ben de saka kuşu gibi ötmeliyim.” demiş. Yavru kuş bu şekilde her gün başka bir kuşun sesini çok beğeniyor ve onun gibi ötmek için didinip duruyormuş. Onun bu haline hem annesi hem de çevresindeki diğer kuşlar gülüyorlarmış. Bir gün bir serçeden “Ötücü Kuşlar Festivali” olacağını öğrenen Yavru Kuş yarışmaya katılmaya karar vermiş. Bir gün yarışmaya çalışırken çok güzel bir ses duymuş ve bu sese hayran kalmış. Sesin sahibinin kendi annesi olduğunu gören Yavru Kuş çok şaşırmış ve annesine “Sen nesen?” diye sormuş. Annesi ona hem kendisinin hem de

Yavru Kuş'un bülbül olduğunu söylemiş. Eğer başkalarına özenmeyip kendisi olursa yarışmayı zaten kazanacağını söylemiş.

Sarı Sığircık

Sarı sığircık milyonlarca sığircıktan biri olduğu için çok üzülyormuş ve ünlü bir sığircık olmak istiyormuş. Bunun için En Yüksekçe Uçan Sığircık Yarışmasına katılmaya karar vermiş. En yüksekçe uçmak için çok çalışmış ama yarışmada büyük sığircıklar daha yüksekçe uçmuşlar. Bu duruma çok üzülen Sarı Sığircık yuvasına dönmüş onun o halini gören babası onu sakinleştirmek için çabalamış babasını dinlemeyen Sarı Sığircık yuvadan çıkmış ve uzaktaki bir dut ağacına tünemiş düşünmeye başlamış. Bu sırada kendisi gibi milyonlarca sığircıktan biri olmaktan şikâyet eden birini duymuş. Önce kendisiyle dalga geçtiğini düşündüğü sığircığa kızmış. Kendi sözlerini tekrar ettiği için sinirlendiğini söylemiş. Diğer sığircık da hiçbir leyden haberi olmadığını sadece milyonlarca sığircıktan biri olduğu için üzüldüğünü, ünlü bir sığircık olmak istediğini söylemiş. Sarı Sığircık aynı şeyleri kendisinin de düşündüğünü söylediğinde diğer sığircık gülmüş ve onun şu ana kadar yaşamış ve yaşayacak olan sığircılar arasındaki tek Sarı Sığircık olduğunu söylemiş. Bunu duyup da kendisine bakan Sarı Sığircık çok sevinmiş ve yuvasına dönüp her şeyi ailesine anlatmak istediğinde kimseyi bulamamış. Aradan zaman geçmiş ve Sarı Sığircık kendisi gibi milyonlarca sığircıktan biri olmaktan sıkılan ve ünlü olmak isteyen oğluna elindekilerin kıymetini bilmenin ve ünlü olmanın geçiciliğinden bahsetmiş. Bunları dinleyen oğlu ona hak verse de yaşayıp öğrenmek istediği için gidip babası gibi En Yüksekçe Uçan Sığircık Yarışmasına katılmış.

Palavracı Kelebek

Bir devedikeni tarlasında yaşayan bir beyaz kanatlı kelebek ailesi varmış. Anne, baba ve yavru kelebekten oluşan bu aile hayatları boyunca deveni diken tarlasının dışını görmemişler. Çevrelerinde sadece sarı devedikeni çiçekleri ve beyaz kanatlı kelekler varmış. Yavru kelebek çok hareketli, meraklı, sorgulayan, haylaz bir kelebekmiş. Yavru kelebeğe dayısı bir gün "Küçük Kara Balık" adında bir kitap hediye etmiş. Bu kitabı okuduktan sonra yavru kelebek kendisini kitaptaki balığa benzetmeye başlamış. Onun gibi o da dünyayı merak ediyormuş. Annesine babasına sürekli dünyanın nasıl olduğunu, diğer keleklerin nasıl olduğunu sorup duruyormuş. Anne ve babası onun sorularına yeterli cevap vermiyorlarmış. Dünyanın devedikeni

tarlası kadar olduğunu, tüm kelebeklerin kendileri gibi küçük beyaz kanatlı olduğunu, cennete gittiklerinde diğer kelebeklerle tanışacaklarını söyleyip duruyorlarmış. Bir gün oturmaktan sıkılan yavru kelebek dolaşmaya çıkmış ve heyecanla geri dönmüş. Ailesine gördüğü rengarenk çiçekleri, çeşit çeşit yüzlerce kelebeği anlatmış. Onun söylediklerine inanmayan ailesi palavracı olduğunu düşünmüş. Birkaç gün böyle geçmiş. Sonra bir gün annesi oğlunun neler yaptığını merak edip peşine takılmış. Tarlaları uçarak geçtikten sonra kocaman kelebek şeklinde bir yere girdiğini görmüş. Orası bir tropikal kelebek bahçesiymiş. İçerde gerçekten de çeşit çeşit rengarenk kelebekler varmış. Anne kelebek böylece oğlunun palavracı olmadığını ve dünyanın devedikeni tarlasından ibaret olmadığını anlamış.

Deli Han

Bir dede torunlarını aynına çağırmış, ellerindeki telefonları toplamış ve onlara bir masal anlatmaya başlamış. Masalda yıllardır çeşitli sebeplerle savaşıp iki ülke varmış. Durunday Hanlığı ile Zazadan Hanlığı çok basit sebepler yüzünden bile savaşıyorlarmış fakat hiçbirinde biri diğerine üstünlük sağlayamıyormuş. Bir gün bu durumdan bıkan Durunday Hanı ülkenin alimlerine Zazadan Hanlığını yenmek için bir çözüm bulmalarını emretmiş. Aynı zamanda Zazadan Hanı da kendi ülkesinin alimlerine bir yol bulup Durunday Hanlığını mağlup etmenin yolunu bulmalarını emretmiş. Önce Zazadan Hanlığının alimleri bir yol bulmuş. Durunday Hanlığındaki herkesin evine koyu mavi ışık cihazı sokarak hem onları oyalayacak, çalışmalarını engelleyecek hem de nelerle uğraştıklarını öğreneceklermiş. Kılık değiştiren adamlar Durunday Hanlığında bu koyu mavi ışık cihazını satmışlar. Zamanla herkesin evine giren bu koyu mavi ışık cihazı herkesi kendine bağlamış, kimse çalışmıyor, düşünmüyor sadece o cihaza bakıyormuş. Bu sırada Zazadan Hanlığı gelip kolayca ülkeyi ele geçirmiş, sadece sarayı ele geçirememiş. Durunday Hanı ve saray alimleri düşünmüş taşınmış ve sonra onlar da açık mavi ışık cihazı üreterek Zazadan Hanlığındaki herkesin sadece evine değil aynı zamanda ceplerine de girecekleri bir yol bulmuşlar. Tüccar kılığında açık mavi ışık cihazını sokak sokak dolaşıp satmışlar. Zamanla herkes bu açık mavi ışığa bakar olmuş. Durunday Hanlığı da ülkeyi kolayca fethetmiş. Halka konuşma yapacağı sırada bakmış ki kendi adamları da açık mavi ışık cihazına tutulmuşlar. Bu sırada Alavardı Hanlığı gelip iki hanlığı da ele geçirmiş. Yıllarca süren Zazadan Hanlığı, Durunday Hanlığı savaşı bu şekilde sona ermiş. Bu

lkelerden geriye hiçbir Şey kalmamış. Herkes her Şeyi unutmuş. Sadece Durunday Hanlığının son hükümdarı kalmış geriye o da aklını yitirmiş bu nedenle ona Deli Han demişler. Masalını bitiren dede bir bakmış ki o konuşurken torunları sepetten telefonlarını almışlar ve onu hiç dinlememişler.

Bıcırıklar ve Yalnız Kadın

Deniz kenarında bir kulübede yalnız yaşayan kendi halinde yaşlı bir kadın varmış. Yalnızlık onu zen tek Őeymiř. Denize gelen insanlar bazen onunla sohbet ederlermiş ve bu onu mutlu edermiş. Bir gün deniz kenarına bir karavan gelmiş. Karavandan iki küçük kız inmiş. Bu kızlar sahilde dolaşırlarken yaşlı kadının kulübesine gelmişler. Bıcır bıcır konuşan bu kızları yaşlı kadın çok sevmiş, onlara Bıcırıklar ismini takmış. Bıcırıklar bir gün yaşlı kadına bir sürprizleri olduğunu söylemişler, kadın heyecanla beklemeye başlamış. Günlerce, aylarca beklemiş ama kimse gelmemiş. Dayanamayıp karavana gidip kızları sormuş. Kızların teyzeleri karavandaymış ve kızların kaybolduğunu söylemiş. Çok üzülen yaşlı kadın Allah’a çok dua etmiş. Aynı gece kızları denizin dibinde bir ahtapotun gümüş Şehrinde esir olarak görmüş. Gidip karavandakilere bunu anlatmış. Kızların ailesi kadına önce inanmamışlar ve gerçekten onları gördüğünü kanıtlamasını istemişler. Kadın tekrar Allah’a dua etmiş ve rüyasında sadece kızların ve ailelerinin bildiği bir sırrı öğrenmiş. Öğrendiklerini aileye anlatmış. O sırada televizyondaki haberlerde Ahtapot lakaplı bir gümüş kaakısının haberi varmış. Bu adam aynı zamanda çocukları da kaçırıp dilendiriyormuş. Bunu gören aile hemen polise gitmiş ve polisin yardımıyla çocukları bulmuşlar. Kötü adamda yakalanmış. Yaşlı kadın, Bıcırıklar ve aileleri mutlu bir hayat sürmüşler.

Kuşeyri’nin Kızıl Tüyü

On asır önce İran’ın Nişabur Şehrinde yaşayan Kuşeyri adında bir bilgin varmış. Kuşeyri ğrencileri ve çevresi tarafından sevilip sayılan yaşlı bir bilgin iken sürekli “Gelecek var... Uzaklardan gelecek var...” diyormuş. evresindeki herkes onun ölüm vaktinin geldiğini bu nedenle öyle söylediğini düşünüyorlarmış. Bir gün evinin kapısında kırmızı bir at görmüş. At gelip alnını Kuşeyri’nin göğsüne dayamış. Kırmızı at Kuşeyri’yi sevmiş, Kuşeyri de kırmızı atı. At Kuşeyri’nin yanından ayrılmamış. Onu medreseye kadar takip etmiş. Medresedeyken onun çıkışını beklemiş. Bu böyle uzun bir süre devam etmiş. Kuşeyri ata Kızıl Tüy adını vermiş. Kızıl Tüy

bilgine o kadar bağılıymış ki onu görmediğinde huysuzlanıyormuş. Bir gün oldukça yaşlı olan Kuşeyri rahatsızlanmış ve evden çıkmamış. Kızıl tüy evin bahçesinde çok huysuzlanmış. Sesini duyan bilgin yanındakilere onu bahçeye çıkarmalarını söylemiş. Bahçeye çıkınca Kızıl Tüy çok sevinmiş değişik sesler çıkarmış. Gidip alnını bilginin göğsüne dayayıp kalbini dinlemiş. Bilgin de son kez onu okşamış, sevmiş ve yatağına dönmüş. Bilgin o gün son kez gözlerini yummuş. O öldükten sonra Kızıl Tüy'e günlerce bit şey yedirememişler. En sonunda Kuşeyri'nin mezarına götürmüşler. Orada yere yatan Kızıl Tüy günlerce aç susuz beklemiş ve yirminci günde o da gözlerini kapatmış. Bu olay insanları çok etkilemiş ve dillerden dillere dolaşarak bir efsaneye dönüşmüş.

Rüzgâr ve Çiçekler

Evin hanımı balkon pencerelerini açık bırakıp uykuya dalmış. Bu sırada dışarıda fırtına çıkmış. Balkondaki bitkiler kendi aralarında konuşmaya başlamışlar. Çiçeği olan ve balkon demirlerine yakın olan bitkiler çok korkmuş ve yardım istemişler. Kauçuk, çiçeksiz bitkiler ve balkon demirine uzak olan bitkiler diğer çiçekleri umursamamış. Kibirli davranmışlar, onları kıskandıkları için yardım etmek istememişler. Onların başlarına geleni hak ettiklerini düşünmüşler. Bu sırada rüzgâr daha da şiddetlenmiş ve balkonun içinde dolaşmaya başlamış. Evin hanımının senelerce uğraşıp yetiştirdiği sardunyalı, begonyalı, lavantalı, akşamsefası, yaprağıgüzeli, kaynanadilini ve kibirli kauçuğu dallarından koparıp bir köşeye atmış. Biraz sonra evin hanımı üşüdüğü için uyanmış ve telaşla balkona doğru yönelmiş.

Ay Döner Güneş Döner

Güneş Baba, yıldızlar, gezegenler, göktaşları Ay Dede'nin son zamanlarda eskisi gibi parlamadığını düşünmüşler ve Güneş Baba Ay Dede'ye derdinin ne olduğunu öğrenirse ona yardım etmek istediğini söylemiş. Ay Dede utanıp sıkılmış hiçbir şey söyleyememiş. Ama sürekli aşağıda bir yerlere bakıyormuş. Güneş Baba Ay Dede'nin derdinin ne olduğunu anlamış. Ay Dede birisini seviyormuş. Güneş Baba kim olduğunu sormuş. Hangi yıldız, hangi gezegen, hangi göktaşı diye kim olduğunu sormuş. Hiçbiri değilmiş. Ay Dede bir uyduya aşık olmuş. Bunu duyan Güneş Baba uyduların kendileri gibi canlı olmadıklarını, onların sadece robot olduğunu söylemiş. Bunları duyan Ay Dede çok üzülmüş, ışığı iyice solmuş. Bir gün rüyasında o uyduyu görmüş. Rüya olduğuna üzülmüş ama sonra uydu ona rüya olmadığını, kendisinin

sadece bir robot olmadığını, onun da duyguları olduğunu söylemiş. O günden sonra dünyanın etrafında hep birlikte dönmüşler. Ay Dede o günden beri aha güzel ısıldıyormuş.

Narin’le Nazik

Narin ve Nazik adında iki kuzen varmış. Bu kuzenler birbirlerinin simetrisiymişler. Nazik evin sağ kulesinde Narin ise sol kulesinde yaşarmış. Hep aynı anda şeyleri yapar, yaşarlarmış. Birini başı ağrırsa diğerinin de başı ağrırmış. Biri canı sıkılıp da kulenin camına çıktığında diğeri de karşı camda olurmuş. Narin ve Nazik bir gün dışarıda oyun oynarlarken kendilerine doğru gelen iki kız gördüler. Bu kızlar tıpkı kendilerine benziyormuş. Adları Körpecik ve Pembecik olan kızlarla çay içip sohbet etmişler, arkadaş olmuşlar. Kızlar onları evlerine davet etmişler. Bir sonraki sefer onlarda buluşmuşlar oyunlar oynayıp kitaplar okumuşlar. Kızların evlerinin çok güzel bahçeleri ve dedelerinden kalan kocaman bir kütüphaneleri varmış. Kızlar artık her buluştuklarında bahçede ağaçların altında oynayıp kitaplar okuyorlarmış. Narin ile Nazik bazı geceler kızların evinde kalıyorlarmış. O gecelerde birilerinin kulaklarına bir şeyler fısıldadığını, burunlarına dokunduğunu hissediyorlarmış ama bir anlam veremiyorlarmış. Günler böylece geçip giderken kızlar eskisinden dinç, güçlü uyandıklarını fark etmeye başlamışlar ve sırrı çözmüşler. Onlar kitapları okurlarken, ağaçların altında vakit geçirirlerken ağaçlar ve kitaplar da onları okuyorlarmış. Bu da onların güçlenmesine sebep oluyormuş. Bu da hayatlarındaki başka bir simetrik olaymış. Narin ve Nazik kitapları okurlarken kitaplar da onları okuyorlarmış. Pembecik ve Körpecik’e hayatlarındaki her şeyin simetrik olduğundan bahsettiler. Pembecik ve Körpecik kendilerinin bu simetriyi bozduğunu düşünmüşler. Kızlarda onların da ikisinin birlikte bir simetrisini oluşturduklarını söylemişler. O sırada gökyüzüne bakıp çok şaşırmışlar.

Baretta Baretta’nın İkinci Hayatı

Karetta karettaların kraliçesi Baretta kartalların çok büyük ve çok yaşlıymış. Dünyanın bütün denizlerinde Baretta’nın adı bilinirmiş, çünkü o koyu kahverengi kabuğu ve büyük gövdesiyle çok nadir görülürmüş. Baretta Baretta adını bir inşaat işçisinden almış. Bir gün sahilde dolaşan işçi denizde onu görmüş ve çok şaşırmış. Yanına gidip sarılmak istediğinde daha da çok şaşırmış çünkü kaplumbağa sarılamayacağı kadar büyükmüş. Şaşıınca başındaki bareti havaya atmış. Bu sırada

kaplumbağanın baretine benzediğini fark etmiş ve kaplumbağaya Baretta Baretta adını vermiş. Fotoğrafını çekip sosyal medya hesabında paylaşmış. Bu sırada Baretta Baretta gözden kaybolmuş. Denizin derinliklerinde ilerlerken aç bir köpekbalığı onu yakalamış ve parçalamış. Olanları izleyen Beyaz Melek kaplumbağaya merhametle bakmış ve kaplumbağanın her bir parçası büyümlü yıldız tozuna dönüşmüş ve denizde parlamaya başlamış. Elli gün geçtikten sonra kaplumbağanın yavruları yumurtalarından çıkıp denize yönelmişler, karınları aç olduğı için yemek aramaya başlamışlar. Denizde parlayan yıldız tozlarını bulup karaya getirmişler. Her bir yavru kaplumbağa parçaları getirmeye devam etmiş. Parçaları bir araya getirdiklerinde Baretta Baretta belirginleşmeye başlamış. Bütün gece başında dua etmişler. Sabah olduğunda Baretta Baretta gözlerini açmış, yavrularına sarılıp ağlamış. Bu sırada sahilden geçmekte olan inşaat işçisi olanları görüp anın mutluluğunu onlarla birlikte yaşamış.

3.2.4. Küçük Prens Hakem Olsun

Kitabın özeti

Rüyaların Işığı

Kurban Bayramı için dedelerinin evine giden üç kuzen rüyalarında bulutların üzerinde uçtuklarını ve Afrika'daki bir ülkede olduklarını görmüşler. Uyandıklarında birbirlerine anlattıklarında her birinin aynı rüyayı gördüğünü anlamışlar. Babaannelerine anlattıklarında onların da aynı rüyayı gördüğünü öğrenmişler. Bunları duyan dedeleri Kurban Bayramı için kurbanlarını Afrika'daki fakir bir ülkeye bağışladığını anlatmış ve rüyalarına bunu gördüklerini söylemiş.

Beş Lira

Avukat Salih'in telefonuna Kızılay'dan gelen mesajda susuzluk çeken bir ülke için yardımda bulunmak isterse 5 lira gönderebileceğı yazıyormuş. Avukat Salih sadece kendisinin göndereceğı beş lira ile hiçbir şey olmayacağını düşünmüş ve göndermemiş. Sonrasında uykusu gelen ve oturduğu yerde uyuya kalan Salih rüyasında kendisini bir Afrika ülkesinde görmüş bu ülkede bir yangın varmış ve hemen bir hortumla yangını söndürmeye başlamış. Yanan evleri birer birer söndürdükten sonra son evi söndürmeye çalışırken su bitmiş ve o zaman kendisinin görevini yerine getirmediğı için insanların çektiğı acıları anlayarak uyanmış.

Hayat Kurtaran Kedi Yavrusu

16 Ağustos depreminin yaşanmasından saatler önce Gölcük'e birkaç saat yolu kalan bir aile yolda kısa bir mola vermişler. Anlatıcının eşi ağaçtan bir kedi yavrusu duyduğunu söylemiş ve kediyi aramaya başlamış. Karanlık olduğu için kediyi bulamamış. Adam çok yorgun olduğu için kediyi bırakıp eve gitmek istemiş. Ama eşi kediyi biraz daha aramak istemiş. Bir süre daha aramışlar ama bulamayınca pes edip eve gitmeye karar vermişler. Arabalarına bindiklerinde kedinin tekrar yalvarır gibi bağırdığını duyup dayanamayıp inmişler. Uzunca bir aramadan sonra kediyi bulmuşlar ve arabalarına alıp evin yolunu tutmuşlar. Evlerine birkaç dakika kala deprem olmuş ve evleri yıkılmış. Çift kediyi orada bırakmadıkları için yaşadıklarını anlamışlar ve kediyi hiç bırakmamışlar.

Kayayı Delen Ardiç

Çok çalışan ama yine de matematik sınavından düşük not olan çocuk okuldan eve gelince çok ağlamış ve buruma çok üzölmüş. Ne yaparsa yapsın matematikte başarılı olamayacağını düşünüyormuş. Hafta sonu dedelerinin köyüne gittiklerinde de arkadaşlarıyla eğlense de matematik notunu hatırlayıp üzölüyormuş. Dedesi onun üzüntüsünü anlayınca onu bir tepeye yürüyüşe götürmüş. Orada kayayı delip yetişen bir ardiç fidanını göstermiş. Çocuk bu fidanı gördüğünde dedesinin ona ne demek istediğini anlamış.

Ahenkli Ağaç

Anlatıcı bir avukat arkadaşıyla bağ evindeyken arkadaşı komşu evin bahçesindeki ağacı göstermiş. Ağaç oldukça büyük bir ağaçmış ve dalları ağacın gövdesine eşit bir şekilde dağılmaktaymış. Avukat bey ağacın bu görüntüsünden dolayı ahenkli bir ağaç olduğunu söylemiş ve ağaçla ilgili bir hikâye anlatmış. Komşuları bir gün bu ağacı odunu çok para edeceği için kesmeyi aklına koymuş. Avukat bey onu bu düşüncesinden vaz geçirme için uğraşmış fakat ikna edememiş. Mahallenin muhtarı ve mahallenin ileri gelenleriyle birlikte yine evine gitmiş ve ağacı kesmemesi için ikna etmeye çalışmışlar. Komşuları yine ağacı kesmemeyi kabul etmemiş. Avukat bey ve mahalleli de pes edip dönmüşler. Ertesi gün ağacı kesmeye gelen ustalar ağacın sahibinin o gece öldüğünü öğrenmişler.

Köşedeki Simitçi

Kar yağarken dışarıda simit satmak zorunda olan bir çocuk karşısındaki markete bakarak market işletmecisi olmanın ne kadar güzel olduğunu düşünüyormuş. Bu sırada market sahibi ekonomik sıkıntılarını düşünmekteymiş ve yoldaki siyah arabada oturan Melih Bey'in ne kadar mutlu, enerjik olduğunu, kaç adet dükkânı olduğunu düşünmüş. Arabada oturan Melih Bey o sırada telefonla konuşuyormuş ve şirketiyle ilgili sorunlar yüzünden kötü adamlar tarafından tehdit ediliyormuş. Diğer yandan karısı çok hasta olduğu için hastaneye gitmesi gerekiyormuş. Bu dertlerinden bunalan Melih Bey karşıdaki apartmanın penceresinden bakan delikanlıyı görmüş ve onun yerinde olmak istemiş. Bu delikanlı yürüyemediği için hep orada oturup caddeden geçenleri izliyormuş. Simitçi çocuğa bakıp onun gibi olmayı hayal ediyormuş.

Klipçi Çocuk

Bu kısa öykü anlatıcı olan çocuğun zihninde oluşturduğu klipleri anlatmaktadır. Mesela bardaktaki suyun masaya gelene kadarki yolculuğu ya da bir buğday tohumunun günümüze gelene kadar yaşadığı döngü. Anlatıcı bu klipleri anlattıktan sonra eline geçen üzerinde kalp resmi olan yirmi liranın nasıl bir yolculuğu olduğunun da klibinin yapılabileceğinden bahsederek öyküyü bir sonraki öyküye bağlamıştır.

Küçük Kırmızı Kalp

Öyküde Lale adındaki küçük kızın resim yaparken bir yirmi liranın üzerine küçük bir kırmızı kalp çizdikten sonra o yirmi liranın ona geri gelmesini beklemesini anlatıyor. Bu yirmi lira çeşitli ellerde dolaştıktan sonra Lale'ye geri dönüyor.

Gazeteci Hanım İş Başında

İlkokul ikinci sınıfa giden Lale sevimli, akıllı bir çocuktur ve mahalleli tarafından çok sevilmetedir. Gazeteci olmak isteyen Lale'ye öğretmeni bir soru hazırlayıp on kişiye sormasını ve cevaplarını yazması ödevini vermiş. Lale “Başarıdan ne anlıyorsunuz? Neyi başarmak istersiniz?” sorusunu sormaya karar vermiş ve annesine, büfedeki amcaya, fırıncı amcaya, sigortacı Nahit Amca'ya, okul müdürüne, evdeki teyzelere bu soruyu sormuş ama hepsi Lale'ye gülmüşler, işleri olduğu için soruyu önemsemeyerek cevap vermişler. Her biri başarıyı kendi ihtiyaç ve isteklerine göre tanımlamış ve başarmak istedikleri şeyleri söylemiş.

Ressam Yaprak

Resim yapmayı seven bir kız olan anlatıcının okulunda konferans ve resim sergisi varmış. Kahramanın yaşıtı birisinin resim sergisi açmış olması ve konferans veriyor olması kahramanı biraz kışkandırmış. Yaprak adındaki bu ressamı konferansta küçük düşürecek bir soru sormayı planlamış. Söz isteyip soru soracağı zaman Yaprak'ın tekerlekli sandalyede oturduğunu görmüş ve düşündüklerinden dolayı çok utanmış. Yaptığı hatayı anlamış ve sonrasında Yaprak ile yakın arkadaş olmuş.

Yavru Sokak Köpeği

Öykünün anlatıcısı sıcak bir yaz gününde bir çeşme başında su içmeye çalışan bir köpeği engelleyen bir adam görmüş. Zihninde başka bir alemde herkes kana kana su içerken bu adamın su içemediğini çünkü aynı sokak köpeğinin adamı engellediği bir sahne canlanmış.

Yeşil Bahçe

Öykünün anlatıcısının babası her gece rüyasında çok güzel bir yeşil bahçenin kapısından içeri giremediğini görüyormuş ve bu durum onu çok üzüyormuş. Bir gün dışarıda acı acı havlayan bir köpeğin aç ve susuz olduğunu düşünüp su ve yemek vermiş. O günden sonra rüyasında kendisini hep o güzel, yeşil bahçede görmüş.

İtfaiye Arabası

Bir itfaiye şoförü yaşadığı en acı olayı anlatmaya başlamış. İtfaiyecilerin trafiğin yoğun olduğu zamanlarda yangına ulaşmaları çok zor oluyormuş çünkü bazı sürücüler yol vermek istemiyormuş. Bir gün bir ihbar almışlar ve hemen yola çıkmışlar, yolda bir tüpçü kamyonu itfaiye aracına yol vermediği için biraz geç varmışlar olay yerine. Yangını söndürmüşler ama onlara yol vermeyen tüpçü kamyonetinin şoförü o yangında eşini kaybetmiş.

Savaşçılık Oyunu

Bir baba ve kızı bomba seslerinin aslında dev bir palyaçonun bir balonu patlamasından geldiğini anlatan oyunu oynuyorlarmış. Baba bunu savaşın çocuğunun ruhuna zarar vermesini engellemek için yapıyormuş.

İnsan Kaydı

Gökyüzünde bir yıldız uzaklara bakarak babasına insanın ona göz kırptığını, gülümsediğini, insanının kaydığını söylüyormuş. Babası ona insanların göz

kırpmadığını, gülümsemediğini ve kayamadığını söylüyormuş. Aynı zamanlarda dünyada bir çocuk yıldızlara bakarak babasına yıldızının kıpırdadığını, kaydığını söylüyor. Babası kızına yıldızların kıpırdayamadığını, kayamadığını söylüyor.

Sulu Boya Tablo

Hemşire teyze çocukken bir akşam çok şımarmış babası da ona bağırmış. Hemşire teyze öfkeyle yerinden kalkarken burnunu arkadaşının dirseğine çarpmış. Bu sırada da elektrik gitmiş. Burnunun kanadığını sanan hemşire teyze kanı tüm yüzüne bulayarak babasını korkutmak ve ona bağırarak için pişman etmek istemiş. Tüm yüzünü kana buladığını sanıyorken elektrikler gelince herkes ona gülmüş çünkü burnundan akan kan değil sümükmuş.

Kırmızı Işığın Süresi

Arabalarıyla kırmızı ışıktaki bekleyen Eren kırmızı ışığın neden yeşil ışıktan daha uzun süre yandığını merak etmiş. Bu soruyu babasına, annesine ve ablasına sormuş. Hepsi başka şeylerle ilgilendiğinden Eren'e bir cevap vermemişler. Eve gidince belgesel izleyen Eren belgeselde Tokyo'da trafik ışıkları için dikilen direklerin üzerinde yaşayan küçük örümceklerin küçük tırtıllarla beslendiklerini ve yeşil ışık yanarken bu tırtılları daha iyi yakalayabildiklerini dinlemiş. Eren sorusunun cevabını bulmuş. Kırmızı ışığın süresi tırtıllar ölmesin diye daha uzunmuş.

Küçük Prens Hakem Olsun

Yazar apartmanda asansörü beklerken çocuklar asansörü oyaladığı için onlara kızmış. Sonra evinin balkonunda otururken aynı durumu çocukken kendisinin de yaşadığını fark etmiş ve yaptığına pişman olmuş. Sonra "Ben büyümüşüm çocuklar." demiş. Çocuklar ona büyümediğini onlarla top oynadığını, sek sek oynadığını söylemişler. Yazar büyüdüğünü söyledikçe çocuklar büyümediğini söylemişler. Hatta biri yazarın büyümediğini çünkü Küçük Prens'i dokuz kez okuduğunu söylemiş. Sonra tartışmayı bitirmek için Küçük Prens'in hakem olmasına karar vermişler.

3.2.5. Bilgenin Gölgesi

Kitabın özeti

Melek dedesi ile sokakta yürürlerken dedesi ona şehirlerinde çok eskiden yaşamış olan bir Bilge'yi anlatmaya başlamış. Bu Bilge hem çok bilgiliymiş hem de kalbi başka insanlar için atarmış. İnsanlara yardım etmeden, iyilik yapmadan

duramazmış. Vaktini boşa harcamaz, hep okur, hep yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım edermiş. Şehirdekiler onu sayıp severlermiş, onu dinlemekten çok hoşlanırlarmış. Bu bilge o kadar iyi birisiymiş ve o kadar seviliyormuş ki hakkında anlatılanlar efsaneye dönüşmüş. Melek'in dedesi ona Bilge hakkındaki efsaneleri anlatıyormuş yol boyunca. Ama Melek'e bu bilgenin adını söylemiyormuş. Bilgenin izlerini, gölgesini takip ederek öğrenmesini istiyormuş. Bu bilgenin bu kadar bilgili ve tanınan birisi olmasına rağmen bir kitabının olmadığını anlatan dedesi Melek'e bu Bilge'yi anlatan bir kitap yazdığını ve bu kitapta kendilerinin de olduğunu söylemiş. Dede bilgeyi anlatmaya devam ederken Bilge'nin mezarına gelmişler. Mezarın başında insanlar dua ediyorlarmış. Burada Melek Bilge'nin kim olduğunu öğrenmiş.

Yazar Abdullah Harmancı kitabın sonunda “Destanın Sonu- Destanın Başı” adlı bir bölüme yer vermiştir. Bu bölümde Melek'in dedesinin yazdığı kitabın bu kitap olduğu şu şekilde sezdirilmiştir: Melek kitabı okumaya başlamıştır. Okuduğu satırlar Bilgenin Gölgesi kitabının ilk satırlarıdır.

Kitabın son sayfasında Yazarın Notu bölümüne yer verilmiştir. Burada anlattığı bilgenin yazarın hayatındaki önemine ve kitabın yazılış amacına yer verilmiştir.

3.2.6. Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek

Kitabın özeti

Gerçeği Sadece Yusuf Biliyor

Yusuf ile Lale adında iki kardeş bir gün evde yalnız kaldıklarında başlarına çok tuhaf şeyler gelmiş. Evde tek kaldıkları için sevinirlerken birden ağzında kürdan olan kocaman bir serçe evlerinin çatısını yıkmış. Çok korkan Lale ve Yusuf başka bir odaya kaçtıklarında bu kez kocaman bir tavşanın evin penceresinden içeriye duman üflediğini görmüşler. Çılgınlık atıp ne yapacaklarını düşünürlerken Lale bunlara abisinin mi sebep olduğunu soruyor. Yusuf bir çözüm bulmaya çalışırken bu kez de kocaman bir sincap evin camından içeriye ağzıyla su fişkırtıyor. Ardından evin duvarları yıkılıyor. Yusuf bu kez kocaman iki ördeğin evlerine sapanla evlerini hedef alan iki kocaman ördeği görüyor. Serçe, tavşan, sincap ve ördekler birlikte evi eve saldırmaya devam ediyorlar. Saldırı bittiğinde Yusuf oturup ağlamaya başlıyor. O

sırada ambulans, itfaiye ve polis, anne ve babaları geliyor, evin halini, kocaman hayvanları görüyorlar. Yusuf ağlayarak dedesinin köyünde bir serçenin yuvasını bozduğunu, tavşanın yuvasına duman üflediğini, sincabın yuvasına su döktüğünü, sapanla ördeklere zarar verdiğini anlatmış. Sonra anne ve babası evlerini tekrar birlikte onaracaklarını söylemişler ve hayvanlara zarar vermemeleri gerektiğini anlatmışlar.

Ançüez Soslu Oğlan

Kerem akıllı ama yaramaz bir çocukmuş. Çok meraklıymış sürekli sorarmış. Bir gün deney yaparken masanın üzerindeki ançüez sosunu kafasından aşağıya dökünce adı Ançüez Soslu Çocuk olarak kalmış. Kerem bir gün denizin renginin neden mavi olduğunu merak etmiş ve babasına sormuş, babası onu geçiştirmiş ve cevap vermemiş. Bu sırada Kerem'in bacağı biraz acımış. Sonra aynı soruyu öğretmenine sormuş, o da onunla ilgilenmeyip sorusunu cevaplamamış. Bu kez Kerem'in kolu acımış. Sonra annesine, lobide çalışan Belgin Teyze'ye, manav amcaya da sormuş aynı soruyu ama kimse onun sorusunu cevaplamıyor, herkes kendi işiyle ilgileniyormuş. Üzgün üzgün yürürken babası onu görmüş ve çok korkmuş. Çünkü vücudunun her yerinde kırmızı kırmızı yumrular olduğunu görmüşler hemen doktora götürmüşler. Doktorda gördüklerine hayret etmiş, her yumruya dokunduğunda duman rengi bir balon çıkıyormuş. Balonlar tavana değdiklerinde patlamışlar ve içinden Kerem'in büyüklerine sorduğu ama cevapsız kalan sorularının yazılı olduğu kağıtlar dökülmüş. Doktor olayı anlamış ve cevapsız kalan her sorunun Kerem'in bedeninde yaralar açtığını söylemiş.

Köri Soslu Kız

Küçük kız bakıcısına babasından ona uçak almasını söylemiş. Bakıcısı ses kaydını babasına atınca babası kız bir sürü uçak almış. Çok sevinen kız kutuları teker teker açtıktan sonra babasını öpmek istediğinde onun gittiği anlamış. Küçük kız babasının her istediğini alabildiğini fark etmiş. Bu kez ondan gelirken bir sürü oyuncak almasını istemiş. Çok çalışan ve sürekli seyahat eden babası ona bir sürü oyuncak alıp kargolamış. Oyuncaklara yine çok sevinen küçük kız babasının yine olmadığını anlamış ve çok üzülmüş. Tüm oyuncakları balkondan aşağı atmış, yemek masasındaki örtüyü çekip atarken tabaktaki köri sosu saçlarına dökülmüş. Sonra babasının evde olmadığı için taktığı kameranın önüne geçip baba bana baba alsana diye yalvarmış. Bakıcı bu görüntüleri babasına atmış. Babası yine yurt dışında bir ülkeden bir ülkeye

gidecekken videoyu görünce kızına üzölmüş ve bir gün evde kalmaya karar vermiş. Bir de küçük kız için psikolog ayarlamayı düşünmüş.

Kar Neden Yağmıyor?

Leyla adında küçük bir kız sürekli göklere bakıp kar yağmasını bekliyormuş. Aralık ayındalarmış ve hala kar yağmamış. Küçük kız karın yağışını, kartopu oynayıp kardan adam yapmayı çok seviyormuş bunun için sürekli kar yağması için dua etmiş. Bir gün gökyüzünden beyazlar giyinmiş, upuzun, beyaz saçları ve sakalları olan bir adam inmiş. O Karların Beyi'ymiş. Leyla'ya aslında her gece onların şehrine geldiğini fakat yan sokakta Leyla gibi küçük bir kızı olan bir ailenin aç, yoksul olduğunu, yakacakları, giyecekleri olmadığı için üşüdüklerini ve onların haline üzüldüğü şehirde kalmadığını anlatmış. Leyla durumu anlayıp çok üzölmüş bu sırada Karların Beyi kaybolmuş. Leyla ve annesi ertesi gün o evi bulmuşlar, onlara yakacak, yiyecek ve giyecek yardımında bulunmuşlar. O günden sonra Leyla hep o ailenin durumu iyice düzelmeden kar yağmaması için dua etmiş. Tam iki hafta sonra kar yağmış. Leyla sevinçle dışarıda dans ederken o küçük kızı üzerinde kalın kıyafetlerle mutluluk içinde görmüş ve sarılmışlar.

Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek

Selin evde defterini çantasına koyarken bir ağlama sesi duymuş ses çantasından geliyormuş. Çantasını açtığında el kadar minik bir kızın ağladığını görmüş. Onu çantasından çıkarıp masaya bırakmış ve neden ağladığını sormuş. Minik kız ona resim yaparlarken ilkbaharı, yazı sonbaharı çizdiklerini ama kışı hep unuttukları için kızmış. Çünkü kendisi kıışmış ve bu duruma çok üzölüyormuş. Selin ona şehirlerine hiç gelmediğı için çizmediklerini söylemiş ama kış her sene geldiğini ama önünde çok engel olduğu için onu göremediklerini söylemiş. Selin kış için üzölmüş ve okulda arkadaşlarına anlatmış. Kışı mutlu etmek için bir yol düşünmüşler arkadaşlarının da desteğıyle ertesi güne kışa sürpriz yapmışlar. Bütün okul kış resmi çizdiği kartonları havaya kaldırmış. Sonra arkalarını çevirmişler ve kış “Kış ne olur geri gel!” yazısını görmüş.

Erguvan Dedem

Bahtiyar dede çiçekleri çok seviyormuş. Tüm çiçekleri tanır onlar açtıklarında mutlu olur, onlarla konuşur, torunlarına o çiçekleri teker teker anlatırmış. Bir gün iki torunuyla mahallede dolaşırken bir yaprak gelip alına yapışmış, ardından başka bir

yaprak gelip Bahtiyar dedenin vücuduna yapışmış. Ardından başka bir bitkiden başka yapraklar gökyüzünde taklalar atarak gelip dedenin sakallarına, kollarına, bacaklarına yapışmışlar. Torunları çok korkuyorlarmış. Dede ne olduğunu anlamış ve onlara korkmamaları gerektiğini söylemiş. Yere uzanmış ve yaprakların ona yapışmalarına izin vermiş, artık gözleri bile görünmüyormuş. Bahtiyar dede bunu hak ettiğini söylemiş çünkü o bütün o çiçekleri severken, onlarla konuşurken yaprakları hep unutuyormuş ve yapraklar onları da görmesi için harekete geçmek zorunda kalmışlar. Bahtiyar dede yaptığı hatayı anlamış ve torunlarına artık sadece çiçekleri değil yaprakları da sevip, öpüp koklayacaklarını söylemiş.

Dağ Ne Kadar Yüce Olsa

Ela'nın bir ödevi varmış. Ödevine yardım etmesi için dedesinin evine gitmiş. Dedesi çok eğlenceli biriymiş ve torununu da çok severmiş. Ela'nın ödevi "Dağ ne kadar yüce olsa üzerinden yol aşar." Cümlesiyle ilgili bir kompozisyon yazmakmış. Dedesinden cevap vermesini beklemiş ama dedesi televizyonda ortaokuldan bir arkadaşının İngilizce konuştuğunu gördüğünü anlatmaya başlamış. Ela dedesinden zamanının az olduğunu ödevine yardım etmesi gerektiğini hatırlatmış ama dedesi devam etmiş. Kemal adındaki bu arkadaşının küçükken Türkçeyi bile zor konuştuğunu, İngilizceden sınıfta kaldığını anlatmış. Hatta İngilizce öğretmenin onlara "yes" derse sınıfı geçireceğini söylediğini ama Kemal gururuna yediremeyip söylemediği için sınıfta kaldığını anlatmış. Sonra bu çocuğun azmedip İngilizce kurslarına katılıp, dilini iyice geliştirip üniversitede de İngilizce okuyup, sonrasında da Amerika'ya yüksek lisans eğitimi için gittiğini, hatta orada üniversitede hoca olduğunu anlatmış. Ela en sonunda dedesinin aslında sorusuna cevap verdiğini anlamış ve Kemal'in öyküsünü yazmış. Sınıfta kompozisyonunu okuduğunda bütün sınıftan alkış almış.

Kelebek Bakışı

Pelin, ablası apartmanlarının zemin katında oturup sürekli camdan dışarıyı izleyen, tuhaf bakışları olan çocuğa gülüyorlarmış. Tuhaf bakışlarından dolayı ona Kelebek ismini takmışlar. Ondan hep alay ederek bahsediyorlarmış. Bir gün babaları Pelin ve ablasını bir resim sergisine götürmüş. Hayranlıkla resimlere bakarlarlarken babaları bu resimleri bir çocuğun yaptığını söylemiş. Pelin ve ablası buna çok şaşırmışlar. Sergiyi gezmeye devam ederken karşılarında Kelebek'i görmüşler. Bu

sırada Kelebek'in annesi oğlunun resimlerini beğenip beğenmediklerini sormuş. Sergideki resimlerin Kelebek'e ait olduğunu öğrendiklerinde çok şaşırmışlar. Gidip Kelebek'i tebrik etmişler. Kelebek onlara bakıp kelebek gibi olduklarını söylemiş ve karşılarında duran iki beyaz kelebek tablosunu görmüşler. Kelebek onları iki küçük beyaz kelebek olarak çizmiş ve çok güzel olduklarını söylemiş.

Aleyna'nın Sırrı

Karnesini alan Lale tatilde teyzesinin kızı Selma ile vakit geçirecekleri için çok mutluymuş. Ama Selma ona Aleyna'nın takipçi sayısından, güzelliğinden, başarısından bahsetmeye başlamış. Lale onu çok kıskandığı için onun hakkında konuşulması canını çok sıkıyormuş. Tatillerinin ikinci gününde Selmalara gitmişler çünkü Selma'nın annesi bütün sınıfın velilerini çaya davet etmiş. Ev çok kalabalıkmış, sonra yaşlı bir kadın gelmiş. Lale ve Semra'yı sevmiş ve ağlamaya başlamış. Kızının ve damadının vefat ettiğini, torunu Aleyna'nın bir başına kaldığını anlatmış. Lale bunları duyunca yanıldığını, kendisinin sahip olduğu birçok şeye Aleyna'nın sahip olmadığını, bu yüzden aslında mutsuz olduğunu fark etmiş ve onu kıskandığı için kendisine kızmış. Bundan sonra Aleyna ile iyi arkadaş olmaya karar vermiş.

Sevgiye Muhtaç Evler

Rüzgâr Esmez Sokağı'nda tuhaf şeyler olmaya başlamış. İki küçük kız çocuğu Lale ve Damla her gün bir yerlere kayboluyorlarmış. Çevredekiler onları sokak sokak gezerken görüyorlarmış. Bazen bazı evlere sarıldıklarını, yıkık dökük evlere girdiklerini, evlerle konuştuklarını görüp ailelerine haber veriyorlarmış. Anne babaları onları ortadan kaybolmamaları, bunları yapmamaları konusunda uyarsalar da kızlar devam ediyorlarmış. Lale ve Damla'nın dedeleri onların tavırlarından ve konuşmalarından olayı biraz anlamışlar. Lale'nin dedesi bir gün kızları kır gezisine çıkardığında eski, yıkık, terk edilmiş evleri gösterip evlerin de insanlar gibi olduğunu, içlerinde yaşayan olmayınca yok olup, çöküp gideceğini anlatmış. Çocuklar da bundan etkilendikleri için sokak sokak dolaşıp evleri sevmişler, onlarla konuşmuşlar, içlerinde dolaşmışlar ki onları kurtarabilsinler.

Bayramın Üçüncü Günü

Yaprak ve kardeşleri bayramları çok seviyorlarmış çünkü bayramlarda dayılarıyla vakit geçirebiliyorlarmış. Dayıları onlarla ilgileniyor, yeni oyunlar

öğretiyor, şaşırtıyormuş. O bayram dayılarının pek keyfi olmadığını fark etmişler. Onlarla oyun oynarken onun çocukluğunun nerede geçtiğini, küçükken neler yaptığını sormuşlar. Dayıları daha da hüzünlenmiş ve onları çocukken yaşadığı mahalleye götürmüş. Evlerinin, oyun oynadığı parkların yerinde gökdelenler, boş araziler, spor merkezleri olduğunu göstermiş. Yaprak üzülmemesini, her şeyin zamanla değişeceğini söyleyince dayısı onlara değişimin doğaya ve güzel olana zarar vermeden gerçekleşmesi gerektiğini anlatmış.

Koruluğun Kuytusunda

Orhan bir yaz tatilini Bolu da arkadaşı Rıdvan ile birlikte geçirmiş ve bu tatil onun hem en çok özlediği hem de en çok utandığı tatil olarak kalmış. Rıdvan ve Orhan evin bulunduğu çevrede dolaşıyor, oyunlar oynuyorlarmış. Korulukta vakit geçirmeyi çok seviyorlarmış. Birlikte gitmelerinin yasak olduğu göle gidip yüzüyorlarmış. Bir gün buldukları tahtalardan sal yapıp gölün üstünde ilerlerken suçüstü yakalanmışlar. Başka bir gün yine yasak olduğu halde otoyolu tepeden gören yamaca gidip araçları sayma oyunu oynamışlar. Rıdvan sal yapmak için yanında taşıdığı çivileri otoyola atmış. Gelen araçların lastikleri patlayınca Orhan yaptıkları şey için çok pişman olmuş fakat Rıdvan ertesi gün cebindeki cam kırıklarını yola atmış. Bu artık onların bir eğlencesi olmuş ve her gün tekrarlamaya başlamışlar. Bir gün yine aynı oyunu oynarlarken yoldan geçen bir ambulansın lastikleri patlamış. Ambulans o sırada Rıdvan'ın kalp krizi geçiren babaannesini almaya gidiyormuş. Babaannenin durumu çok ciddiymiş ve hastaneye başkasının arabasıyla zor yetiştirmişler. Rıdvan bu olaydan sonra çok fazla ağlamış. Babası durumu anlayınca hem Orhan'ı hem de Rıdvan'ı şehre göndermiş. Orhan o günden o tatili hem çok özlemiş hem de her hatırladığında utanmaya devam etmiş.

3.2.7. Evliya'nın Sırları

Evliya'nın Sırları Abdullah Harmancı'nın Kasım 2021'de yayınladığı resimlemeleri Hülya Erdil Çakıroğlu tarafından yapılan içeriğinde birbirinden bağımsız sekiz öykünün yer aldığı çocuk kitabıdır.

Kitabın özeti

Bin Kuş ile Bir Kuşbaz

Bursa’da yaşıyan Kuşbaz Sadi adında bir adamın bin tane kuşu varmış ve bu kuşları her şeyden çok severmiş. Her birinin adını bilirmiş. Onlarla çok yakından ilgilenirmiş. Bir gün rüyasında karnı bulut gibi olan bir devin gökyüzünde uçan tüm kuşlarını yuttuğunu görmüş. Ertesi gün yine kuşlarını gökyüzünde uçmaları için bıraktığında rüyası gerçek olmuş ve fırtına çıkmış. Kara bulutlar ve yıldırımlar bir anda ortaya çıkmışlar ve bütün kuşları Kuşbaz Sadi’den ayırmışlar. Bin kuşunu bir anda kaybeden Sadi çok üzölmüş ve sürekli göklere bakarak kuşlarını aramış. Acısından kurtulmak için yollara düşmüş ve birçok şehir gezmiş. Bir gün yolu Cezayir’e düşmüş burada bezirganla tanışmış o da şehrin en tanınmış kuşçusuymuş. Onunla kuşlar hakkında sohbet eden Sadi başından geçenleri anlatmış. Bezirganla arkadaş olan Sadi bezirganın evinde kalmış. Ertesi gün evin bahçesine çıktığında gökyüzünde kendi kuşlarını görmüş. Bezirgana o kuşların geçen sene kendisinin kaybettiğı kuşlar olduğunu söylemiş. Bu sözlere inanmayan bezirgân Sadi’den bunu kanıtlamasını istemiş. Sadi’de her bir kuşun adını tek tek söylemeye başlamış. Adını söylediğı kuşlar gelip Sadi’nin üstüne konmuşlar. Bininci kuş da gelip Sadi’nin üzerine konmuş. Biraz sonra kuşlar havalandıklarında Sadi de ortadan kaybolmuş. Bu olayı izleyenler gördüklerine inanamayarak gökyüzüne yükselen güvercin bulutunu seyretmişler.

Adamı Yutan Balığı Yutan Balık

Masalın anlatıcısı ve kahramanı olan Evliya’ya dalgıç Hacı Nasır’ın yaşadığı inanılmaz ama gerçek bir olayı anlatmasıyla masal başlamaktadır. Denizde inci arayan Hacı Nasır denize dalarak istiridyeleri topluyor sonra tekrar yüzeye çıkıp kayığa istiridyeleri bırakıyormuş. Denize dalıp istiridyeleri topladıktan sonra yüzeye çıkarken büyük bir balık Hacı Nasır’ı yutmuş. Hacı Nasır çok korkmuş ama korkusuna yenilmeyerek elindeki hançeri de kullanarak balığın ağzından çıkmış. Çıktığında balığın daha büyük bir balık tarafından yutulduğunu anlamış. Çok yorgunmuş ama yine de balığın midesinden çıkmaya çalışmış. Bu sırada balığın tepesinde bir ışık görünmüş. Dalgıç Hacı Nasır’ın inci toplamak için iznini aldığı Mostarlı Mustafa Paşa’nın adamları balınayı avlamışlar ve balığın içinden sesler geldiğini duyunca içine bakmışlar. Gördüklerine çok şaşırın adamlar Hacı Nasır’ balığın içinden çıkarmışlar. Bu olayı Evliya’ya anlatan Hacı Nasır öldürmeyen Allah öldürmüyor demiş.

Leyleklere Ne Oldu

Evliya Çelebi'ye Sofya seyahati sırasında bir Çelebi Camii hocası bir olayı kendisinin yaşadığı ibretlik bir olayı anlatmış. Nisan ayında Sofya şehrine birçok leylek gelirmiş. O nisanda da aynı şekilde birçok leylek gelmiş. Bu leyleklerden ikisi caminin kubbesine yuva yapmış. Hoca bir gün minareden ezan okurken şehrin serserisi Debbagoğlu'nun elinde iki yumurtayla kubbeye çıktığını ve yine elinde iki yumurtayla kubbeden indiğini görmüş. Ne iş çevirdiğini anlayamamış. Birkaç gün sonra mahallede leylek haykırıışları duyulmuş. Hoca minareye çıkıp bakınca leylek yuvasına iki tane karga yavrusu olduğunu görmüş. Çok şaşırın hoca olanı biteni anlamış. Leylekler acılı haykırıışlarına ve ağlamalarına devam ediyorlarmış. Zamanla mahalledeki leylekler artmaya başlamış. Caminin kubbesi, bahçesi, diğer evlerin çatıları her yer leyleklerle dolup taşmış. Şehrin insanları arasında da bu olay hızlıca duyulmuş. Bütün şehir leylekleri görmek için orada toplanmışlar. Hoca dayanamayıp Debbagoğlu'nun evine doğru gitmiş. Debbagoğlu ve eşini görmüş. Eşinin kucağında bir bebek varmış. Debbagoğlu'na kızmak istemiş ama hiçbir şey demeden geri dönmüş. Bu sırada bir leylek gelip Debbagoğlu'nun eşinin kucağından bebeği kapmış. Bütün leylekler havalanmış ve aynı yöne doğru uçmaya başlamışlar. İzleyen herkes koşarak onları takip etmeye çalışsalar da başaramamışlar. Bebeğini kaybeden Debbagoğlu çok perişan olmuş ve leyleklerin kendilerine yapılan kötülüğün peşini bırakmayışlarına herkes şahit olmuş.

Kan Kırmızı Kar Beyaz

İmparator Konstantin cüzzam hastalığına yakalanmış. Birçok hekim onun hastalığına çareler aramış ama bulamamış. Bir gün hekim başı hastalığın tek çaresinin dua olduğunu söylemiş. İmparatorun iyileşmesi için binlerce insanın aynı anda dua etmesi gerektiğini söylemiş. Ama bu yöntem biraz riskli imiş. Tüm hekimlerle iyice düşünüp taşındıktan sonra imparatora çekinerek söylemişler. Çare imparatorun bin tane bebeğin kanı ile yıkanmasıymış. İmparator önce kabul etmek istememiş ama ömrü çok az kaldığı için denemeye karar vermiş. Bin tane bebek toplatılıp sarayın bahçesine getirilmiş. Bin tane bebek, bin bebeğin annesi, babası, dedesi, nenesi, abisi, ablası, amcası, teyzesi binlerce kişi ağlıyormuş. İmparator dayanamamış ve bebeklerin öldürölmesini istememiş. Hepsinin evlerine gönderilmesini istemiş. Hekimbaşı bunu duyunca çok sevinmiş çünkü en başından bunu planlıyormuş. Bebeklerin ölmeyeceğini duyan binlerce aile imparator için canı gönölünden dua etmişler. Bu dualar

sayesinde kral iyileşmiş. Herkes çok mutluymuş. Hekimler de imparatorun onlara teşekkür edeceğini sanmışlar ama imparator onlara kızmış. Kararını değiştirmese ne olacağını sormuş. Onlar bu olayın bir tiyatro olduğunu söyleseler de imparator bir daha hekimleri hiç affetmemiş.

Palavra Palavra

Evliya Halep'te iken Murtaza Paşa ile bir yerde oturuyorlarmış. Murtaza Paşa çevresindekilere yalan yarışı yaptırmayı pek severmiş. Bu yalan yarışında en inandırıcı, güzel yalanı söyleyene hediyeler verirmiş. Otururlarken evliya ve yanlarındakileri yalan yarışına davet etmiş. En güzel yalanı söyleyene kızıl tayını verecekmış. Önce yalan yarışmalarında çok başarılı olmasıyla ünlü Şamlı Yahya başlamış ve palavralarını anlatmış. Sonra Veziroğlu anlatmış. Murtaza paşa ikisini de beğenmiş en son sıra Evliya'ya gelmiş. Evliya da palavralarını anlatmaya başlamış. Palavranın sonunu da kızıl taya bağlamış. Dinleyen herkes çok beğenmiş ve Murtaza Paşa Evliya'yı tebrik edip kızıl tayı ona vermiş.

Köpeği Koruyan Saka Kuşu

Evliya Dünyayı gezerken bir şehirde köpekle dost olan bir saka kuşu görmüş. Bu kuş bu köpeği çok seviyormuş. Hep onun üzerinde duruyormuş. Evliya gözleri ile görmese bu duruma inanmazmış. Başka bir şehirde bir halı görmüş. Bu halı yanmıyormuş. İnsanlar üzerine ne dökerlerse döksünler, nasıl denerlerse denesinler bu halı yanmıyormuş. Evliya bu duruma da çok şaşırmış. Bir başka şehirde Evliya havada asılı duran bir demir sütun görmüş. Demir sütun havada yere paralel bir şekilde duruyormuş. Evliya bu demir sütunu iyice incelemiş, hiçbir yerinden bağlı olmadığını görmüş. Düşünmüş taşınmış o sütunun nasıl havada durduğunu çözememiş ve o şehirden de ayrılmış. Ayrıldığı her şehirden sonra bir yarım kalmışlık hissediyormuş. Sonra bu yarım kalmışlık hissinin onu seyahat etmeye teşvik ettiğini anlamış. Gezip görmenin, öğrenmenin değerinden dinleyicisine bahsetmiş.

Çelebi'nin Şair Arkadaşı

Evliya çelebinin şair bir arkadaşı vefat etmiş. Vefat eden şair tarih düşürme tarzında şiirler yazmakta ustaymış. Bu şiir tarzına göre her harfin bir sayı değeri varmış ve hangi tarihi anlatmak istiyorsanız ona uygun harfleri seçmeniz gerekirmiş. Arkadaşının vefatına üzülen Evliya evine başsağlığı dilemeye gitmiş. Şairin oğulları

biraz tuhaf davranıyorlarmış. Evliya'ya şairin odasında buldukları bazı şiirleri göstermişler. Bu şiirler içinde şairin kendisi için yazdığı tarih düşürme şiiri de varmış. Bunu duyunca daha da meraklanan Evliya hemen şiiri okumuş ve sayı değerini hesaplamış. Bu hesabın şairin öldüğü günü gösterdiğini görünce daha da şaşırılmış. Şairin oğulları hala tedirgin ve tuhaf davranıyorlarmış. Babalarının başkaları için de tarih düşürme tarzında şiir yazdığını ve bunlardan birinin de Evliya Çelebi olduğunu söylemişler. Bunu duyan Evliya elindeki şiirleri fırlatıp oradan uzaklaşmış ama hayatının geri kalanından hep o şiiri merak etmiş.

Kırk Ağaç

Bu öykü kitabın son öyküsüdür. Bu nedenle Evliya burada biraz kendisini hem kitaptaki dinleyicisine hem de okuyucuya tanıtmıştır.

Seyahatleri sırasında yüzlerce yer gören Evliya birçok insanla tanışıp sohbet eden Evliya bu öyküde gördüğü bazı ağaçları anlatmış. Bir ağaç görmüş. Dünyanın neresinde bir acı olsa o tarafı kanayan bir ağaç. Başka bir şehirde başka bir ağaç görmüş yaprakları insan eline benzeyen. Yine başka bir şehirde dalları toprakta, kökleri göğe uzanan bir ağaç görmüş. Gördüğü başka bir ağacın yaprakları insan şeklindeymiş. Altında bir azizin mezarı varmış bu ağacın altında aklınızdan geçen sorulara ağaç yapraklarıyla cevap verirmiş. Evliya bu ağacın altındayken “Acaba ağaç olmak nasıl bir şeydir?” diye düşünmüş bu sırada ağacın bir yaprağı süzülerek düşmüş. Yaprakta: “Peki insan olmak nasıl bir şeydir?” yazıyormuş. Öykünün sonunda Evliya gezdiği gördüğü yerlerdeki ağaçları da çok sevdiğinden unutmadığından bahsetmiş.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.YÖNTEM

4.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Kuramsal kitaplardan elde edilen bilgiler ışığında Abdullah Harmancı'nın çocuk kitapları çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmiştir.

Nitel araştırma “*araştırmacının bilgileri ve deneyimleriyle gerçekliğin bulunduğu bağlamda anlamlandırılmasını temel alan anti pozitivist yorumcu bakış açısı*” olarak açıklanmaktadır (Büyüköztürk, vd., 2014: 12). Nitel araştırmalar, nitel verilerin toplanarak analiz edilmesine dayanmaktadır.

“*Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir*” (Corbin ve Strauss, 2008 akt. Kıran, 2020: 173).

4.2.Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamını Abdullah Harmancı'nın yayınlamış olduğu çocuk kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Abdullah Harmancı'nın 2022 yılına ayına kadar çıkarmış olduğu çocuk kitaplarından oluşmaktadır. Çalışma kapsamında incelenen kitaplar aşağıdaki Tablo 1’de listelenmiştir.

Kitabın adı	Yayınevi	Basım tarihi
Hışırta Avcısı	Beyaz Bulut	Ocak 2021
Aynalı Baba ile Raci	Timaş İlk Genç	Şubat2021
Ötücü Kuşlar Festivali	Timaş İlk Genç	Mayıs2021
Küçük Prens Hakem Olsun	Timaş İlk Genç	Temmuz2021

Bilgenin Gölgesi	Beyaz Bulut	Ağustos 2021
Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek	Timaş İlk Genç	Ekim 2021
Evliya'nın Sırları	Turkuvaz Çocuk	Kasım 2021

Tablo 1 : Abdullah Harmancı'ya Ait Çocuk Kitapları

Tablo 1'de araştırma kapsamında yer alan Abdullah Harmancı'ya ait 7 adet çocuk kitabının adı, yayınevi ve basım tarihi bilgilerine yer verilmiştir. Hepsi 2021 yılında yayınlanan kitapların dört tanesi Timaş Yayınlarından, biri Turkuvaz Çocuk'tan diğer iki tanesi ise Beyaz Bulut yayınevinden çıkmıştır.

4.3.Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Bu çalışmada örneklem içinde yer alan Abdullah Harmancı'ya ait yedi çocuk kitabı ilgili yayınevlerinden temin edilmiştir. Sonrasında ilgili alan yazın taranarak ve alanında uzman kişilerin de görüşlerine dayanılarak belirlenen çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmiştir. Bu ilkelerin belirlenmesinde Sedat Sever'in "Çocuk Edebiyatı ve Öğretimi Nasıl Olmalıdır?" adlı çalışması ve Halit Karatay'ın "Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı" el kitabının "Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler" başlıklı bölümünde belirlediği ilkeler temel alınmıştır.

Dış Yapı Özellikleri	Boyut
	Kapak ve Cilt
	Kâğıt
	Sayfa Düzeni
	Resim
	Harf
İç Yapı Özellikleri	Konu
	İleti
	Kahraman
	Dil ve Anlatım
	Plan

Tablo 2: Ölçüt Tablosu

4.4. İlgili Araştırmalar

Alanyazın incelendiğinde çocuk kitaplarının "çocuğa görelik ilkesi" ve "çocuk edebiyatının temel özellikleri" çerçevesinde incelendiği birçok çalışma

olduğu fakat Abdullah Harmancı'nın çocuk kitaplarını konu alan hiçbir çalışmanın yapılmadığı anlaşılmıştır.

“Abdullah Harmancı'nın Öykücülüğü Üzerine Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tezinde yazarın altı öykü kitabı incelenmiş ve yazarın öykücülüğü hakkındaki bulgulara yer verilmiştir. (Yılmaz, 2021: 5)

“Abdullah Harmancı'nın Edebi Kişiliği ve Öykücülüğü” adlı yüksek lisans tezinde yazarın hayatı, sanatını biçimlendiren unsurlar, edebi kişiliği ve yedi öykü kitabı incelenerek Türk edebiyatındaki yerini ve önemini tespit etmeye çalışılmıştır. (Tunk, 2022: 342-343)

Çocuk kitaplarının incelenmesini konu alan çalışmalardan birkaçına aşağıda yer verilmiştir.

“Hasan Lâtif Sarıyüce'nin hikâyelerinin 'Çocuğa görelilik' açısından değerlendirilmesi” adlı çalışmada Hasan Latif Sarıyüce'nin sadece öykü türündeki eserleri incelenerek 2019 yılında yüksek lisans tezi olarak sunulmuştur (Ceylan, 2019).

“Muzaffer İzgü'nün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi” adlı doktora tezinde kitaplar tarama türünde doküman incelemesi yöntemi kullanılarak incelenmiştir (Akyüz, 2014: 30).

Kader Yeniçeri 2018 yılında Bestami Yazgan'ın hikâyelerindeki iletilerin çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde Bestami Yazgan'ın hikayelerinde iletilere yoğunlaşmış ve iletileri kategorilendirerek değerlendirmiştir (Yeniçeri, 2018).

“Nezihe Meriç'in Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada Erdoğan kitapları içsel ve dışsal özellikler açısından sekiz başlıkta incelemiştir. Çalışmanın sonucunda Nezihe Meriç'in çocuk kitaplarının temel ilkelere uygun bir şekilde hazırlandığı belirlenmiştir (Erdoğan, 2021: 93).

Pınar Çakır “Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmesi” adlı çalışmasında çocukların eğitim hayatlarında yoğun bir şekilde karşılaştıkları ders kitaplarına yönelmiş ve içeriğinde yer alan öyküleri çocuğa görelilik ilkesi bağlamında incelemiştir. İncelemeler sonucunda ders kitaplarında yer alan bazı öykülerin çocuğa göre olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Çakır, 2013:1171).

“Rıfat Ilgaz'ın “Bacaksız'ın Başından Geçenler” adlı hikâye serisindeki eserlerin çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmesi” adlı tez çalışmasında ilkokul çağındaki çocuklar için yazılan hikâye serisi incelenmiştir. Çalışmada seride yer alan öykülerde çocuklar için olumlu ve olumsuz özelliklerin bulunduğu ve bu nedenle velilerin ve öğretmenlerin bu durumu dikkate alarak çocukların eğitiminde kullanmaları gerektiği belirtilmiştir (Burç,2013:105).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.BULGULAR

5.1. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde Abdullah Harmancı'nın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygunluğu araştırmanın alt amaçları doğrultusunda sınıflandırılarak açıklanmaktadır.

5.1.1. Hışırtı Avcısı

Kitabın Dış Yapı Özellikleri

Boyut: Kitap 13x20 cm boyutlarındadır ve 96 sayfadan oluşmaktadır. Bu yönüyle dokuz yaş ve üzerindeki çocuklar için uygundur.

Kapak ve cilt: Kitapta karton kapak kullanılmıştır. Kapakta mavi renk ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Kitaba adını veren öyküyle ilgili bir resim kullanılmıştır. Kitap adı büyük bir punto kullanılarak dikkat çekici bir biçimde verilmiştir. Ön kapağın alt kısmında resimleyen bilgisine ve yayınevi bilgisine yer verilmiştir. Kitabın sırt kısmında kitap adı, yazar adı ve yayınevi bilgisine yer verilmiştir. Çocukların kitaplıktan kolayca kitap seçebilmelerine sağlayan bu özellik kitabın olumlu bir özelliğidir. Kitabın arka kapağında ön kapaktaki resimleme devam ettirilerek bir bütünlük oluşturulmuştur. Arka kapağın alt kısmında denetim kodu, yayınevi bilgisi, kitabın türü ve yayınlandığı dönemki satış fiyatı verilmiştir. Arka kapata kitaptaki öyküleri tanıtan, çocukların ilgisini çekmeyi amaçlayan bir yazıya yer verilmiştir.

“Kerem insanların zihinlerini okuma yeteneğinden kurtulmanın yollarını bulabilecek mi? Sümbül Ağa, evinin bahçesindeki çiçeklerin sesini duymaya başlayınca ne olacak?

Öğretmeni gece vakti okula çağıran ses kime ait?

Ayda yaşayan bir örümcek keşfedince herkes sizinle neden alay eder?

Yaz geceleri, evlerinin bahçelerinde dolaşıp ağaçların dalları arasından geçen sesleri kim kaydediyor?

Karanlığın ortasında, Aykız'ın evinin kapısını kim çalıyor?

HİŞİRTİ AVCISI'nın iki kapağı arasında, bunların ve daha nice sorunun cevabı var.”

Ön ve arka kapakta kitabın hangi yaş grubundaki çocuklara hitap ettiği ile ilgili bir bilgiye yer verilmemiştir.

Kitabın sayfaları ve kapağı tutkallama yöntemi ile sabitlenmiştir. Boyutu ve sayfa sayısı dikkate alındığında bu yöntemin dokuz yaş ve üzeri çocuklar için uygun olduğu düşünülmektedir.

Resim 1: Hışirtı Avcısı ön ve arka kapak

Kâğıt: Kitapta ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Rengi, parlamayan yapısıyla okumaya elverişli bir kâğıttır fakat kolay yıpranmaktadır.

Sayfa Düzeni: Kitapta birbirinden farklı 7 adet öyküye yer verilmiştir. Her öykü çeşitli sayılarda resimler içermektedir. Bu resimler bazen sayfanın köşelerine süsleme olarak yerleştirilmiştir, bazen ise tüm sayfayı kaplayacak şekilde verilmiştir. Resimlerin sayfalara yerleştirilmesinde herhangi bir düzen bulunmamaktadır.

Sayfalarda kenar boşlukları ile satır boşlukları okumayı kolaylaştıracak, göz yormayacak şekilde verilmiştir.

Resim: Kitabın resimlemeleri çizer Sibel Büyük tarafından yapılmıştır. Resimleyen öz geçmişine kitabın ilk sayfalarında yer verilmiştir.

Kitabın hem dış kapağındaki hem de içindeki resimler renklendirilmiştir. Genellikle canlı renklerin, kullanıldığı resimlerin her biri içerik ile tutarlıdır. Resimler

çocukların hayal dünyalarına hitap edecek, estetik zevk kazandıracak, aynı zamanda okuduklarını anlamalarını kolaylaştıracak şekilde hazırlanmıştır.

Resim 2: Hışırtı Avcısı sayfa resmi

Kitaptaki resimlemelerde çocuklar için olumsuz olacak içeriklere yer verilmemiştir.

Harf: Kitapta yazı rengi olarak genellikle siyah renk kullanılmıştır. Bu durum göz yormayan ve kolay okumayı sağlayan olumlu bir özelliktir. Resimlemelerin olduğu sayfalarda yazı resimlemenin olduğu bölümde kullanıldıysa renkli zemin üzerinde daha görünür olabilmesi için beyaz renk de kullanılmıştır.

Kitapta kullanılan punto (14) dokuz yaş ve üzerindeki çocuklar için uygundur.

Kitabın İç Yapı Özellikleri

Konu: Kitabın ana konusu Şebnem ve Şeref'e komşuları Ramiz amcanın hikâyeler, anılar anlatmasıdır. Bu hikâyelerin, anıların tümünde farklı konular işlenmiştir.

Kalp Gözü öyküsünde Sümbül ağanın başından geçen ilginç olay konu alınmıştır.

Uzaklardan Gelen Ses bölümünde Ramiz amca kendi başından geçen ilginç ve inanılmaz olayı anlatmıştır.

Beni Kurtaran Öğretmen adlı bölümde Ramiz amca küçüklüğünde yaşadığı ve asla unutamadığını söylediği bir anıyı anlatmıştır. Bu anı öğretmenin ona yaptığı bir iyiliği konu almaktadır.

Hışırta Avcısı bölümünde Ramiz amca şu an yaşadıkları apartmanda eskiden yaşayan bir adamı ve elli yıl önce onun yaptıklarını anlatmıştır. Bu bölüm kitaba adını da veren bölümdür.

Zihin Okuma Şampiyonu bölümünde yine yaşadıkları apartmanda eskiden yaşayan Kerem adındaki bir çocuğun, insanların zihinlerini okuma yeteneğine sahip olduktan sonra bu yeteneğin aslında beklediği kadar güzel bir şey olmamasını anlamasını konu alınmıştır.

Ayda Yaşayan Örümcek adlı bölümde Ramiz amcanın çocukluğunda ayda yaşayan bir örümceği keşfettiğini düşünmesi konu alınmıştır.

Aykız'ın Turuncusu adlı bölümde Ramiz amca bu kez annesinin anneannesinin başından geçen üzücü bir olayı bir olayı çocuklara anlatmıştır.

Kitapta işlenen tüm konular çocukların okurken zevk alabilecekleri, merak ögesinin daima aktif tutulduğu, çatışmaların heyecanlı bir şekilde çözüldüğü konulardır. Kitapta çocuklar için olumsuz sonuçlar doğurabilecek konulara yer verilmemiştir. Konulardan bazıları eğlendirici, güldürücü öğeler taşıırken bazıları meraklandırıcı ve düşündürücü özellikler taşımaktadır. Bu yönüyle kitapta sürükleyicilik sağlanmıştır.

Kitapta yer verilen konular 10 yaş ve üzerindeki çocukların gelişim özelliklerine uygundur.

İleti: Yazar bu kitabında yer verdiği öykülerde mesaja ağırlık vermemiştir. Öğretme, belletme amacını, edebiyat amacının gerisinde tutmuştur. Çocukların keyifle okuyacakları, okuma isteği duyacakları, okurken eğlenecekleri ve düşünecekleri bir eser ortaya koymuştur. Yine de eserde çocukların dünyayı, yaşamı ve insanları tanımalarını, hayata hazırlanmalarını sağlayacak iletilere de yer verilmiştir.

Kitapta tek bir ana ileti bulunmamaktadır. Ramiz amcanın çocuklara öyküler, anlara anlattığı her bölümde yeni iletilere yer verilmiştir. Kitapta iletiler konu ile uyumludur ve konunun, çatışmaların, olayların önüne geçmemiştir. Kitaptaki hiçbir

ileti denetleyici, baskılayıcı bir tutumla verilmemiştir, okuyucunun iletiyi düşünerek ve değerlendirerek sezmesi beklenmiştir.

Kitapta, insanları tanımadan ön yargıda bulunmanın yanlış olduğu, insanın yaratılışındaki özelliklerin yeterli ve güzel oluşu, çevremize karşı duyarlı olmamız gerektiği gibi mesajlara yer verilmiştir. Kitapta inanarak içten yapılan duaların kabul olacağı ve herkesin bir koruyucu meleği olduğu gibi dini içerikli mesajlara da yer verildiği görülmüştür.

Kahraman: Kitabın ana kahramanı Haran Kafa lakaplı Ramiz amcadır. Ramiz amca öyküleri çocuklara anlatan kişidir. Çocuklar onu tanımadan önce ondan çok korkmaktadırlar ama sonrasında onu çok sevmişler. Haran Kafa kitapta şu şekilde tanıtılmıştır:

“Ramiz amca hayatta en korktuğum adamdı. Aynı zamanda çıplak gözle gördüğüm en uzun adamdı. O kadar uzundu ki iskeleti tam da omuzlarına yaklaşırken öne doğru kamburlaşmaktaydı. Kaşları alnının ortasına kadar uzuyordu. Tersine kıvrılmış bir kılıç gibi. Orak gibi ya da. Alnı kat kat olmuş, çizgiler âdeta yarıklara dönüşmüştü. Arkaya doğru taradığı saçları ona bazen bir Amerikan aktörü havası verirdi.” (s.9)

“Ramiz amca her defasında korku öyküleri anlatmıyordu ki. Bazen de bizi çok duygulandıran, ibret veren hikâyeler aktarıyordu. Bazen de anılarından bahsediyordu. Her şeyi harika bir hikâyeye dönüştürmekteydi. Bu işin ustası olmuştu.” (s. 36)

Kitabın diğer kahramanları kitabın anlatıcısı olan küçük kız Şebnem ve abisi Şeref’tir. Önceleri Ramiz amcadan çok korksalar da Haran Kafa ile tanıştıktan sonra onu çok sevmişler. Bu kahramanlar hakkında çok bilgi verilmemiştir. Öyküleri dinleyen çocuklardır.

Yukarıda verilen ana kahramanlar dışında öykülerde bazen Ramiz amcaya bazen de farklı kahramanlara yer verilmiştir. Kitaptaki öyküler çoğunlukla Ramiz amcanın etrafında şekillenmektedir.

Kalp Gözü öyküsünde Sümbül ağa, Uzaklardan Gelen Ses öyküsünde Ramiz amca, Beni Kurtaran Öğretmen öyküsünde Ramiz amcanın çocukluğu, öğretmeni ve arkadaşları, Hışırta Avcısında yine Ramiz Amca ve Hatip amca, Zihin Okuma Şampiyonu öyküsünde apartmanlarında eskiden yaşayan bir çocuk olan Kerem, Ayda

Kitapta atasözü kullanılmamış olup kullanılan deyimler aşağıdaki gibidir.

“Ödüm kopmuştu o an.” (s. 10)

“Birden bana dönecek ve yakama yapışacak gibi öfkeli bakmıştı.” (s. 10)

“Televizyonun açık olduğunu görünce suratı asılır gibi oldu.” (s. 13)

“Yüzü asıldı.” (s. 13)

“Sümbül ağanın aklına bir şey takıldığında, onun cevabını buluncaya kadar başka bir işe girişemezmiş.” (s. 16)

“Uykuya dalmış.” (s. 18)

“İçim içime sığmıyordu.” (s. 26)

“O ağaca çıkıp etrafı kolaçan etmek istedim.” (s. 46)

“Mahallemizi yakıp kavuran dedikodunun tam da can damarına ulaşmıştım.” (s. 47)

“Akli almamış.” (s. 60)

“Az önce profesörün aklından geçirdiği cümleyi yazmasını istemişlermiş meğer.” (s. 60)

“Fakat bir an aklına bir şey takılmış.” (s. 62)

“Bacak kadar şey...” (s. 65)

“Kimse onunla göz göze gelmek istemiyormuş.” (s. 70)

“Kadının günahını almışım.” (s. 73)

“Fıçça’yla göz göze geldim.” (s. 78)

“Fıçça bana bir ara göz kırptı.” (s. 79)

“Tek Aykız’ın yüzü gülsün.” (s. 92)

Plan: Hışırta Avcısı kitabında bir ana öykü etrafında kısa öyküler anlatılmıştır. Hem ana öykü hem de kısa öyküler giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmuştur. Ana öykü ve kısa öyküler arasında ortak kahramanların ve mekânların olması kitabın bütünlüğünü sağlamıştır.

Eğitsel İlkeler

Kitapta cinsiyet ayrımcılığına, baskıcı, denetleyici tutumlara, çocukların sağlıklı değerler sistemi oluşturmalarını engelleyecek unsurlara, siyasi ifadeler yer verilmemiştir. Kitapta dinî içerik olarak dua etmeye yer verilmiştir fakat baskılayıcı

bir telkin olarak yer almadığından olumsuz bir eğitsel içerik olmadığı düşünülmektedir.

Kitapta toz pembe bir dünya algısı yaratılmamış, çocukların aşırı duygusallığa kapılmalarına sebep olabilecek üzücü olaylara yer verilmemiştir. Kitapta şiddet unsuru bulunmamaktadır. Hışırtı Avcısı kitabı çocukların olumlu değerler kazanmalarını, dünyaya ve hayata farklı bakış açılarıyla bakmalarını sağlayacak, onları hayata hazırlayacak içeriğiyle çocuklar için uygundur.

5.1.2. Aynalı Baba ile Raci

Kitabın Dış Yapı Özellikleri

Boyut: 12,5 x 19,5 cm boyutlarında hazırlanan kitap 104 sayfadan oluşmaktadır. Bu yönüyle çocukların kolaylıkla taşıyabileceği bir boyutta olduğu düşünülmektedir.

Kapak ve cilt: Kitapta karton kapak ve sayfalar tutkalla yapıştırma yöntemiyle sabitlenmiştir. 104 sayfadan oluşan kitapta bu ciltleme yöntemi sorun oluşturmamaktadır. Kitap kapağında mavi renk zemin üzerine kitabın içeriyle uyumlu bir resimleme yapılmıştır. Resimlemeler canlı renkler kullanılarak yapılmıştır. Ön kapağın ortasına resim ile uyumlu olacak şekilde büyük puntıyla kitabın adı yazılmıştır. Yazar ismi ön kapağın üst kısmında verilmiştir. Ön kapağın sağ alt köşesinde yayınevi bilgisine ve çizir ismine yer verilmiştir.

Kitabın sırt kısmı mavi zemin üzerine kırmızı ve siyah yazılıdır. Bu kısımda dikkat çekici ve okunur bir biçimde kitap ve yazar adı, yayınevi logosu yer almaktadır.

Kitabın arka kapağında ön kapaktaki mavi zemin ve küçük resimlemeler devam ettirilmiştir. Yazar arka kapakta kitaptaki maceralarla ilgili kısa bilgiler vererek okuyucuya seslenmiştir. Çocuklarda okuma isteği uyandırması açısından dikkat çekici bir yazı yazılmıştır.

“Aynalı Baba neyine üfleyince, kahramanımız Râci uzak diyarlara doğru yolculuklara çıkıyor.

Sen de ona katılır mısın?

Anka kuşu ile gezegenler arasında dolaşmak ister misin?

Hint padişahının oğlu olmaya veya muhteşem bir karınca şehrinde yaşamaya ne dersin?

Cabülka'dan tek gözlü, tek kollu ve tek ayaklı varlıklarla Cabülşa'ya seyahate çıkmaya var mısın?

Milset şehrinin harabelerinde ülkenizin kaderini değiştirecek formülleri aramak ister misin?

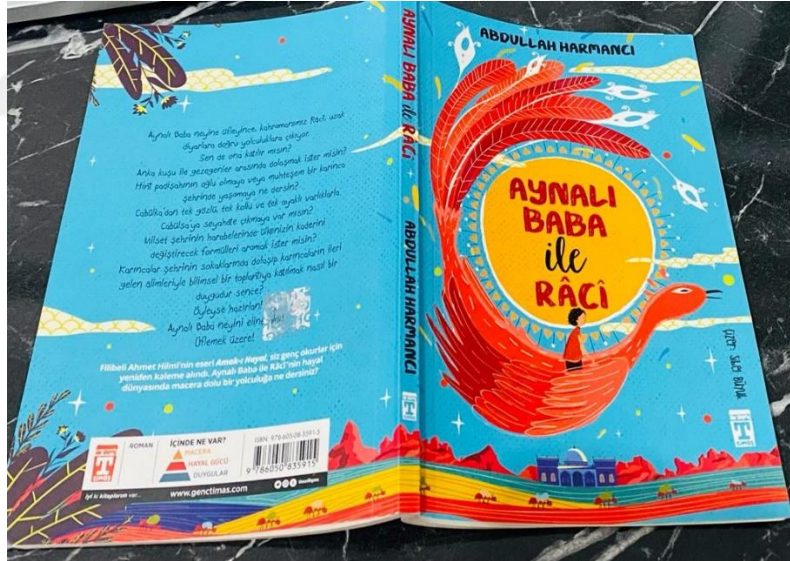
Karıncalar şehrinin sokaklarında dolaşıp karıncaların ileri gelen alimleriyle bilimsel bir toplantıya katılmak nasıl bir duygudur sence?

Öyleyse hazırlan!

Aynalı Baba neyini eline aldı!

Üflemek üzere!"

Kitabın arka kapağının alt bölümünde yayınevi logosuna, eserin türüne ve denetleme koduna ve şu bilgiye yer verilmiştir. “*Filibeli Ahmet Hilmi'nin eseri Amak-ı Hayal, siz genç okurlar için yeniden kaleme alındı. Aynalı Baba ile Râci'nin hayal dünyasında macera dolu bir yolculuğa ne dersiniz?*

Resim 3: Aynalı Baba ile Raci ön ve arka kapak

Kâğıt: Kitapta ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Kitap kâğıdı olarak geçen bu kâğıt türü birinci hamur kâğıda göre daha dayanıksızdır.

Sayfa Düzeni: Kitapta kenar boşlukları uygundur. Sayfalarda yazı ve resim oranı uygundur. Resimler bazen sayfanın tamamını kaplarken bazen sayfaların ortasında, bazen ise kenarlarında konumlandırılmıştır. Satırlar arasındaki boşluklar göz yormayacak, okumayı kolaylaştıracak şekilde verilmiştir.

Resim: Kitabın yazarı ve resimleyeni farklı kişilerdir. Kitap resimlemeleri Sibel Büyük tarafından yapılmıştır. Kitabın içinde 28 adet resimleme yapılmıştır. Resimlerden 10'u sayfanın tamamını kaplamaktadır. Diğer resimler ise daha küçük kullanılmıştır. Resimlerin sayfanın farklı yerlerinde konumlandırılması ve anlatılan konunun hemen yanında verilmesi anlatımın sürükleyiciliğini artırmıştır.

Resimlemeler içerikle ve kahramanlarla uyumludur. Gerçekçi resimler kullanılmamış, resimlemelere hayal gücü de katılmıştır. Kitabın sadece dış kapağında resimler renklendirilmiştir.

Resim 4: Aynalı Baba ile Raci sayfa resmi

Resimler çocuklarda estetik zevk uyandıracak, onların konuyu anlamalarını kolaylaştıracak ve hayal güçlerini zenginleştirecek şekilde çizilmiştir. Resimlemelerde çocuklar için olumsuz örnek teşkil edecek bir unsura rastlanmamıştır.

Harf: Kitapta göz yormayan, okumayı zorlaştırmayan bir yazı stili kullanılmıştır. 10 yaş ve üzerindeki çocuklar için uygun olan 12 punto harf büyüklüğü kullanılmıştır.

Kitabın İç Yapı Özellikleri

Konu: Romanın konusu Râci adındaki çocuğun Aynalı Baba'nın neyine üflemesiyle farklı âlemlerde seyahat etmesidir. Aslında bir rüya hali gibi olan bu

seyahatlerde Râci'nin alması gereken dersler, görmesi gereken yerler vardır. Kitapta kurgu bu ana konu ve kahraman etrafında ilerlemektedir. Kahraman kitap içerisinde yedi maceraya atılmış her macerada farklı bir konuya değinilmiştir. Kahramanın yaşadığı maceralar çocuk okuyucunun dikkatini çekecek, merak duygularını harekete geçirecek, okumaya ilgilerini artıracak niteliktedir.

Yazar konuyu çocuk okuyucular için dikkat çekici ve sürükleyici biçimde ele almıştır. Çoğunlukla kişi- kişi ve kişi- doğa çatışmasının işlendiği kitapta çatışmalar çocukların anlama ve anlamlandırma düzeylerine uygundur. Konu çocukların sevgi ve özgürlük ihtiyaçlarına hitap edecek şekilde kurgulanmıştır ve aşırı üzücü, korkutucu unsurlara yer verilmemiştir. Çocukların aşırı duygusallığa sürüklenmesine sebep olabilecek bir unsura yer verilmemiştir.

Kitaptaki konular rastlantılarla veya şansa bağlı biçimde sonuçlandırılmamıştır. Mantık hatası yapılmamıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde kitap çocukların düşünmesini amaçlayan, düşünürken düş kurmasını, eğlenmesi de sağlayan, çocukların okuma isteğini köreltmeyecek bir konu, kurgu ile ilerlemektedir.

Maceralarda farklı konular işlenmiştir. Göklerin Derinliklerinde macerasında Râci'nin Anka ile birlikte evreni gezmesini konu alınmıştır. Konu çocukların ilgisini çekecek şekilde heyecan ve merak uyandırıcı şekilde kurgulanmıştır. Kişi – doğa çatışmasını temel alan konuda çocukların merak duygularına hitap edilmiş, özgürlük ve keşfetme ihtiyaçlarına seslenilmiştir. Diğer yandan çocukların ilgisini çeken uzay hakkında ufak bilgilendirmeler de yapılmıştır.

İleti: Kitapta ana kahraman Raci yaşadığı her macerada farklı mesajlar vermektedir.

Hiçlik Dağı'nın Eteklerinde bölümünde yaşadığı macerada insanların iradelerine hâkim olmayı öğrenmeleri gerektiği mesajı verilmiştir. Bu mesaj çocukların kolaylıkla anlayabilecekleri bir mesaj olmasa da olaylar içerisinde somutlaştırılarak verilmiştir.

Aydınlık Mı? Karanlık Mı? bölümünde verilen mesaj “İyilik ve kötülük, aydınlık ve karanlık her zaman var olacaktır fakat aydınlık için, iyilik için savaşmayanlar her zaman kaybedecektir.” Bölümün iletisi çocuklar için uygundur.

Göklerin Derinliklerinde bölümünün iletisi evrenin çok büyük olduğu ve keşfedilmeyi beklediğidir.

Ejderha Olan Genç Kız bölümde Râci'nin ülkesinin insanlarını kurtarmaya çalışması ve bu yolda hiç pes etmemesinden yola çıkılarak yardımlaşma, dayanışma ve çalışma gibi iletileri olduğu söylenebilir.

Cabülka ve Cabülşa'da birden fazla iletiye yer verilmiştir. İlk ileti hayvan sevgisi ile ilgilidir.

“Berber Hacı Molla'nın kedisi doğurmuştu. Yavruya 'Zararsız' ismini vermişlerdi. Ancak bu ismi bulana kadar epeyce uğraşmışlardı. Onun şerefine yemek yemiş ve ney üflemişlerdi.” (s. 66)

Diğer ileti parçada cümle şeklinde verilmiş, öncesinde hissettirilmiştir.

“İnsan bir şeyin zorluğunu çekmeden meyvesini yiyemezmiş.” (s. 69)

Son ileti dini tasavvufi özellik taşımaktadır ve çocukların için soyut niteliktedir.

“Dünyadaki bütün ilimler Allah'ın yarattığı bir fındık kabuğunun içine sığar.” (s.71)

Karınca Beyi'nin Oğlu bölümünün iletileri çalışkanlığın önemi ve çevreye, canlılara zarar verecek davranışlarda bulunmamamız gerektiğidir.

Prences Banu'nun Peşinde bölümünde bireyin amacı uğruna elinden gelen her şeyi yapmasıdır. Elinden gelen her şeyi yapan, çalışan ve sonrasında Allah'a sığınan kimselere bir yol açılır mesajı verilmektedir. İleti konunun içine sindirilmiştir. Açık bir şekilde, öğüt verici, emredici bir üslupla verilmemiştir.

Kahraman: Kitabın ana kahramanları Raci ve Aynalı Baba'dır. Raci çocuk karakter olduğu için çocuk okuyucunun kendisini kahramanın yerine koymasını kolaylaştıracak niteliktedir. Raci meraklı, düşünceli, yaşına göre daha olgun, akıllı bir çocuk olarak anlatılmıştır. Kitapta maceradan maceraya koşan kahramandır. Gerçek kahraman özelliği göstermektedir.

Aynalı Baba kitaptaki özel güçleri olan kişidir. Raci'nin farklı maceralara atılmasını sağlayan odur. Aynalı Baba kitapta şu şekilde tanıtılmıştır.

“Kısa zamanda, ilk başta beni çok korkutan bu kişi hakkında çok şey öğrendim. Ne deliydi. Ne divaneydi. Adı Aynalı Baba idi. Bütün şehir kendisine hayrandı. Onun

bir sözü, şehirde günlerce konuşuluyordu. Daha da ilginç bir şeyini öğrendim. Gerçek bir ney üstadıydı.” (s. 16)

Râci bazen bir Hint gencine dönüşüp iradesini kontrol etmeyi öğrenmiş. Bazen İranlı bir savaşçıya dönüşüp karanlık ile savaşmış, bazen bir müezzine dönüşüp Anka kuşu ile âlemleri dolaşmış. Bazen Hint padişahının oğluna dönüşüp ülkesine yardım etmek için çabalamış, bazen tek gözlü, tek ayaklı tek kollu bir yaratığa, bazense bir karıncaya dönüşmüş. Dönüştüğü her kahraman olumlu değerleri olan, çocuklara iyiyi, güzeli ve doğruyu anlatan kahramanlardır. Çocuklara örnek olması açısından Raci karakteri olumlu özellikler göstermektedir. Olumsuz örnek teşkil edecek bir özelliği bulunmamaktadır.

Dil ve anlatım: Aynalı Baba ile Raci kitabında genel olarak açık ve sade bir dil kullanılmıştır fakat özellikle Aydınlık Mı? Karanlık Mı bölümünde sembolik kahramanların isimlendirilmesinde çocukların anlama düzeylerine uygun olmayan sözcüklere yer verilmiştir. Dini tasavvufi içerikli bu isimlerin çocukların yaş ve anlama düzeylerine uygun olmadığı düşünülmektedir.

Anlatımda samimi bir üslup ve kahraman bakış açısı kullanılmıştır. Cümleler genellikle kısa ve tek yüklemlidir. Anlatım kahraman bakış açısıyla birinci kişi ağzından yapılmıştır. Bu durum çocuk okuyucuların kahramanla özdeşim kurmalarını kolaylaştırdığı için olumlu bir durumdur. Yazar çocukların anlam düzeylerine uygun bir dil tercih etmiştir. Çocukların anlamını bilemeyecekleri sözcüklere, yabancı sözcüklere yer verilmemiştir. Aynı zamanda çocukların kelime hazinelerini destekleyici, geliştirici ifadelerle de yer verilmiştir.

“ ‘Annem olsa sen canhıraşı ne bilirsin?’ diye takılırdı bana. Canhıraş can parçalayıcı demek.” (s. 52)

“Güzel olanı görmek ve buna hayret etmek yani şaşırmak.” (s. 71)

Kullanılan deyimler aşağıdaki gibidir.

“Kendimi Aynalı Baba ile yaşadıklarımaya öylesine kaptırmıştım ki...” (s. 29)

“Etrafı dört döndüm ama yoktu.” (s.29)

“Aydınlığın kökü kazınacak mıydı?” (s. 33)

“MUHABBET’in bileğini bükecek kimse yoktu.” (s. 35)

“...acaba bizim taraftan kim alt edecekti? (s.36)

“Şimdi gördüklerine inanamayacaksın dedi!” (s. 47)

“... olan oldu!” (s.47)

“Zor bela kendimi kuyudan dışarı attım.” (s. 57)

“İnsanlar şaşkınlıktan küçük dillerini yutacaktılar.” (s. 65)

“Bunu sormayı aklımdan geçirmem yetti.” (s.68)

“Yedi sene yol aldık.” (s. 69)

“Gözlerimize inanamadık!” (s. 71)

“Kendimize geldiğimizde artık iki elimiz, iki kolumuz, iki ayağımız vardı!”
(s.71)

“... gece yarılarında kadar işin içinden çıkamıyorlardı.” (s. 74)

“Büyüdüm ve kahkahalar atarak kendime geldim.” (s. 79)

“... doktorları benim aklıma kaçırmış olabileceğime hükmettiler.” (s. 79)

“Ama onu başımdan savmam çok zor oldu.” (s. 82)

“Beynimden vurulmuşa döndüm.” (s. 82)

“Annemle babamın biricik derdi beni baş göz etmekte.” (s. 85)

“Ancak içim içime sığmıyordu.” (s. 85)

“Bir deri bir kemik kaldım.” (s.86)

“Çalım satarak yanıma doğru yürüdü.” (s.91)

“Kaybettim kendimi.” (s.91)

“Ya aklıma kaçıracaktım ya başımı verecektim.” (s. 92)

Aydınlık Mı? Karanlık Mı bölümünde dikkat çekmesi adına isimlerin tamamının büyük harf kullanılarak yazılması çocukların yanlış öğrenmelerine sebep olabileceği için olumsuz bir durumdur. Bu hata 39 kez yapılmıştır.

“Kral Karanlık’ın NİFAK adında bir savaşçıyı meydana süreceği haberini vermekteydiler.” (s. 33)

“MUHABBET’i gören GAZAP’ın yüzü değişti.” (s.34)

Göklerin Derinliklerinde adlı bölümde bir yerde yazım yanlışına rastlanmıştır. Bu kısımda “rüzgârdan” sözcüğünün eksik yazıldığı düşünülmektedir.

“ardan beni zor duyacağını düşünmüştüm.” (s. 49)

Plan: Kitapta dokuz ayrı bölüm verilmiştir fakat bu bölümler ana kahramanlarının, ana konunun, çevrenin ortak kullanılmasıyla birbirlerine bağlanmış ve anlamlı bir bütün oluşturmuştur. Hem her bölümün kendi içerisinde giriş, gelişme ve sonuç bölümü vardır hem de kitabın bütününde giriş, gelişme ve sonuç bölümleri bulunmaktadır.

Eğitsel ilkeler

Aynalı Baba ile Raci kitabında eğlenceli, sürükleyici bir kurgu içerisinde çocukların okurken eğlenecekleri, aynı zamanda düşünüp doğruyu, güzeli ayırt edebilecekleri bir anlatım kullanılmıştır. Öğretme amacının dışında çocukların zevk alarak okumalarını ve mesajları kendi zihin süzgeçlerinden geçirerek almaları beklenmiştir.

Kitapta çocukların sağlıklı değerler sistemi oluşturmalarına katkı sağlayacak temalar ve iletiler ile desteklenmiş kurgular kullanılmıştır. Çocukların bilişsel ve duygusal gelişimlerini olumsuz etkileyecek kurgusal unsurlara yer verilmemiştir. Herhangi bir cinsiyet ayrımcılığına, çocukların cinsel kimliklerini oluşturma süreçlerine olumsuz etki yapabilecek bir bulguya rastlanmamıştır.

Çocukların düş kurmalarına, düşünmelerine, araştırma ve keşfetme isteklerine hitap edecek bir kurguya yer verilmiştir. Denetimci ve baskıcı tutumlar desteklenmemiş, siyasal veya dini telkinlere yer verilmemiştir. Gerçek ile fantastik kurgular bir arada sunulmuş ve çocukların hayal dünyalarına seslenilmiştir. Olaylar rastlantılarla sonuçlanmamıştır. Çocukların cinsel kimliklerinin gelişimini olumsuz yönde etkileyecek herhangi bir unsura rastlanmamıştır. Cinsiyet ayrımcılığına yer verilmemiştir. Çocuğun düş kurmasını, eğlenmesini, yaratıcılığını olumsuz yönde etkileyecek, baskılayacak bir tutum bulunmamaktadır. Çocukların sorgulama, merak etme, keşfetme ihtiyaçları ve istekleri desteklenmiştir.

“Sorusu olan cevap bulur. Sen soru sordun. Cevabı hak ettin. Kalbinde bir soru bittiğinde, bir yerlerde de cevabı biter...” (s.49)

Kitapta baskıcı ve denetleyici bir tutuma yer verilmemiştir fakat dini tasavvufi ögelere yer verilmiştir. Açık bir şekilde olmasa da sembolik olarak dini tasavvufi bir anlayışla iletiler oluşturulmuştur.

“Dünyadaki bütün ilimler Allah’ın yarattığı bir findıkkabuğunun içine sığar.”
(s. 71)

5.1.3. Ötücü Kuşlar Festivali

Kitabın Dış Yapı Özellikleri

Boyut: 12,5 x 19,5 cm boyutlarında hazırlanan kitap 128 sayfadan oluşmaktadır. Bu özellikleriyle çocukların rahatlıkla taşıyabilecekleri bir boyutta olduğu söylenebilmektedir.

Kapak ve cilt: Karton kapak kullanılan kitapta tutkallama yöntemi ile ciltleme yapılmıştır. Sayfa sayısı çok fazla olmadığı için bu yöntem kitabın kullanılabilirliği yönünden bir sorun oluşturmamaktadır.

Kitabın ön kapağında kitaba ismini de vermiş olan ikinci masalın görselleri kullanılmıştır. Resimlemesini Sibel Büyük’ün yaptığı kapakta mor renkli zemin üzerine çeşitli kuşlar resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı kapak resmi oldukça dikkat çekici bir biçimde tasarlanmıştır. Resmin üst orta kısmında kitabın ve yazarın ismine yer verilmiştir. Ön kapağın sağ alt köşesinde çizerin ismine ve kitabın yayın evi bilgisine yer verilmiştir. Kitabın sırt kısmında yukarıdan aşağıya doğru kitabın ve yazarın adına, en altta da yayınevi bilgisine yer verilmiştir. Bu isimlerin arasına ön kapakta yer verilen kuş resminin küçük bir örneği çizilmiştir. Arka kapakta ise ön kapaktaki resmin devamı kullanılmıştır. Bu şekilde kitap kapağında estetik bir bütünlük sağlanmıştır. Resmin orta kısmına kitapta yer alan masallarla ilgili kısa ama oldukça heyecan uyandırıcı bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgiler çocuğun kitabın içeriğini merak etmesi açısından oldukça başarılı seçilmiştir.

“Bülbül yavrusu, en güze sesli kuşu arıyor:

‘Nasıl yani?’

Göklerden insanlara yönelmiş korkunç bir felaket var:

‘Harekete geçmeli!’

Sarı Sığırcık, kendisini dünyanın en sıradan kuşu sanıyor:

‘Gerçek mi bu?’

Denizler altında yaşayan korkunç ahtapotu yaşlı bir kadın durduruyor:

‘Yok artık!’”

Kitabın arka kapağının alt bölümünde yayın evi bilgisine, denetleme koduna ve kitabın türüne yer verilmiştir. Fakat bu kısımda masal olan kitabın türü öykü olarak verilmiştir. Özellikle çocuk kitaplarında metin türünün yanlış belirtilmesi çocukların yanlış öğrenmelerine ve yanlış seçim yapmalarına sebebiyet verebilmektedir. Kitabın hangi yaş gruplarına uygun olduğunu bildiren herhangi bir ibare kullanılmamıştır.

Resim 5: Ötücü Kuşlar Festivali ön ve arka kapak

Kâğıt: Kitapta ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Kitap kâğıdı olarak da geçen bu kâğıt birinci hamur kâğıda göre daha kolay yıpranan bir kâğıt türüdür.

Sayfa düzeni: Kitapta her masaldan önceki sayfada masalla ilgili bir resme yer verilmiştir. Masalların ismi sayfanın üst kısmında bırakılan yarım sayfalık boşluğa yazılmış bu şekilde kitap her masalda yeni bir bölüme ayrılmıştır.

Satırlar ve sayfa kenarlarında yeterli boşluk kullanılmıştır. Bu şekilde sayfaların karışık olmaması, okumayı kolaylaştırması sağlanmıştır.

Resim: Kitabın içeriğinde çizer Sibel Büyük tarafından çizilen on adet resme yer verilmiştir. Bu resimlerin her biri anlatılacak masalın hemen yanında yer alan sayfada kullanılmıştır. Resimler masalların içeriğini yansıtacak bir biçimde

kahramanların özelliklerine uyumlu olarak verilmiştir. Diğer yandan sadece kitabın dış kapağında renklendirilmiş bir resim kullanılmıştır. Dış kapakta oldukça canlı ve estetik olan resimlemeler kullanılmışken kitabın içinde sadece siyah beyaz çizimlere yer verilmiştir. Çizimler çocukların hayal dünyalarına hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Çizimlerde çocukların olumsuz etkileneceği unsurlara yer verilmemiştir.

Resim 6: Ötücü Kuşlar Festivali sayfa resmi

Harf: 128 sayfan oluşan kitapta 10 yaş ve üzeri çocuklar için uygun bir punto olan 12 punto kullanılmıştır. Yazı rengi olarak kitabın dış kapağı hariç siyah renk kullanılmıştır. Bu mürekkep rengi kâğıt ile uyum sağlamış, kolay okunabilen gözü yormayan bir seçim olmuştur.

Kitabın İç Yapı Özellikleri

Kitapta birbirinden bağımsız on masal bulunmaktadır. Bu nedenle öncelikle bu masalların özetlerine yer verilmiştir.

Konu: Ötücü Kuşlar Festivali adlı kitapta on masalın da konuları farklıdır.

Harmancı Ötücü Kuşlar Festivali masalında Yavru Kuş'un başka kuşlara özenmesini ve kendisinin aslında kim olduğunu keşfetmesini anlatmaktadır.

Masalda Sarı Sığırcık'ın ünlü olmak istemesidir. Konu çocukların ilgisini çekecek ve masalın sonuna kadar merak duygusunu harekete geçirecek şekilde

kurgulanmıştır. Çocukların özgür olma, keşfetme, öğrenme gibi ihtiyaçlarına hitap eden masalda kişinin kendisiyle çatışmasına yer verilmiştir.

Palavracı Kelebek masalında yavru kelebeğin dünyayı keşfetmesini konu alan masalda kişi kişi çatışması konuyu şekillendirmektedir. Meraklı ve sorgulayan yavru kelebeğin soruları anne ve babasıyla çatışmalarını başlatan unsurdur. Özellikle baba kelebeğin yavrusunun sorularını yanıtsız bırakıyor olması çatışmanın derinleşmesine neden olmuştur. Bu durumlar çocukların da hayatlarında karşılaşılabilecekleri durumlar olduğundan konu gerçek hayat uygun ve bireyi gerçek hayata hazırlayacak şekilde seçilmiştir denilebilmektedir.

Masalda konu günümüzde ilgiyle okunan “Küçük Kara Balık” masalıyla benzeştirilmesi ve kahramanın

“Yahu anne, Küçük Kara Balık’ın annesine benzedin iyice! Ama bak, onun sonu hiç iyi olmadı, söyleyeyim...” (s.29),

“Anne, Küçük Kara Balık’tan daha şanslıyım. Annesi onu izlememişti...” (s. 35) şeklindeki söylemleri okuyucunun sözü edilen kitabı da merak etmesine sebep olarak okuma isteği uyandıracak niteliktedir.

Deli Han masalında Harmancı teknoloji bağımlılığını konu almıştır.

Bıcırlıklar ve Yalnız Kadın masalında konu küçük çocukların kötü adamlar tarafından kaçırılmasıdır. Konu masalda sürükleyici, ilgi çekici bir anlatımla işlenmiştir. Çocukların okuma alışkanlığı kazanmaları için konunun ilgi çekici ve sürükleyici olması, sıkıcı olmaması olumlu bir durumdur. Yaşlı kadının masalda Allah’a dua etmesi dini özellikler içerse de toplumun değerlerini yansıtmaması açısından olumludur.

Masalda konunun rastlantılarla ilerlemesi olumsuz bir içerik özelliğidir.

“Hem uyursam belki ben de kuzucuklarımı görürüm diye düşünmüş. Fakat tersi olmuş. Uyurken değil, uyuyamazken tuhaf bir şey fark etmiş.

Televizyon haberlerinde gümüş kaçakçılığı yapan ünlü mafya babası Sedat Saat ismi dikkatini çekmiş.” (s. 61)

Kuşeyri’nin Kızıl Tüyü masalında konu sevgidir. Bir hayvanın insana duyduğu sevgi ve bir insanın hayvana duyduğu sevgi çocukların ilgisini çekebilecek bir konu oluşturur. İnsan ve doğa çatışmasının kurguyu oluşturduğu masalda konu çocukların

ilgisini çekecek, sürükleyici, meraklandırıci niteliktedir. Konu çocuklara okuma alışkanlığı kazandırma açısından uygundur.

Masalda ölüme yer verilmesi hayatın bir gerçeği olduğundan ve çocukları gerçek hayata hazırlamasından dolayı olumlu bir özelliktir. Bu konuda çocukların aşırı duygusallığa kapılmasına neden olacak kadar duygusallığa yer verilmemiştir.

Rüzgâr ve Çiçekler masalında bitkilerin aralarında konuşup birbirlerinden yardım istemelerini konu almıştır. Bitkiler kişileştirildiği için konu kişi doğa çatışmasına örnektir. Konu çocukların yaş ve anlama düzeylerine uygundur. Hayatın içinden bir konu seçilmiştir.

Ay Döner Güneş Döner adlı, Ay Dede'nin bir uyduya aşkını konu alan masal çocukların ay, güneş, gezegenler ve uzay hakkında az da olsa bilgilenmeleri de sağlanmak istenmiştir. Konu çocuklar için ilgi çekicidir.

Narin ve Nazik adlı masal hayatları birbirinin simetriği olan iki kuzenin tuhaf hayatını konu almaktadır. Konu çocuk okuyucular için oldukça dikkat çekicidir. Masalın sonunda merak ögesi harekete geçirilmiş ve çocukların kafasında soru işaretleri bırakılmıştır.

Baretta Baretta'nın İkinci Hayatı adlı masal Baretta Baretta adındaki bir kaplumbağanın ikinci hayatına nasıl kavuştuğunu konu almaktadır. Konu çocuklar için ilgi çekici, merak uyandırıcıdır. Kişi doğa çatışmasını temel alan masalda çocukların yaş ve anlama düzeylerine uygun bir konu seçimi yapılmıştır. Sürükleyici, meraklandırıci, çocuklara özellikle hayvan sevgisi aşılayacak bir konu seçilmiştir.

Masalda çocukların duygusal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyecek şiddet öğelerine rastlanmıştır. Kaplumbağanın köpekbalığı tarafından parçalanması çocukların duygusal gelişimleri için olumsuz özellikler taşımaktadır.

“Baretta buna izin verir mi? Can havliyle çırpınmış, bedenini canavarın dişlerinden almak için... Köpek balığı Baretta'yı bırakıyormuş gibi yapıp sonra daha derinden yakalıyormuş halka halka büyümüş kabuğunu. Bir an Baretta'nın çok yorulmasından yaralanıp bacaklarından birini yakalamış. Derken diğer bacağını ısırılmış. Ve dünyanın en büyük ve en yaşlı kaplumbağasını parçalamış. Öyle açmış ki...” (s. 122-123)

İleti: Ötücü Kuşlar Festivali kitabında her masalda farklı bir konu ve iletiye yer verilmiştir. Kitaba adını veren Ötücü Kuşlar Festivali adlı masalda tema ve konu ile uyumlu olan, çelişmeyen bir ileti verilmiştir. İleti masaldan kolayca çıkarılabilmektedir. “Başkalarını taklit etmemeli, kendimiz olmalıyız.” şeklinde çıkarılan mesaj olayın içerisine yerleştirilmiştir. Çocukların okurken sıkılmayacakları bir masal içerisinde mesajı hissetmeleri sağlanmıştır.

Sarı Sığırcık adlı masalda mesaj kişinin kendisine yönelerek kendini tanımasının önemli olmasıdır.

Palavracı Kelebek adlı masalda yazar okuyucuya vermek istediği mesajı masalın konusu içerisine yaymış ve okuyucunun çıkarımlarda bulunmasını beklemiştir. 10 yaş ve üzerindeki çocukların masaldan kolayca çıkarım yapabilecekleri şekilde anlatmıştır. Masalda çocukların her şeyi merak etmeleri, hayatı ve dünyayı keşfetmek istemelerinin kötü veya anormal bir durum olmadığı, aksine olumlu olduğu mesajı verilmiştir.

Deli Han adlı masalda teknoloji bağımlılığının insanlar için olumsuz sonuçlar doğuracağı, televizyon telefon gibi iletişim araçlarına bağımlı olmamak gerektiği mesajı verilmeye çalışılmıştır. Çocuklara mesaj baskıcı bir tutumla verilmemiş, akıcı ve sürükleyici olaylar içerisinde mesajı sezmeleri amaçlanmıştır. Bunun yanında savaşın, düşmanlığın insanlara hiçbir faydası olmadığı mesajı da sezdirilmeye çalışılmıştır.

Bıcırıklar ve Yalnız Kadın adlı masalda iyi ve doğru olan insanların zorluklarla da karşılaşsa da sonunda bir şekilde kazanacakları ama kötülerin cezalandırılacağı mesajı verilmiştir. Bunun yanında kötü insanların da hayatın bir parçası olduğu, bu nedenle çocukların ailelerinin bilgisi dışında hareket etmelerinin olumsuz sonuçlar doğurabileceği mesajı örtülü bir şekilde verilmiştir. Masalda iletiler açık cümleler şeklinde baskıcı tutumla verilmemiş, çocukların sezmeleri beklenmiştir.

Sevgi sadece insanlar arasındaki bir duygu değildir. İnsanlar ve hayvanlar arasında da bir sevgi bağı oluşabilir. Kuşeyri'nin Kızıl Tüyü adlı masalda ileti hayvanların da duyguları olduğu ve sevebildiği, bu nedenle hayvanları da sevmemiz gerektiğidir. Masalın iletisi konu ve tema ile uyumludur. Masal ileti bakımından çocuklara uygundur.

Rüzgâr ve Çiçekler masalının iletisi “Bencil olmamalı, elimizden geldiğince yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmeliyiz.” olarak belirtilebilir. Masalın içeriğinde çocuklar için olumsuz bir iletiye yer verilmemiştir. İleti baskıcı, denetleyici bir üslup ile verilmemiştir. Mesajın alınması okuyucunun düşünme becerisine bırakılmıştır.

Ay Döner Güneş Döner adlı masalda ana ileti gerçek sevginin önünde hiçbir engelin duramayacağıdır. İleti konu ve temayla uyumludur. Masalda toplum içinde kulaktan kulağa konuşulmaması iletisi de yardımcı fikir olarak verilmiştir.

“ ‘Topluluk içinde fısıldamak olmuyor ama beyler, hanımlar,’ demiş. ‘Yakışmıyor sizlere derdiniz neyse söyleyin. Haberiniz neyse hepimiz duyalım. Söylenmeyecek bir şeyse o zaman işaret de çakmayın. Yıldız oğullarının aklına yanlış şeyler düşürmeyin.’ ” (s. 95)

Çocukların bilişsel ve zihinsel gelişimlerini olumsuz yönde etkileyecek bir ileti bulgusuna rastlanmamıştır.

Narin ile Nazik masalına kitap okumanın bizi güçlendirdiği, değiştirdiği, geliştirdiği mesajına yer verilmiştir. Mesaj masalda açık ve net bir şekilde, belletici üslup kullanılarak değil sezdirilerek verilmeye çalışılmıştır. Verilen mesaj çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarını, okumayı sevmelerini aşılması açısından olumludur.

Baretta Baretta’nın İkinci Hayat masalında teknolojinin ve sosyal medyanın hayattaki güzellikleri kaçırmamıza engel olmaması gerektiği iletisine yer verilmiştir. İleti baskılayıcı, öğütleyici, belletici bir üslup ile verilmemiş, okuyucunun sezmesi beklenmiştir. Masalda çocuklar için olumsuz özellikte ileti bulunmamaktadır.

Kahraman: Ötücü Kuşlar Festivali masalının ana kahramanı Yavru Kuş’tur. Yavru Kuş masalın ilerlemesinde etkin rol almaktadır. Konu ve ileti bu karakter üzerinden okuyucuya ulaştırılmaktadır. Bu nedenle açık bir karakterdir. Masalın başından sonuna kadar çeşitli değişimler yaşayan Yavru Kuş devingen karakter özelliği göstermektedir. Bu karakter çocuk okuyucuların ilgisini çekecek bir karakterdir. Diğer karakterler ise Anne Kuş, Kanarya, İskete Kuşu, İspinoz Kuşu ve serçe ise kapalı karakterlerdir. Mesajın iletiminde Yavru Kuş kadar rolleri bulunmamaktadır.

Sarı Sığırcık masalı oldukça kısa olduğu için kahramanlar da sınırlıdır. Masaldaki tek ana karakter Sarı sığırcıktır. Devingen bir karakter olan Sarı Sığırcık

mesajın okuyucuya ulaşmasındaki ana rolü üstlenmektedir. Ünlü olma çabasının boşluğunun ve elindekilerin kıymetini bilmenin önemini yaşayarak anlamıştır. Baba sığırcık, anne sığırcık, yavru sığırcık ve dut ağacındaki sığırcık yan karakterlerdir. Kapalı ve durağan karakter olarak anlatılan bu kahramanlar Sarı Sığırcığın mesajı vermesinde yardımcı roledirler. Kahramanlar hayvanlardan seçilmiş olsalar bile çocukların hayatlarında karşılaşılabilecekleri bireyleri yansıtmaktadırlar. Sarı Sığırcık'ın doğru yola kendisinin ulaşması ve yine yavru sığırcığın da babası gibi kendi kendine öğrenme çabası çocuklar için örnek teşkil etmektedir.

Deli Han adlı masalda karakterler Zazadan Hanı, Durunday Hanı, Uzun Sakal, alimler ve halktır. Masalın anlatıcısı dede ve torun da masaldaki kahramanlardır. Kahramanlar detaylı olarak açıklanmamıştır. Sadece Durunday Hanı masalda bir değişim göstermiş ve delirmiştir. Bu nedenle sadece o devingen karakter özelliği gösterirken diğer karakterler durağandır. Masaldaki karakterler iyiliğin, doğruluğun, barışın savunucusu değillerdir. Bu açıdan olumsuz karakter özellikleri göstermektedirler. Masalın sonunda bu özelliklerinden dolayı ders almaktadırlar. Zazadan Hanı'nın bir konuşmasında ifade ettikleri olumsuz karakter özelliklerini yansıtmaktadır.

“Bana kalsa, çekerdim kılıcımı, daldardım içlerine... Ezelden beri usulümüz budur... Ama sen diyorsun ki...” (s. 41)

Bıcırıklar ve Yalnız Kadın masalının kahramanlarını yaşlı kadın, Bıcırıklar, Bıcırıkların anne ve babası, Bıcırıkların teyzesi, Ahtapot (Sedat Saat) oluşturmaktadır. İhtiyar kadın ve Bıcırıklar masalın ana kahramanlarıdır.

İhtiyar kadın masalda şu şekilde tanıtılmıştır:

“İhtiyar kadın, denizin kenarındaki kulübede bir başına yaşıyormuş. Kimi zaman oradan geçenlerin verdiklerini yer, sahilin bittiği yerdeki pınardan su içer, kendi halinde bir hayat sürermiş.

Ne yemeye ne içmeye ne de başka bir şeye duyduğu ihtiyaç ona zor gelirmiş. Ona zor gelen tek şey yalnızlıkmış.” (s. 53)

Bıcırıklar ise masalda şu şekilde anlatılmıştır.

“Rahat, senli benli, akıllı, cana yakın çocuklarmış.” (s. 54)

Masalda kötü karakter olan Ahtapot lakaplı Sedat Saat şu şekilde anlatılmıştır.

“Gümüş kaçakçılığı yapıyor ve adı Sedat. Ama en önemlisi piyasada kendisine ‘Ahtapot’ diyorlar. Gümüş kaçakçılığı dışında bir işi daha var. Çocuk kaçırıyor! Dilendiriyor! Üstelik senelerdir aranmakta ve yakalanmıyor!” (s. 61)

Masalda yaşlı kadın ve Bıcırıklar devingen karakter özellikleri gösterirken diğer karakterler durağandır. Kötü karakter hariç tüm karakterler evrensel ve ahlaki değerlere saygılı, barış yanlısı, iyiliğin savunucusu, olumlu kişilik özellikleri taşıyan karakterlerdir. Kötü karakter de masalın sonunda cezalandırıldığı için olumsuz karakter özelliklerinin onaylanmadığı çocuklara gösterilmiştir.

Kuşeyri’nin Kızıl Tüy’ü adlı masalda üç kahraman vardır bunlar yazar, Kuşeyri ve Kızıl Tüy’dür. Kuşeyri’nin öğrencileri ve şehirde yaşayanlar anlatılmamıştır. Ana kahramanlardan ikisi detaylı bir şekilde anlatılmış ve betimlenmiştir.

“Bundan on asır önce... Demek oluyor ki bin sene önce ‘Kuşeyri’ adında bir bilgin varmış. İran’da bulunan Nişabur şehrinde yaşarmış. Gerçek adı Abdülkerim’miş. Bilginmiş dedim ya çok şey bilirmiş. Bulutların bulutlara değmesinden, Allah’ın kitabındaki ayetlere, kuşların sesinden ırmakların şakımasına kadar çok şey... Herkesin saygı duyduğu... Ağırbaşlı. Düşünceli. Çalışkan. Sürekli uzaklara bakan... az konuşan ama konuştuğu zaman kendini dinleten bir bilgin.” (s. 69)

“Derisinin içinden mavi damarları gözükmüş. İpince bir adammış Kuşeyri. Gülünce inci gibi dişleri parlarmış buğdayımsı yüzünde.” (s. 69-70)

“Kına rengindeymiş genç atın tüyleri. Uzun ve siyahmış yeleleri.” (s. 72)

“Kırmızı atın kulaklarının ortasından başlayıp burun deliklerine kadar süzülen ak renkli bir “akıtma”sı varmış. Yani beyaz bir leke... bu leke burun deliklerine kadar uzanıyormuş.” (s. 72)

Masalda yer verilen karakterler olumlu kişilik özellikleri taşımaktadır. Olumsuz örnek teşkil edebilecek hiçbir kişilik özelliği bulgusuna rastlanmamıştır.

Rüzgâr ve Çiçekler adlı masalda on yedi kahraman bulunmaktadır. Bu kahramanlar evin hanımı, Rüzgâr, Kauçuk, Lavantalar, Begonyalar, Sardunya, Akşamsefası, Yaprıgıgüzel, Kaynanadili, Menekşe, Açelya, Yasemin, Ortanca, Kaktüs, Karanfil, Sıklamen, Yıldız Çiçeği’dir. Kahramanlar evin hanımı ve Rüzgâr hariç bitkilerden oluşmaktadır. Bu bitkilerden bazıları birçok insanın evinde bulunan,

bilinen bitkilerdir. Bu durum yakından uzağa ilişkisi ile çocukların metne ilgisini çekecek şekildedir.

Masaldaki on yedi karakterden on altısı kişileştirme ve konuşturma sanatlarıyla anlatılmıştır. Kahramanların özellikleri genellikle diyaloglar içerisinde anlatılmıştır.

“Ben buraya gelmeden önce çok varlıklı, görgülü bir ailenin evinde yaşadım. İnan olsun, sadece evdeki çiçekleri için tuttukları bir hizmetçileri vardı. Biz böyle mi gördük? Salonun başköşesindeydim ben. Her sabah yapraklarım ılık su ile ovulurdu. Evin hanımı yapraklarıma dokunmadan şuradan şuraya geçmezdi. Biz kauçuklar bildiğiniz gibi her daim başköşeye kuruluruz. İnsanoğlu bizlere çok değer veriyor.”

Kauçuğun kendini beğenmiş konuşması böyle sürüp gidecekti.” (s. 84)

“Aman canım! Görmüyor musun? Rüzgârın sorunu çiçek açan çiçeklerle! Bakın bizim gibi sadece yaprağı olan çiçeklere dokunduğu var mı?” (s. 86)

“Ama bakın canım, Rüzgâr sadece balkon demirine yakın olanlara dokunuyor, ama onu da anlamak lazım, arkadaşlar, ne işiniz var, on beş katlı bir binada, balkon demirinin dibinde?” (s. 88)

“Konuşarak uykumuzdan ettiler bizi hepsi de...Başlarına bunlar geldi!” (s. 89)

Masaldaki baskın karakterler olumsuz kişilik özelliklerine sahip karakterlerdir. Bu özelliklerinden dolayı masalın sonunda bir ders almaktadırlar.

Ay Döner Güner Döner adlı masalda yer alan kahramanlar Ay Dede, Güneş Baba, uydu, Dünya, Mars, Jüpiter, Satürn, Kuyruklu Yıldız, Zaman’dır. Bu kahramanlardan Ay Dede, Güneş Baba ve uydu dışındakiler yardımcı karakterlerdir.

Kahramanlar olumsuz kişilik özellikleri taşımamaktadırlar. Bu nedenle çocuklar için olumsuz örnek teşkil edebilecek bir kahraman bulgusuna rastlanmamıştır.

Masaldaki kahramanlar çok açık tanıtılmamıştır. Sadece Ay Dede ve Güneş Baba kahramanları ile ilgili şu bölümlere verilmiştir:

“Ama en sevdikleri nedense Ay Dede’ymiş. Herkes denk düştüğünde ona bir şaka yapmadan yanından geçip gitmezmiş. Bir daha nerede denk gelecek de Ay Dede’ye yaklaşıacaksın. Kaç sene sonra, kaç ömür sonra? Ay Dede’nin nurlu yüzünden yararlanmayan yok gibiymiş! En çok da Güneş Baba severmiş onu. O kadar severmiş ki... ışığını verirmiş ona. Kalbini. Ömrünü.” (s.94)

“Ay Dede eskisi kadar neşeli değilmiş. Konuşkan değilmiş. Yüzü solukmuş. Sesi biraz kırıgın. Bakışları yere dönük. Gözleri fersiz.” (s. 96)

Narin ile Nazik masalında ana kahramanlar Narin ile Naziktir. Kahramanlar çocuklardan seçilmiştir. Bu durum çocukların masalın kahramanıyla özdeşim kurmasını kolaylaştırmaktadır. Ana karakterler masalda şu şekilde anlatılmıştır:

“Birinde ne varsa ötekine de o oldu. Biri ne yaşadysa öteki de onu yaşadı. Biri neredeyse diğeri de hemen yanı başındaydı.” (s.105)

“Evin sağ kulesinde yaşayan Nazik ile sol kulesinde yaşayan Narin arada bir sıkılırlar ve Narin Nazik’i Nazik de Narin’i evlerine çağırmak üzere kulelerinin pencerelerinden baktıklarında Nazik Narin’i Narin de Nazik’i pencereden bakarken görürdü.” (s. 106)

Masalda yer verilen diğer karakterler yardımcı, tamamlayıcı karakterlerdir. Masalda karakter sayısı çocuklar için uygundur. Masalda olumsuz özellikler taşıyan, çocuklara kötü örnek teşkil edecek kahramanlara, kahraman özelliklerine yer verilmemiştir.

Baretta Baretta masalının ana kahramanı Baretta Baretta’dır. Ana kahraman masalda şu şekilde anlatılmıştır:

“Karettaların bu efsanevi kraliçesinin kaç yaşında olduğunu bilen yokmuş. Onun kadar emektar ve onun kadar büyük bir kaplumbağa gören de yokmuş. Kabuğunun her bir halkasında birkaç minik kareтта dolaşabilirmiş. Yeni doğmuş bir karettanın kraliçenin kabuğunu baştan başa dolaşması birkaç saati bulurmuş.” (s. 119)

Masalın bir diğer kahramanı inşaat işçisidir. İnşaat işçisi ana kahramana ismini vermesi, sosyal medyaya fotoğrafını atması rolleriyle masalda önemli bir görev üstlenmiştir. Masalın diğer kahramanları yavru kareтта karettalar ve Beyaz Melek’tir. Masalda tamamlatıcı rolleri bulunmaktadır.

Masalda olumsuz kişilik özellikleri taşıyarak çocuklara olumsuz örnek teşkil edecek bir kahramana yer verilmemiştir.

Dil ve anlatım: Harmancı, Ötücü Kuşlar Festivali kitabında çocukların kolayca anlayabileceği sade, açık anlaşılır bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Çoğunlukla üçüncü kişi ağzıyla yapılan anlatımda çocuk okurların masalın mesajını

kolayca anlayabilmesi sağlanmıştır. Anlatımda kısa cümleler çoğunlukla tercih edilmiştir. Anlatımı zenginleştiren kurallı ve devrik cümlelere, ikilemelere, benzetmelere, kişileştirmelere, betimlemelere yer verilmiştir. Masal türüne ve anlatılan konuya uygun bir üslup kullanılmıştır. Yazar masal içerisinde hem iyimser ruh hali ve kötümser ruh halini kullanmış ve bu şekilde metnin sürükleyici ilgi çekici olmasını sağlamıştır.

İlk masalda çocukların yeni kuş türleri ve seslerini öğrenmeleri açısından kullanılan kuş isimleri çıkardıkları seslerin yazıya aktarımı çocukların ilgisini masalda tutmak açısından etkilidir.

“Saka kuşu gibi ötmek en büyük hedefiymiş. ‘Gıyt çe çe çe çe... Gıyt çe çe çe çe...’” (s. 11)

Kahramanlar arasındaki diyaloglar tutarlı ve karakterlere uygundur.

“ ‘Ciddi misin anneciğim? Bütün kelebekler beyaz mı? Hepsi bizim gibi mi?’ Annesi kendinden emindi. ‘Dünya bu kadar.’ dedi. ‘Cennete gittiğimizde göreceğiz rengarenk dostlarımızı. Sarı üstüne siyah beneklileri, beyaz üstüne mor yıldızlıları, daha neleri, neleri...Ama burada bu kadar işte...’” (s. 29)

Bu kitapta anlatımın en önemli iki unsuru kişileştirme ve konuşturma sanatlarıdır. Bu söz sanatları kurgunun oluşmasını ve metnin sürükleyiciliğini sağlamıştır.

“Ay Dede, böyleyken böyle. Sende bir durgunluk var. Moralin bozuk gibi. Neşen yok gibi. Bir hatamız mı oldu. Bir şeyi eksik mi yaptık? Fazla mı söyledik? Hele bir desene?” (s. 96)

Kitapta çoğunlukla çocukların anlayabileceği açık ve sade bir anlatım kullanılmıştır. Eskimiş, günümüzde kullanılmayan kelimelere yer verilmemiştir. Fakat Narin ile Nazik adlı masalda dilimizde karşılığı olmasına rağmen “simetri” kelimesi kullanılmıştır. Bu kelimenin kullanımında çocuklara Türkçesini öğretme çabası bulunduğu şu cümleden anlaşılmaktadır.

“Narin’le Nazik hayatları boyunca “simetrik” yaşadılar. Simetrik yani “karşılıklı”ydı her şeyleri. “Bakışlımlı”ydı. Birinde ne varsa ötekinde de o oldu. Biri ne yaşadıysa öteki de onu yaşadı. Biri neredeyse öteki de hemen yanı başındaydı.” (s. 105)

Kitapta yabancı sözcüklere yer verilmemiştir. Çocukların anlamayacağı, anlamını bağlamdan çıkaramayacağı sözcükler anlatımın akışını bozmayacak şekilde açıklanmıştır. Bu şekilde çocukların kelime hazinelerinin gelişmesi sağlanmıştır.

“Nişabur’un medreselerinde, bugün ne diyoruz, üniversitelerinde, öğrencilere ders verir, fakat zaman zaman uzaklara doğru dalıp gidermiş.” (s. 70)

Kitapta akıcılığı ve sürükleyiciliği sağlayan betimlemelere sık sık yer verilmiştir.

“Şimdi size anlatacağım olayların yaşadığı senelerde, artık epeyce ihtiyarmış. Derisinin içinden mavi damarları gözükmüş. İpince bir adammış Kuşeyri. Gülince inci gibi dişleri parlarmış yüzünde.” (s. 69- 70)

“Kırmızı atın kulaklarının ortasından başlayıp burun deliklerine kadar süzülen ak renkli bir “akıtma”sı varmış. Yani beyaz bir leke... bu leke burun deliklerine kadar uzanıyormuş. İşte bu kızıl tüylü at, bu lekenin olduğu genişçe düzlüğü dayamış bilginimizin göğsüne.” (s. 72)

Narin’le Nazik adlı masalın anlatımında sık sık tekrarlamalara yer verilmiştir. Bu durum masalın konusu ile anlatımının uyum içinde olmasını sağlamıştır. Çocuk okuyucular için okumaktan zevk alacakları, ilgi çekici bir anlatım oluşmasını sağlamıştır.

“Bir gün Narin “Siz bu kadar kitabı nereden buluyorsunuz?” diye sordu.

Bir gün Nazik “Kitap değirmeniniz mi var?” diye sordu.

Bir gün Nazik “Dedenizin kütüphanesi mi var?” diye heyecanlandı.

Bir gün Narin “Keşke kütüphaneye girebilseydik!” diye heyecanlandı.

Bir gün Pembecik “Neden olmasın ki?” dedi.

Bir gün Körpecik “O zaman bu akşam bize gelin!” dedi”. (s. 109)

Anlatımda çok olmasa da deyim ve atasözlerine yerilmiştir. Çocukların dil gelişimleri ve sözcük dağarcıklarının gelişimi için anlamını bağlamından çıkarabilecekleri sözcüklerin ve atasözleri- deyimlerin kullanımı önemlidir.

“Bu işin içinde bir iş var ama...” (s. 10)

“Acaba ötüştünü beğeniyorlar mı diye çevresine dikkat kesiliyormuş.” (s. 10)

“Hatta birilerinin bıyık altından güldüklerini hissediyormuş.” (s. 10)

“Dünyası allak bullak olmuş!” (s. 10)

“Annesi şakadan çatmış kaşlarını.” (s. 14)

- “İçi daralıyormuş.” (s. 17)
- “Hayırdır oğulcuğum? Derdini anlatmayan derman bulamaz. Anlat bakalım!” (s.17)
- “Annesine dert yanarken babası da oğlunun sözlerini duyup bıyık altından gülmüş.” (s. 18)
- “Kara kara düşünmeye başlamış.” (s. 18)
- “Gene de yarışmaya katılmamayı gururuna yedirememiş.” (s. 19)
- “Sarı Sığırcık duyduklarına inanmamış.” (s. 22)
- “Karşıdan gelen cikleme sesi tekrar edince o sesin peşine düşmüş.” (s. 23)
- “ ‘En Yüksek Çıkan Sığırcık Yarışmasına kayıt yaptıracağım.’ deyip gözden kaybolmuş.” (s. 25)
- “Kabına sığamıyor, enerjisi sanki bakışlarından ve kanatlarından taşıyordu.” (s. 28)
- “O zaman kanatlarını yere vurup avazı çıktığı kadar bağıırıyordu oğul kelebek.” (s. 31)
- “Buraya kadar gelmişken unu göze alması gerekirdi.” (s. 34)
- “ ‘Yüzümü kara çıkarmayın!’ dedi” (s. 38)
- “Kara kara düşünmeye başlamışlar.” (s.38)
- “Böyle deyip renkten renge girmiş.” (s. 39)
- “Rengi atmış” (s.46)
- “Derhal bir şeyler yapmalıyız hem bizim ülkemiz hem düşmanımızın ülkesi elden gidiyor.” (s. 47)
- “Göz alıcıymış.” (s. 58)
- “Ağırbaşlı” (s. 69)
- “Durup dururken evinin bahçesinde bir kırmızı at, bütün gençliğiyle ona bakıyor.” (s. 71)
- “Balkondaki çiçeklerin hayatta en korktukları şey rüzgarla baş başa kalmaktı.” (s. 83)
- “Bizim evin hanımı da bize gerekli özeni göstermiyor arkadaşlar.” (s. 84)
- “Kauçuğun kendini beğenmiş konuşması böyle sürüp gidecekti.” (s.84)
- “Ne çok emek vermişti.” (s. 86)
- “Başımızın çaresine bakmamız lazım.” (s. 87)

“Derdini söylemeyen derman bulamaz.” (s. 97)

“Ama Ay Dede Nuh demek peygamber demiyormuş.” (s. 98)

“Ay Dede hüznüyle baş başa kalmış.” (s. 100)

“Bir uydu gönlünü başka bir uduya kaptırmış anlayacağınız.” (s. 103)

“Narin ve Nazik’in aklı başından gitmişti” (s.111)

“Sanki içim içime sığmıyor.” (s. 113)

“Gözleri fal taşı gibi açıldı.” (s. 116)

“Ağzı açık kaldı.” (s. 116)

“Akli başına geldiğinde çok üzülmüş.” (s. 121)

Kitapta noktalama yanlış bulgusuna rastlanmıştır.

“Bir sabah deniz kenarına inip Allaha yalvarmış.” (s. 56)

“ “Bana öyle bir şey söyleyin ki aileniz sizinle görüştüğüme ikna olsun demiş. Ne yaptıysam annenizin ve babanızın bakışlarını değiştiremedim. Buz gibi bakıyorlar bana. Deli olduğumu veya bunadığımı düşünüyorlar. Hadi bana birkaç şey söyleyin.”
” (s. 59)

“Rüzgârı durdurmalıyız.” (s. 86)

“Rüzgârın sorunu çiçek açan çiçeklerle!” (S. 86)

Plan: Kitapta yer alan on masal arasında konu ve kahraman bütünlüğü bulunmamaktadır. Her masal farklı bir konuyu ele almaktadır. Masallar kendi içerisinde tutarlı ve planlı bir biçimde oluşturulmuştur. Her masalda giriş, gelişme ve sonuç bölümleri belirgindir.

Eğitsel ilkeler

Ötücü Kuşlar Festivali kitabında eğitsel açıdan olumsuz bir özellik saptanmamıştır.

Kitap çocukların olumlu değer yargılarını sağlayacak iletiler içermektedir. Bu iletiler basıcı denetleyici tutumla değil kurgu içerisinde okuyucunun hissedeceği nitelikte sunulmuştur.

Kısa öykülerden oluşan kitapta eğlenceli, düşündürücü bir kurgu ile dilin zenginlikleri birleştirilmiş ve okuyucunun keyif alması, severek okuması umulmuştur.

5.1.4. Küçük Prens Hakem Olsun

Kitabın Dış Yapı Özellikleri

Boyut: Kitap 12,5 19,5 cm boyutlarında hazırlanmıştır. 104 sayfadan oluşmaktadır. Karton kapak kullanılan kitapta tutkallama yöntemi kullanılarak kapak ve kağıtlar yapıştırılmıştır. Sayfa sayısının fazla olmamasından dolayı bu yöntemin kullanılmış olması bir sorun oluşturmamaktadır. Sayfa sayısı ve boyutu dokuz yaş üstü çocuklar için uygundur.

Kapak ve cilt: Kitabın kapağında mavi renk zemin kullanılmıştır. Ön kapağın orta kısmında beyaz zemin üzerine kitabın adı büyük punto ve canlı renkler kullanılarak yazılmıştır. Ön kapakta kitaptaki son öyküyü, kitaba adını veren son öyküyü anımsatan görseller kullanılmıştır. Yazar adı ve çizer adına yer verilmiştir. Sağ alt köşede yayınevi logosu bulunmaktadır. Kapağın tamamına canlı renkler hakimdir ve dikkat çekicidir.

Kitabın sırt kısmında kitabın adı, yazarının adı ve yayınevi logosuna yer verilmiştir.

Kitabın arka kapağında ön kapaktaki zemin rengi devam ettirilmiş ve ön kapaktaki resimlemenin bir kısmı kullanılmıştır. Mavi zemin üzerine beyaz renkle okuyucuyu bilgilendirecek ve dikkat çekecek bir yazıya yer verilmiştir.

“Bu kitapta tuhaf şeyler oluyor:

Üç kafadar aynı rüyada buluşuyor!

Bir kedi iki hayat kurtarıyor!

Yıldızlar değil insanlar kayıyor!

Bir ağaç bir kayayı deliyor!

Bu kitapta rüyalar, ağaçlar, kırmızı kalpler, kediler, köpekler, çocuk ressamlar, klip çeken çocuklar var.

Üstelik sen de varsın!

— Ben de mi?

Kesinlikle! İstersen aç ve bak!

Aynalı Baba ile Raci ve Ötücü Kuşlar Festivali kitaplarının yazarı Abdullah Harmancı'dan gerçeğin hayalle kesiştiği birbirinden etkileyici öyküler...”

Kitabın arka kapağının alt bölümünde kitabın türüne, denetim koduna ve yayınevi bilgisine yer verilmiştir. Kitabın hangi yaş seviyesine uygun olduğunu

belirten herhangi bir ibare bulunmamaktadır. Yaş grubu ifadesi iç kapakta verilmiştir.

Resim 7: Küçük Prens Hakem Olsun ön ve arka kapak

Kâğıt: Küçük Prens Hakem Olsun adlı kitapta ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Mat rengi olan ve kitap kâğıdı olarak bilinen bu kâğıt türü birinci hamur kâğıda göre daha dayanıksızdır.

Resim: Kitabın resimlemeleri çizimci Sibel Büyük tarafından yapılmıştır. İçerisinde 18 adet öykü bulunan kitapta her öykü için bir resim kullanılmıştır. Dış kapak hariç hiçbir resim renklendirilmemiştir. Siyah ve beyaz olan resimlemelerin her biri öyküsüyle uyumludur ve içeriği yansıtacak şekilde verilmiştir. Resimlemeler öykünün öncesindeki sayfada veya içindeki sayfada tüm sayfayı kaplayacak şekilde konumlandırılmıştır. Resimlemeler estetik bir zevk kazandıracak nitelikte olup çocuklar için olumsuz özellikler barındırmamaktadır.

Kitapta kullanılan resimler çocukların hayal güçlerini harekete geçirecek nitelikte olup, okuduklarını anlamalarını da kolaylaştıracak niteliktedir.

Resim 8: Küçük Prens Hakem Olsun sayfa resmi

Harf: Öyküde dokuz yaş ve üzerindeki çocukların rahatlıkla okuyabilecekleri, göz yormayan, karışık olmayan bir yazı stili kullanılmıştır. Harf büyüklükleri dokuz yaş ve üzerindeki çocuklar için uygundur.

Sayfa düzeni: Öyküde okumayı kolaylaştırmak için satırlar arasında, sayfa kenarlarında yeterli boşluk bırakılmıştır. İçinde on sekiz kısa öykü barındıran kitapta her yeni öykü sayfanın ortasından başlatılmış bu şekilde öyküler birbirinden ayrılmıştır. Her öykü için en az bir resme yer verilmiştir. Resimlerin tümü sayfanın tümünü kaplayacak şekilde konumlandırılmıştır.

Kitabın iç yapı özellikleri

Konu: Kitapta yer verilen kısa öykülerde çoğunlukla dünyanın daha yaşanılabilir bir yer olması için herkesin elinden geleni yapması gerektiği, yardıma ihtiyacı olan her canlıya yardım etmesi, bir şeyleri başarabilmek için pes etmemek gerektiği, insanın elindekilerin değerini bilmesi gerektiği, hayvanları ve doğayı korumanın önemi, çocukların çocukça şeyler yapmalarının doğal olduğu gibi konulara yer verilmiştir.

Kitapta çocuklar için uygun olmayan bir konuya yer verilmemiştir. Öyküler kısa olsa da çatışmalar ilgi ve merak uyandırıcı bir kurguyla sunulmuştur.

Kitapta dokuz yaş ve üzeri çocukların hayal dünyalarına hitap edebilecek bir kurgu kullanılmıştır. Onların dünyayı ve insanları anlamalarını, tanımlarını sağlayacak kısa öyküler kullanılmıştır. Kitapta asıl amaç öğretmek olmasa da okuma eylemiyle çocuk okuyucunun olumlu değerler kazanmasını da sağlayacak öykülere yer verilmiştir.

Kitapta çocukların anlama, anlamlandırma düzeylerine uygun konulara yer verilmiştir. Çocuk okurun okurken zevk alabilecekleri, merak ve heyecan duyacakları, düşünecekleri konular sürükleyici bir biçimde sunulmuştur.

İleti: Kitapta yer verilen öykülerin farklı iletileri bulunmaktadır. Öykülerde çocuklar için olumsuz iletilere yer verilmemiştir. İletiler baskıcı, denetleyici tutumla verilmemiştir. Okuyucunun olaylar sonucunda çıkarım yaparak iletilere ulaşması beklenmiştir.

Rüyaların Işığı, Beş Lira adlı öykülerde yardımlaşmanın, dayanışmanın önemli olduğu, herkesin kendi sorumluluğunu yerine getirişe dünyanın daha yaşanılabilir bir yer olacağı mesajı verilmektedir.

Hayat Kurtaran Kedi Yavrusu, Ahenkli Ağaç, Yavru Sokak Köpeği, Yeşil Bahçe adlı öykülerde hayvanların, ağaçların ve bitkilerin yaşamaya hakları olduğu, onları korumamız ve bu canlılara zarar vermememiz gerektiği mesajı verilmiştir.

Kayayı Delen Ardiç adlı öyküde pes etmemenin, çalışmanın her zaman güzel sonuçları beraberinde getireceği mesajı verilmiştir.

Köşedeki Simitçi, Ressam Yaprak adlı öykülerde insanın elindekilerin değerini bilip şükretmesi, insanlar hakkında da ön yargılı olmaması gerektiği mesajına yer verilmiştir.

Klipçi Çocuk, Küçük Kırmızı Kalp, Gazeteci Hanım İş Başında, İnsan Kaydı, Sulu Boya Tablo, Kırmızı Işığın Süresi adlı öykülerde çocukların hayal dünyalarının geniş olduğu, yetişkinlerden farklı düşünmelerinin doğal olduğu mesajlarına yer verilmiştir.

İtfaiye Arabası adlı öyküde bireylerin toplum kurallarına her zaman uymaları gerektiği iletisine yer verilmiştir. Savaşçılık Oyunu adlı öyküde ise savaşların çocukların kalbinde derin yaralar açtığı iletisine yer verilmiştir.

Kitapta yer verilen öykülerin hepsinde hem çocuk okuyucuların hem de yetişkinlerin sağlıklı değerler sistemi oluşturmalarını destekleyecek iletilere yer verilmiştir. Çocuklar için olumsuz iletilere yer verilmemiştir.

Kahraman: Kitapta her öyküde farklı kahramanlara yer verilmiştir. Kahramanların tümü çocuk gerçekçiliğine, hayal dünyalarına uygundur. Çocuklar için olumsuz örnek teşkil edecek kahramanlara yer verilmemiştir.

Kitaptaki öykülerin çoğunluğunda ana kahramanlar çocuklardan oluşmaktadır. On sekiz öykünün on ikisinde çocuk kahramanlara yer verilmiştir. Kahramanların çocuklardan oluşması çocuk okuyucunun özdeşim kurmasını ve kitaba olan ilgisinin artmasını sağlamaktadır.

Kahramanlar çoğunlukla açık bir şekilde anlatılmamıştır. Olayların gelişimi içerisinde anlatılmıştır. Rüyaların Işığ adlı öyküde üç küçük çocuk kahraman olan Gün, Güneş ve Deniz şu şekilde tanıtılmıştır.

“Üçü de birbirinden ilginç çocuklardı. Gün işaret parmağını tersinden bileğine dokundurur, hızlı hızlı kuş dili konuşabilirdi. Güneş’in göğsüne bir kaşık konduğunda, kaşık orada asılı kalırdı. Deniz, elleri üzerinde amuda kalkarak saatlerce yürüyebilir, hatta bu şekilde yürüyüp insanları caddelerde, sokaklarda şaşırtmaya bayılırdı.” (s. 9)

Kitaptaki öykülerde yer verilen kahramanlar doğayı, çevreyi sevip koruyan, evrensel değerlere saygılı, olumlu kişilik özellikleri gösteren, iyiliğin ve doğruluğun savunucusu olan çocuk ve yetişkinlerdir.

Kitaba adını da vermiş olan kitabın son öyküsü Küçük Prens Hakem Olsun adlı öyküde anlatıcı yazarın kendisidir ve aynı zamanda öykünün kahramanıdır.

“Büyümüşüm büyümüşüm: Bu öykü yazdığım kaçınıcı öyküdür, diye hesapladım!” (s. 103)

Dil ve anlatım: Kitapta açık ve sade bir dil kullanılmıştır. Anlatımda gereksiz ayrıntılara yer verilmemiş, her öyküde kısa ve öz bir anlatım kullanılmıştır. Anlatımda betimlemelere yer verilse de oldukça kısa tutulmuş, okuyucunun ilgisinin azalmasına engel olunmuştur. Cümleler ve paragraflar çocuk okuyucunun anlama düzeyi dikkate alınarak kısa tutulmuştur.

Anlatımda yöresel ifadeler yer verilmiş, bu ifadeler de açıklanmıştır.

““Aslanım, insanın dünyada yapamayacağı hiçbir şey yoktur.” dedi.

(Ashında hiç demedi, “heç” dedi. Dedem “hiç” demez, “heç” der. Köylü insanlar gibi...” (s. 28)

Öyküde benzetmelere, yansımalara, ikilemelere, deyimlere yer verilerek anlatım zenginleştirilmiştir. Anlatımda yabancı sözcüklere, çocukların anlamını bağlamdan çıkaramayacakları ifadeler yer verilmemiştir.

Kitapta atasözü kullanılmamıştır fakat deyimlere sık sık yer verilmiştir.

“Bulmaktan umudumu kestiğimde onu buldum...” (s. 22)

“Ama evimizin bahçesinden girerken artık tutamadım kendimi.” (s. 26)

“Nuh dedi, peygamber demedi.” (s. 34)

“Ağzından girdik, burnundan çıktık.” (s. 34)

““Bir de bana bak!” diye iç geçirmiş.” (s. 39)

“Boşa koyuyor dolmuyormuş. Doluya koyuyor almıyormuş.” (s. 40)

“İki yakamız bir araya gelmiyor.” (s. 40)

““Kim bilir ne kadar arkadaşı vardır.” diye iç geçirmiş.” (s. 43)

“Gözlerine inanamıyor.” (s. 57)

“Tamam o zaman kısa keseyim...” (s. 64)

“Salona girer girmez hayatımda ilk defa gördüğüm çocuk ressamı iyiden iyiye kışkandığımı anladım.” (s. 70)

“O an ayağa kalkmak ve ressam hanıma zor bir soru sorarak onu herkesin önünde bozum etmek geldi içimden.” (s. 71)

“Bunları düşünürken Yaprak’ı bozum edecek bir soru tasarlamaya başladım.” (s. 71)

“Kana kana içiyoruz.” (s. 77)

“Adam bana mısın demiyor.” (s. 84)

“Annesi o sırada telefondaki arkadaşına, şirkete yeni başlayan kadının kendini beğenmiş, burnu havada olduğundan bahsediyordu.” (s. 97)

“Kendimi tutamayıp “Hadi biraz çabuk olalım! İşimiz var!” deyip iki yumurcağı da payladım.” (s. 101)

Kitapta üç adet yazım yanlışlığı saptanmıştır. Kitabın sonraki baskılarında düzeltilmesi önerilmektedir.

“Ama düşünün hiçbir şey, aslında **hiçbir** değişmiyor.” (s. 49)

“Beni seven bana gelir, dağları **tepelere** dolaşır.” (s. 57)

“Lale, babasına Mimar Kemaleddin’in yanağındaki küçük **kırmızı** kalbi gösteriyor.” (s. 57)

Plan: Kitaptaki on sekiz öykünün tümü kısa ve öz bir dil ile anlatılmıştır. Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan öykülerin hepsinde karışıklığa sebep olacak ayrıntılara, bölümlere yer verilmeden planlı bir anlatım yapılmıştır.

Eğitsel ilkeler

Kitapta ideolojik söylemlere, cinsiyet ayrımcılığına, toz pembe bir dünyaya, yaptırımcı yargı ve kurallara, tek ve değişmeyen doğrulara, şiddet öğelerine yer verilmemiştir. Öğretme ve öğüt verme amacı olsa da açık seçik baskıcı bir tutumla verilmemiş okuyucunun mesajı düşünerek alması beklenmiştir. Duygusal öğeler bulunan masalda çocuğun aşırı duygu yüklenmesine izin verilmemiş, hayatın gerçeklerinden olan duygusal anları tanımlarına olanak sağlanmıştır.

Küçük Prens Hakem Olsun kitabı eğitsel ilkeler açısından çocuk edebiyatına uygundur.

5.1.5. Bilgenin Gölgesi

Kitabın Dış Yapı Özellikleri

Boyut: Kitap 13x20 cm boyutlarındadır ve 112 sayfadan oluşmaktadır. Bu özelliğiyle çocukların kolaylıkla yanlarında taşıyabilecekleri, kitaplık oluşturabilecekleri bir boyuttur.

Kapak ve cilt: Kitapta karton kapak kullanılmıştır. Sırt kısmından tutkallama yöntemi ile sabitlenmiştir. Bu yöntem kitabın sayfa sayısı az olduğu için bir sorun oluşturmamaktadır. Kitap kolayca dağılmayacak şekilde yapıştırılmıştır.

Kitabın ön kapağında içerikle uyumlu bir görsele yer verilmiştir. Kitap adı büyük bir puntuyla yazıldığı için dikkat çekmektedir. Alt bölümde yayınevi bilgisine

ve resimleyenin adına yer verilmiştir. Kitabın sırt bölümünde kitap adı, yazar adı ve yayınevi bilgisine yer verilmiştir. Bu şekilde kitaplıkta kolayca seçilebilecek bir niteliktedir. Arka kapakta ise ön kapaktaki görselin ve rengin devamına yer verilerek bir bütünlük sağlanmıştır. Kitapla ilgili kısa bir bilgilendirici yazıya yer verilmiştir. Alt kısımda denetim koduna, yayınevi ismine, kitabın türü bilgisine ve dokuz yaş ve üzeri çocuklar için uygun olduğu bilgisine yer verilmiştir.

“Hacıveyszade Mustafa Kurucu’nun hayatından İlhamla...

Melek’le dedesi şehirde yürüyüş yapıyorlar.

Ama bu bildiğiniz bir gezintiye benzemiyor.

Dedesinin Melek’e anlatacakları var.

Melek’in dedesine soracakları...

Sonunda yolları bir mezara çıkıyor:

İçinden binlerce hayat fışkıran bir mezar bu!

Bilge’nin mezarı...

Ve onları takip eden bir çift beyaz kanat var.”

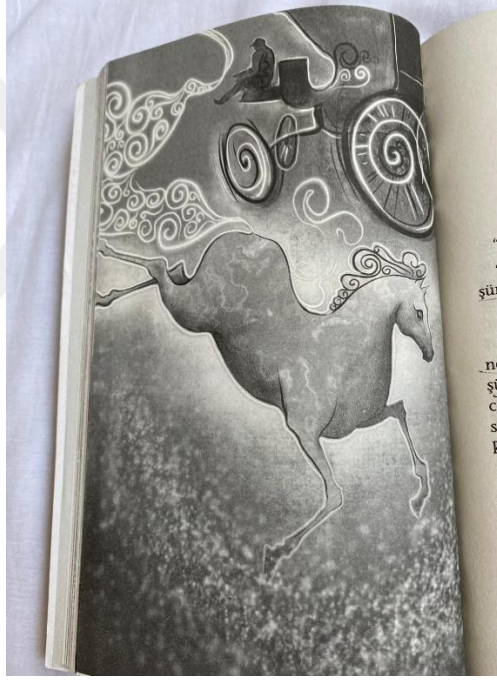
Resim 9: Bilgenin Gölgesi ön ve arka kapak

Kâğıt: Kitapta kitap kâğıdı olarak bilinen ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Birinci hamur kâğıda oranla daha dayanıksız olmasına rağmen rengi ve parlamayan yapısıyla okumaya elverişli bir kâğıt türüdür.

Sayfa düzeni: Kitapta ana kahramanla ilgili anlatılan her efsane ayrı bir bölüm başlığıyla ve tek sayfa içinde verilmiştir. Bu nedenle yazılar sayfaların ortasına konumlandırılmıştır. Kelimeler, satırlar arasında okumaya elverişli, gözü yormayacak boşluklara yer verilmiştir.

Resim: Kitabın resimlemeleri Mustafa Sönmez tarafından yapılmıştır. Kapak resmi hariç hiçbir resimleme renklendirilmemiştir. Kitapta 28 adet resimleme yapılmıştır. Bu resimler bazı sayfalarda tüm sayfayı kaplarken bazı sayfalarda kenarlara konumlandırılarak ortasına yazılar konumlandırılmıştır.

Kitabın tüm resimlemeleri içerikle uyumludur. Çocuk okuyucuların anlamalarını kolaylaştıracak, estetik zevklerine hitap edecek resimler kullanılmıştır. Resimlemelerde çocuklar için olumsuz bir durum saptanmamıştır.

Resim 10: Bilgenin Gölgesi kitabı sayfa resmi

Harfler: Kitabın kapağında dokuz yaş ve üzeri çocuklara uygun olduğu belirtilmiştir. 12-14 puntosu çocuklar için uygundur. Harfler okumayı zorlaştırmayacak bir yazı stili kullanılarak yazılmıştır.

Kitabın İç Yapı Özellikleri

Konu: Kitap Konya’da yaşamış olan Haciveyiszade Mustafa Kurucu adındaki bir bilgeyi anlatmaktadır. Bu bilgenin özelliklerinin, yaşadıklarının, efsaneleşen

anılarının bir dede tarafından torununa anlatılmasıyla kurgulanmıştır. Melek adındaki çocuğun sürekli sorular sorması ama dedesinin sorunun cevabını kendisinin keşfetmesi için torununu yönlendirmesi ana çatışmayı oluşturmaktadır.

Kitapta yardımlaşmanın önemi, insanlara iyi davranmanın, kötü konuşmamanın, kalp kırmamanın önemi anlatılan diğer konulardır.

Kitaba konu olan Bilge taşıdığı olumlu değerler ile çocukları iyiye ve doğruya yönlendirecek özellikleriyle anlatılmıştır. Yazar bu konu ile çocukların Bilge'yi ve onun güzel özelliklerini tanımalarını istemiştir. Bunu da merak ve heyecan duygularını kitabın sonuna kadar harekete geçirerek sağlamıştır. Kitap çocuklar için sürükleyici ve ilgi çekicidir.

İleti: Kitap çeşitli iletiler barındırmaktadır. Bunlardan en baskın olanı çocukların ülkemizin değerli şahsiyetlerini tanımları gerektigidir. Diğer yandan ihtiyacı olanlara yardım etmek, kalbini temiz tutmak, insanları sevmek, insanlara kötülük etmemek gibi olumlu değerler içeren iletiler de barındırmaktadır.

Kahraman: Kitabın ana kahramanı Hacıveyiszade Mustafa Kurucu yani Bilge'dir. Bilge hakkındaki bilgilere şu şekilde değinilmiştir:

“Bu şehirde yaşayan bir Bilge varmış. Güneşin sesiyle uyanır ve şehrin sokaklarında adımlamaya koyulmuş. Bir ses duymaya görsün. Bir yardım çağrısı çalınsın kulağına. Bir dilek işitsin. Deliye dönermiş. Yardım isteyen o kişi için elinden ne geliyorsa yaparmış.” (s. 11)

“1960 yılında öldüğünde 73 yaşında idi. Adı Mustafa Kurucu: Bir şehir kurdu. Bir sevgi dağı açtı önümüze. Bir nur madeni keşfetti. Onu hep babasının adıyla çağırdılar: ‘Veyis’in oğlu’ dediler: ‘Veyiszade’...” (s. 99)

Bilge Konya’da yaşayan ve hayatı, yaptıkları efsaneleşen, sevilen, sayılan bir bilgeyi anlatmaktadır.

Melek kitabın çocuk kahramanıdır. Yazar Bilge'yi ona anlatmaktadır. Meraklı ve sürekli soru soran kişiliğiyle çocukların kendilerinden bir şeyler bulabilecekleri, empati yapabilecekleri bir kahramandır.

Melek'in dedesi kitabın hem kahramanı, hem anlatıcısı hem de yazarıdır.

Dil ve anlatım: Kitapta oldukça sade ve açık bir dil kullanılmıştır. Anlatımda kısa ve net cümlelere yer verilmiştir. Çocuk okuyucunun anlamayacağı sözcükler açıklanarak verilmiştir. Bu şekilde çocukların kelime dağarcıklarını geliştirecek bir anlatım oluşturulmuştur.

“Şehirde bulunan medreselerde, bugün ne diyoruz, üniversitelerde okumuş.”
(s.14)

“Asgari ücret mi?

En düşük aylık gelir...” (s. 17)

“Dev gibi bir ata biniyormuş. Katana derler böyle atlara...” (s. 29)

Kitapta uzun, detaylı betimlemelere, açıklamalara yer verilmemiştir. Çocuk okuyucunun dikkatinin dağılmasına, sıkılmasına yol açacak ifadeler kullanılmamıştır. Anlatımın canlılığını korumak için kısa cümleler, devrik veya kurallı cümleler, eksilteli cümleler, diyaloglar kullanılmıştır. Anlatımda çocukların okuma sevgisi kazanmalarını sağlayacak merak unsurları kullanılmıştır.

““Yaşasın!”

“Yaşasın ama haber yanlışmış.”

“Haydaaaa! Dede bir karar ver!”

“Haber yanlışmış. Gerçek ise çok tuhaf.”

“Meraktan çatlayacağım ama!”” (s. 44)

Anlatımda yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilmiş, herhangi bir yazım yanlış veya noktalama hatası saptanmamıştır. Anlatımı zenginleştirecek deyimler kullanılmıştır.

“Aferin. Taşı gediğine koydun.” (s. 45)

“Şartım var. Mızıkçılık etme!” (s. 55)

“Bu düşüncelerle kendini kaybetmiş, köyün çayırliklarında dolaşıyor hayalinde...” (s. 60)

“Bilge bir dükkâna girmiş ve nazının geçtiği bir tüccardan yapılmakta olan okul için yardım istemiş.” (s. 66)

Plan: Kitabın olay örgüsü merak duygusunu harekete geçirecek şekilde planlanmıştır. Geri dönüşlere yer verilmiştir. Olaylar uzatılmamış ve okuyucunun sıkılması engellenmiştir. Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri uygun şekilde verilmiştir.

Eğitsel ilkeler

Bilgenin Gölgesi kitabında yazar kendi yaşadığı yer olan Konya’da yaşamış bir bilgeyi anlatmıştır. Onun hayatını çocuklara uygun bir dille, uygun öykülerle anlatmış ve tanıtmıştır. Bunu yaparken baskıcı ve denetleyici bir tutum kullanmamış, merak unsurunu harekete geçirerek çocukların okurken zevk almalarını, okuma isteği duymalarını sağlamıştır.

Kitapta olumsuz eğitsel özelliklere rastlanmamıştır.

5.1.6. Kışın Şarkısını Kim Söleyecek

Kitabın Dış Yapı Özellikleri

Boyut:12,5 x 19,5 cm boyutlarında olan kitap 120 sayfadan oluşmaktadır. Kitap dokuz yaş ve üzeri çocukların yanlarında rahatça taşıyabilecekleri, kitaplık kurabilecekleri bir boyuttadır.

Kapak ve cilt: Kitabın kapağının tamamında krem rengi zemin kullanılmıştır. Ön kapakta zemin ile uyumlu canlı renkler kullanılarak resimleme yapılmıştır. Ön kapağın üst kısmında kitabın adı ve yazarı bilgisine yer verilmiştir. Alt kısımda ise çizer ilgisine ve yayınevi logosuna yer verilmiştir. Ön kapakta Sibel Büyük tarafından içerik ile uyumlu bir resimleme yapılmıştır. Canlı renklerin ve estetik çizimlerin kullanıldığı ön kapak çocukların dikkatini çekecek ve okuma isteği uyandıracak şekilde tasarlanmıştır.

Kitabın sırt kısmında canlı renkler kullanılarak kitap adı, yazar adı ve yayınevi logosuna yer verilmiştir. Kitabın arka kapağının alt ve üst kısmında ön kapaktaki resimlemeler devam ettirilmiştir. Orta kısımda ise kitap ile ilgili kısa ama dikkat çekmeyi amaçlayan bir yazıya yer verilmiştir.

“Eğlendiren, düşündüren, sorgulatan ve meraklandıran öykülerle hayalin sınırlarına bir yolculuk!

Üç apartman büyüklüğünde serçe mi?

Cevap alamadığı soruları bulut rengi balonlara dönüşen çocuk mu?

Balıklı sostan şapka mı?

Ağaç yapraklarından bir dede mi?

Karların Beyi'nden şehre neden gelmediğine dair bir açıklama mı?

Bir gün okula gelip çocuklara sitem eden kış mevsimi mi?

Yıkık evlerin duvarlarını okşayan iki kafadar kız arkadaş mı?

Abdullah Harmancı'nın kaleminden birbirinden tuhaf on üç öykü... Sular seller gibi akıp gidecek bir kitap..."

Arka kapağın alt bölümünde yayınevi bilgisine, kitap türüne ve denetim koduna yer verilmiştir.

Resim 11: Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek ön ve arka kapak

İnce karton kapak kullanılan kitapta tutkallama yöntemiyle ciltleme yapılmıştır. Sayfa sayısı fazla olmadığından bu ciltleme yöntemi sorun oluşturmamaktadır. Kitabın boyutu ve ciltlemesi on yaş ve üzeri çocuklar için uygundur.

Kâğıt: Kitapta ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Çocukların kullanımı için çok kullanışlı olmayan bir kâğıt türüdür. Rengi ve parlamayan yapısıyla göz yormayan ve okumayı kolaylaştıran bir kâğıt türüdür.

Resim: Kitabın resimlemeleri çizer Sibel Büyük tarafından yapılmıştır. Dış kapak hariç hiçbir resim renklendirilmemiştir. İçerikte yer alan on iki öykü için on iki resim kullanılmıştır. Resimler öykünün hemen öncesindeki sayfada kullanılmıştır.

Resimlerden sadece Aleyna'nın Sırrı adlı öyküye ait olanı konu ile uyumsuz bulunmuştur. Diğer resimlemeler çocukların konuyu anlamalarını kolaylaştıracak, hayal güçlerini zenginleştirecek şekilde yapılmıştır. Resimlemeler gerçekçi değil hayalidir. On yaş ve üzeri çocuklara hitap eden kitaplarda resimlerin daha gerçekçi olması gerekmektedir.

Resimlemelerde çocukların değer yargılarını, bilişsel ve ruhsal gelişimlerini olumsuz etkileyecek bir unsura yer verilmemiştir.

Resim 12: Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek sayfa resmi

Harf: Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek kitabında 10 yaş ve üzeri çocuklar için uygun olan, kolay okunabilen 12 puntolu harfler kullanılmıştır. Yazı stili kolay okunabilen, göz yormayan bir stildir. Kâğıt rengiyle uyumlu olarak yazı rengi siyah seçilmiştir. Bu sayede harfler kolayca okunabilmektedir.

Kitabın İç Yapı Özellikleri

Kitapta birbirinden bağımsız on iki adet öykü bulunmaktadır.

Konu: Kitapta on iki öyküde de farklı konular işlenmiştir. Konular çocukların hayatlarına yakın, onların sağlıklı değerler sistemi oluşturmalarını sağlayacak, hayat karşı farklı bakış açısı kazanmalarını sağlayacak niteliktedir.

Gerçeği Sadece Yusuf Biliyor adlı öykü evde yalnız kalan Yusuf ve Lale'nin Yusuf'un yaptığı bir yanlış yüzünden başına gelenleri konu almaktadır. Konu çocuklar için uygun ve ilgi çekicidir.

Ançüez Soslu O lan adlı öyküde meraklı bir çocuğun sorusuna cevap bulamayınca başına gelenleri konu almaktadır. Konu  ocuklar için uygun ve ilgi çekicidir.

K ri Soslu Kız adlı öykü küçük bir kız çocuğunun babasının ilgisinden ve  efkatinden mahrum kalınca yaşadıklarını konu almaktadır. Kişi- kişi çatışmasının i lendi i konu çocuklar için uygundur. Gerçekçidir ve mantık hatası yapılmamıştır. Kısa ve sürükleyici olan öykü çocukların okuma isteği duyacakları şekilde kurgulanmıştır.

Kar Neden Ya mıyor adlı öykü kar ya masını bekleyen bir kız çocuğunun yakınlarında durumu kötü olan bir aile olduğunu öğrenmesini ve annesiyle birlikte onlara yardım etmesini konu almaktadır. Kişi – doğa çatışmasının i lendi i öykünün konusu çocuklar için uygundur ve sürükleyici, merak uyandırıcı bir kurguya sahiptir. Bu özelliğiyle çocuklarda okuma isteği uyandıracak özelliğe sahip olduğu söylenilmektedir.

Kı ın  arkısını Kim Söyleyecek öyküsünde kı  mevsiminin küçük bir kız şeklinde gelerek çocuklara sitem etmesi, çocukların da onun mutlu olması için çabalaması konu alınmıştır. Konuda kişi – kişi  atı ması ve kişi - doğa  atı ması ağır basmaktadır. Konu  ocuklar için uygundur ve ilgi çekicidir.

Erguvan Dedem  yk s  çiçekleri çok seven bir dedenin bunu yaparken yaprakları da sevgisiz, ilgisiz bıraktığını anlamasına yol açan bir olayı konu almaktadır. Konu  ocuklar için eğlenceli, ilgi çekici ve merak uyandırıcıdır. Öykünün kurgusu kişi – doğa çatışmasına dayanmaktadır. Çocuklar için olumsuz olabilecek bir kurgu unsuruna yer verilmemiştir.

Da  Ne Kadar Yüce Olsa öyküsünde pes etmeyip çalışarak başarılı olunacağı konusu i lenmi tir. Konu  ocukların olumlu değerler sistemi olu turabilmeleri için uygundur. Olumsuz bir kurgu özelliği taşımamaktadır.

Kelebek Bakı ı  yk s  Pelin ve ablasının tanımadıkları bir  ocuk hakkındaki düşüncelerini ve sonra çok yanılmalarını konu almaktadır. Konu  ocukların sağlıklı değerler sistemi oluşturmaları için uygundur. Konu  ocuklar için ilgi çekici, merak uyandırıcı bir kurguyla anlatılmıştır.

Aleyna'nın Sırrı öyküsü Lale adındaki küçük bir kızın Aleyna adındaki bir kızı gerçekten tanımadığı halde kıskanmasını konu almaktadır. Öykü kişinin kendisiyle olan çatışması üzerine kuruludur. Lale ve Semra hem ön yargılı davranmaktadırlar hem de arkadaşlarını kıskanmaktadırlar. Öykü çocuklar için uygun bir konuya sahiptir.

Sevgiye Muhtaç Evler öyküsü Öykü Damla ve Lale adındaki iki küçük kızın sevgisiz, ilgisiz kalan evlerle ilgilenmelerini, onları korumaya çalışmalarını konu almaktadır. Konu ilgi çekici ve merak uyandırıcı bir kurguya sahiptir. Çocuklar için uygun bir konudur. Öyküde kişi-kişi çatışmalarına yer verilmiştir. Çatışmalar merak unsurunu harekete geçirmektedir ve çocuklar için olumsuz sonuçlar doğuracak çatışmalara yer verilmemiştir.

Bayramın Üçüncü Günü adlı öykünün konusu Yaprak ve kardeşlerinin bayramda dayılarıyla vakit geçirirken doğanın ve yaşam alanlarının korunması gerektiğini öğrenmeleridir. Konu çocuklar için uygundur ve onların bilişsel gelişimlerini destekleyecek niteliktedir. Öykü kişi toplum çatışması içermektedir.

Koruluğun Kuytusunda öyküsü Orhan ve kuzeni Rıdvan'ın çocukken oynadıkları oyunların ve söz dinlememelerinin sonuçlarını konu almaktadır. Konu çocuk dünyasını içerdiğinden ve çocukların yaşamıyla benzer olmasından dolayı çocuk edebiyatı için uygundur. Öyküde kişi-kişi çatışmalarına yer verilmiştir. Çatışmalar merak ögesini harekete geçirecek ve okuma isteği uyandıracak şekilde kurgulanmıştır.

İleti: Kitaptaki öykülerde farklı iletilere yer verilmiştir. Çoğunlukla çocuklara doğruyu ve güzeli göstermeye çalışan iletilerdir. Hayvanlara zarar vermemek, doğayı korumak, ön yargılı olmamak, kıskançlık yapmamak, yardımlaşmak, çalışmak bu iletilerden bazılarıdır. Kitapta çocuklar için olumsuz iletilere yer verilmemiştir. İletiler konu ile uyumlu, öğütleyici ve baskıcı olmayan bir tutumla verilmiştir.

Gerçeği Sadece Yusuf Biliyor adlı öykünün iletisi hayvanlara zarar vermememiz gerektiğidir. İleti olaylara bağlanarak açık bir şekilde verilmiştir. Aynı zamanda cümle biçiminde de belirtilmiştir. Cümle şeklinde verilmese de okuyucunun kolayca ulaşabileceği şekildedir.

“Bir daha hayvanlara asla kötülük yapmayın! Kimseyi üzmeyin.” (s. 25)

Anuez Soslu Oğlan adlı öykünün iletileri çocukların merak edip öğrenmek istemelerinin doğal olduğu ve sorularının yanıtlanması gerektiği, sorularının yanıtlanmamasının, meraklarının baskılanmasının onlar için olmuşuz sonuçlar doğuracağıdır. İleti ocuk edebiyatı için uygundur ve konu ile uyumludur. Bu öyküde çocuklarla birlikte büyüklere de seslenilmiştir.

Kr Soslu Kız adlı öyküde çocukların oyuncaklardan çok anne ve babalarının ilgisine, sevgisine ihtiyaç duydukları, başka hiçbir şeyin bu boşluğu dolduramayacağı mesajı verilmiştir. Anuez Soslu ocuk öyküsünde olduğu gibi bu öyküde de ailelere seslenilmiştir. yk ocuklar için olumsuz olacak bir ileti içermemektedir. İleti konu ve tema ile uyumludur. Metinden kolayca çıkarılacak şekilde kurguya sindirilmiştir.

Kar Neden Yağmıyor? Öyküsünde ihtiyaı olan insanlara yardım etmenin önemli olduğu iletisine yer verilmiştir.

Kışın şarkısını Kim Söyleyecek? Öyküsünde doğanın değişmesi ve tahrip edilmesiyle iklimlerin değiştiği, bu nedenle kış mevsiminin eskisi gibi yaşanmadığına değinilmiş ve çocukların kışı unutmaması mesajına yer verilmiştir.

Erguvan Dedem adlı öyküde, doğayı, bitkileri sevmemiz gerektiği iletisine yer verilmiştir. Diğer yandan herkesin sevgiye ihtiyaç duyacağı iletisi de çıkarılabilmektedir. İleti konu ile uyumludur ve konunun içine sindirilmiştir. Emredici bir üslupla mesaj verilmemiştir. yk ocuklar için olumsuz bir ileti içermemektedir.

Dağ Ne Kadar Yüce Olsa... adlı öyküde bireyin pes etmeyerek çalışmasıyla her zorluğu aşacağı anlatılmaktadır. İleti ocukların sağlıklı değerler sistemi oluşturmalarına katkı sağlayacak niteliktedir. Çocuklara çalışmayı, başarmayı, pes etmemeyi öğrenmeleri istenmiştir. Öyküde mesajı çocukların çıkarım yaparak bulmaları beklenmiştir. ğt verici, emredici, baskıcı bir tutumla yaklaşılmamıştır.

Kelebek Bakışı öyküsünün iletisi insanları tanımadan onlar hakkında olumsuz n yargılarda bulunmamamız gerektiği ve lakap takmanın, alay etmenin doğru olmadığıdır. İletiler ocuklar için uygundur ve sağlıklı değerler sistemi oluşturmalarını sağlayacak niteliktedir. İletiler emredici bir üslupla ve açık, net cmlerle verilmemiştir. Okuyucunun ıkarım yapması beklenmiştir.

“ ‘Abla alay etmeyelim, çok yanlış bir şey bu.’ derdim.” (s. 80)

Aleyna'nın Sırrı öyküsünün iletisi ön yargılı olmamak, elimizdekilerin kıymetini bilerek başkalarını kıskanmamaktır. İleti çocukların sağlıklı değerler sistemi oluşturmalarını sağlayacak niteliktedir. Emredici bir üslup kullanılarak verilmemiştir. Çocuğun okuduklarından yola çıkarak doğru olanı anlaması beklenmiştir.

Sevgiye Muhtaç Evler öyküsünün ana iletisi her şeyin sevgi ve ilgi ile ayakta kaldığıdır sevginin bir ihtiyaç olduğudur. Diğer yandan çocukların evler için yaptıkları şeyler yardımlaşmanın önemini göstermektedir.

Bayramın Üçüncü Günü öyküsünün iletisi her şeyin değişeceği ama bu değişimin doğaya zara verilemeden yapılması gerektiğidir. İleti konu ve tema ile tutarlıdır. Çocuklar için uygundur.

Koruluğun Kuytusunda adlı öyküde çocukların büyüklerin sözlerini dinlememelerinin, verdikleri sözleri tutmamalarının olumsuz sonuçlar doğurabileceği iletisi verilmiştir. Öykünün iletisi uygundur. İleti öğüt verici, emredici bir üslupla verilmemiştir. Okuyucunun çıkarım yapması beklenmiştir.

Kahraman: Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek kitabında kahramanlar çoğunlukla çocuklardan oluşmaktadır. Bu durum çocuk okuyucuların kitaba olan ilgilerini artıracak bir özelliktir. Kahramanların çocuklar olması okuyucunun kahramanla özdeşleşmesini kolaylaştırmaktadır ve hayatlarına daha yakın olmasını sağlamaktadır. Kitapta yer verilen kahramanların çocuklar için olumsuz örnek teşkil edecek özellikleri onaylanmamaktadır. Çocuk okuyucunun doğru kişilik özelliklerine sahip olmasını sağlayacak örnek karakterlere yer verilmiştir. Öykülerde kahramanlar olumsuz davranışlarının ve düşüncelerinin farkına varmakta ve bu davranışları, düşünceleri değiştirmeye çalışmaktadırlar.

Gerçeği Sadece Yusuf Biliyor öyküsünün ana kahramanları Yusuf ve Lale'dir. Bu karakterler şu şekilde tanıtılmıştır.

“Yusuf ile Lale kardeşler. İlki on, ikincisi sekiz yaşında. İkisi de anneleri ve babalarıyla kırlarda gezinmeye bayılıyorlar. Onları en çok mutlu eden şey bu. Şehrin dışına çıkak ve amaçsızca yürümek. Yusuf on yaşındaki her oğlan gibi Lale ise sekiz yaşındaki her kız gibi meraklı ve yaramaz.” (s. 9)

Bu iki ana kahramanın çocuklardan seçilmeleri ve çocukça davranışlarda bulunmaları çocuk okuyucunun empati yapmasını kolaylaştırabilecek niteliktedir. Öykünün diğer kahramanları çocukların anne ve babaları, sincap, tavşan, serçe ve ördeklerdir.

Ançüez Soslu Çocuk (Kerem) öykünün ana kahramanıdır. Açık ve devingen bir karakterdir. Çocuklar için olumsuz örnek teşkil edecek bir özelliği bulunmamaktadır. Çocukların kendilerine benzetecekleri, kolayca empati yapabilecekleri bir kahramandır.

“Kerem çok akıllı ama yaramazdı. Başına makarna tabağı dökülmüş gibi dağınık saçları vardı. Sivri burnu meraklandığı zaman sanki biraz daha uzardı.” (s.33)

Öykünün diğer kahramanları Kerem’in annesi, babası, öğretmeni, Belgin Teyze, arkadaşı Deniz, manav ve doktordur. Bu kahramanlardan hiçbiri Kerem’in sorusunu yanıtlamayarak olumsuz durumların yaşanmasına sebep olmuşlardır. Hepsi kapalı karakter özelliği göstermektedir.

Körü Soslu Kız öyküsünün ana kahramanı adı verilmeyen küçük kız çocuğudur. Açık karakter özelliği gösteren kahramanın tek fiziksel özelliği şu cümlede anlatılmıştır.

“Kalem kaşlı kız, balkondan bakarken gökyüzünde, kuyruğunun ardında beyaz iz bırakan tepkili uçaklardan birini gördü.” (s. 37)

Öykünün diğer kahramanları küçük kızın babası ve bakıcısıdır. Bu kahramanlar kapalı karakter özelliği göstermektedir. Baba karakteri babalık görevlerini tam olarak yerine getirmediği için olumsuz özellikler taşımaktadır. Kahramanlar çocuklara olumsuz örnek teşkil etmemektedir ve gerçek hayatta karşılaşılabilecek özelliktedirler. Kahramanlar çocuklara olumsuz örnek teşkil etmemektedir ve gerçek hayatta karşılaşılabilecek özelliktedirler.

Kar Neden Yağmıyor öyküsünün ana kahramanı Leyla adında küçük bir kız çocuğudur. Açık ve devingen bir karakter özelliği gösteren Leyla şu şekilde anlatılmıştır.

“Küçük kızın adı Leyla’ydı. Sarı saçları bukle bukle alnına dökülürdü. Minnacıktı. Su yeşili gözleri vardı. Kızdığına iki kaşının arasındaki çizgi derinleşirdi. Konuştuğu zaman herkes kahkahayı basıverirdi.” (s. 44)

Öykünün diğer ana karakteri de Karların Beyi’dir bu karakter hayali karakter özelliği taşımaktadır.

“Adam biraz tuhaf görünümliydi. Üstelik üzerinde bir beyaz kürk varmış da birileri bu kürkü küllere bastırmış gibiydi. Beyaz saçları topuklarına uzanıyordu. Sakalları belindeki kemerine kadar iniyordu.” (s. 46)

Öykünün diğer kahramanları Leyla’nın annesi ve komşu kızdır. Bu kahramanlar detaylı anlatılmamıştır. Öyküde tamamlayıcı rolleri bulunmaktadır. Öykünün ana kahramanları çocukların zihinde canlandıracakları şekilde betimlenerek tanıtılmıştır. Kahramanların çocuklara olumsuz örnek teşkil edecek bir özellikleri bulunmamaktadır. Çocukların empati yapmalarını sağlayacak çocuk karakterlere yer verilmesi mesajın iletilmesini kolaylaştıracak bir özellik olduğu için kahraman seçimi olumludur.

Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek öyküsünün ana kahramanları Selin ve Kış’tır. Selin gerçek kahraman Kış ise hayali kahramandır. Ana kahramanlarından Selin fiziksel olarak tanıtılmamıştır fakat aşağıdaki paragraf kişiliği hakkında bilgi verecek niteliktedir.

“İnsanın içini kıymık kıymık eziyor. İnsanın ruhunu acıtıyor. Nedense hiç korkmadım ama üzüldüm. Kim, neden ağlıyordu? Ne olmuştu? Nerede bir yanlış yapılmıştı. Kim yapmıştı bu hatayı?” (s. 51)

Öykünün diğer ana kahramanı olan Kış şu şekilde tanıtılmıştır.

“Evet, işte çantamın kalemlik bölgesine sıkışıp kalmış bir çocuktu bu. Çilli. Turuncu saçlı. Kırmızı suratlı. Minnacık bir kız. Elim kadar.” (s. 52)

Erguvan Dedem adlı öykünün ana kahramanı Erguvan Dede, Çiçek Dede, Leylak Amca, Akasya Beyefendi gibi lakapları da olan Bahtiyar dededir. Açık ve devingen bir karakterdir. Bahtiyar dede öyküde şu şekilde anlatılmıştır.

“Dedemin dünyada en çok sevdiği şeyler çiçeklerdi. Bahar gelmeye görsün! Seksen yaşındaki Bahtiyar, sekiz yaşına inerdi. Bizlerle oynamaya, gülmeye başlardı.

Kimse onu evde tutamazdı. Derhal caddelere fırlar, gördüğü her çiçeği anlatmaya koyulurdu.” (s.63)

Öykünün diğer kahramanları Bahtiyar dedenin torunu Pelin ve Pelin’in ablasıdır. Pelin öykünün anlatıcısıdır. Bu kahramanlar öyküde detaylı anlatılmamıştır. Öyküde yer alan kahramanların çocuklar için olumsuz örnek teşkil edecek bir özelliği bulunmamaktadır.

Dağ Ne Kadar Yüce Olsa öyküsünün ana kahramanı Ela’dır. Ela çocuk karakter olduğu için çocukların okurken empati kurabilmelerini sağlayacak niteliktedir. Öykünün anlatıcısıdır. Olumsuz nitelikler taşımamaktadır. Diğer karakterler Ela’nın dedesi ve arkadaşı Kemal’dir. Mesajın iletilmesinde Kemal’in büyük bir rolü bulunmaktadır. Ela’nın dedesi öyküde şu şekilde tanıtılmıştır.

“Dedem ben delirtmeye bayılır. Söylediklerimi dinlemiyormuş, benden haberi yokmuş gibi yapar. Ama dinler. Mutlaka dinler. Ne dediğimi ne diyeceğimi merak eder. Biliyorum ki beni çok sever. Ama beni kızdırmak da hoşuna gidiyor.” (s. 71)

Kelebek Bakışı öyküsünün anlatıcısı olan ana kahraman Pelin’dir. Pelin ablası ile birlikte tanımadıkları bir çocuk hakkında ön yargıda bulunuyor ve biraz alaycı bir şekilde ona lakap takıyorlar. Bunun yanlış olduğunu öykünün sonunda öğreniyorlar. Öykünün diğer kahramanları ressam çocuk, Pelin’in ablası, Pelin’in babası ve ressam çocuğun anne babasıdır. Ressam çocuk kahramanın gözünden şu cümlelerle anlatılmıştır.

“Kelebeğe benziyordu çocuk. Uçuverecekmiş gibi kanatlarını germiş, beyaz bir kelebek... Donuk donuktu gözleri. Anlamsız anlamsız bakıyor gibiydi.” (s. 79)

Öykünün kahramanları çocukların empati yapabilecekleri, çevrelerinde karşılaşılabilecekleri gerçekçi kahramanlardır. Olumsuz örnek teşkil edecek özellikleri bulunmamaktadır.

Aleyna’nın Sırrı adlı öykünün ana kahramanı Lale adındaki bir kız çocuğudur. Lale öykünün ana temasını yansıtan kişidir. Arkadaşı hakkında ön yargılı olan ve kıskançlık duygusunu yaşayan kişidir. Açık bir karakterdir.

“Düşündükçe uyuyamıyordu Lale. Bu Aleyna’nın başarıları, albenisi onu üzüyordu. Aleyna’yı geçmek için “süper kız” olmak mı gerekirdi? Allah neden bütün güzel şeyleri ona vermişti?

Kendisi neden Aleyna kadar güzel değildi mesela? Onun kadar iyi konuşamıyordu mesela? Neden böyle oluyordu?” (s. 89)

Öykünün diğer kahramanı Aleyna’dır.

“Okulda ne yapılsa arkasında o vardı. Güzeldi. Güzel giyiniyordu. Herkesin gözü ondaydı. Sosyal medya hesabındaki takipçi sayısı Lale’nin takipçi sayısından on kat fazlaydı. Üstelik çok güzel şiir okuyordu. Tiyatroda da başrol onundu. Dersleri çok iyiydi.” (s. 88)

Sevgiye Muhtaç Evler adlı öykünün ana kahramanları Damla ve Lale adındaki iki kız çocuğudur. Öykünün diğer kahramanları çatışmanın çözümünü sağlayan dedeler, çocukların anne ve babaları, öğretmenleri, mahalle muhtarı, Asiye Teyze’dir. Kahramanlar kapalı karakter özelliği göstermektedir. Öykünün kahramanları çocuklar için olumsuz örnek teşkil edecek herhangi bir özellik taşımamaktadır.

Bayramın Üçüncü Günü adlı öykünün kahramanları Yaprak, Yaprak’ın dayısı ve kardeşleridir. Yaprak ve kardeşleri çocuk karakterlerdir. Yaprak’ın dayısı çatışmayı yaşayan, çocukları yönlendiren ve mesajı veren kişidir.

Koruluğun Kuytusunda adlı öykünün ana kahramanları Orhan ve Rıdvan adındaki iki çocuktur. Bu kahramanların büyüklerinin sözünü dinlememişler ve tehlikeli oyunlar oynamışlardır. Öykünün sonunda yaptıklarının yanlış olduğunu anlamışlar ve pişman olmuşlardır. Bu özellikleriyle çocuk okurlar için doğru olanı öğretmesi açısından olumludur. Öykünün diğer kahramanları Rıdvan’ın babaannesi, babası, Orhan’ın anne ve babası, ambulans şoförüdür.

Dil ve anlatım: Kitabın tamamında açık ve sade bir dil kullanılmıştır. Yabancı sözcüklere, eskimiş, günümüzde kullanımı olmayan, çocukların anlamayacağı sözcüklere yer verilmemiştir. Öyküler samimi bir üslup kullanılarak yazılmış, farklı bakış açıları, anlatıcılar kullanılarak çeşitlilik sağlanmıştır. Kitapta çoğunlukla kısa, tek yüklemler cümleler kullanılmıştır. Anlatımı zenginleştiren ikilemelere,

betimlemelere, nitelemelere, söz sanatlarına yer verilmiştir. Özellikle kişileştirme ve benzetme sanatları sık sık kullanılmış ve çocuk okuyucunun ilgisi canlı tutulmuştur. Çocukların okurken zevk alabilecekleri bir dil ve anlatım ile okuma alışkanlığı kazanmaları desteklenmiştir. Öyküler kısa tutulmuş ve gereksiz ayrıntılara yer verilmemiştir, uzun betimlemelerden kaçınılmıştır. Merak duygusunu harekete geçirecek ifadeler yer verilmiştir. Bu sayede çocuk okuyucunun kitap okumayı sevebileceği bir anlatım sağlanmıştır.

Bazı öykülerde yazar kendini belli etmektedir. Bu okuyuculara farklı bakış açıları kazandıracak bir unsurdur.

“Başını kaldırıp yeniden bana bakıyor.” (s. 19)

“Ne olur bir şeyler yap Yazar Bey!” (s. 20)

Kitapta yazım yanlışları saptanmıştır.

“O da ağızındaki dumanı bırakınca kakar atıyor.”

“Her öyküde kahramanların ‘öylece babakaldığı’ bir an vardır, bilirsiniz. İşte ben de ‘öylece bakakaldım!’” (s. 76)

Kitapta hiç atasözüne yer verilmemiştir. Kullanılan deyimler aşağıdaki gibidir.

“Bunun için salona, televizyon karşısındaki büyük kanepeye geçmişler ve akşamın tadını çıkarmaya başlamışlardı.” (s. 13)

“Benimle göz göze geliyor.”(s. 17)

“Yahu benim elimden ne gelir?” (s. 18)

“Senin başının altından mı çıkıyor?” (s. 19)

“Göz göze geliyoruz.” (s. 21)

“Aklına bir soru takılmıştı.” (s.27)

“Kız bütün paketleri açıp bitirdiğinde, oyuncak kutularının oluşturduğu dağın içinden güç bela çıkıp babasını aradı.” (s. 39-40)

“Bir akşam böyle geçer, iki akşam böyle geçer, üçüncü akşam, küçük kız gene kendini tutamaz ve sorardı.” (s. 44)

“ ‘Büyümüş de küçülmüş.’ derlerdi.” (s. 44)

“Leyla’nın kararan göklere bakıp gene annesine dert yandığı bir akşam üzeriydi.” (s. 44)

“Küçük kız hep aynı şeyleri söyleyerek annesini canından bezdirmek istemiyor ama içini de giderek bir hüznün kaplıyordu.” (s. 45)

“Kadın küçük kızın bu büyümüş küçülmüş hallerine alışmıştı.” (s. 48)

“İnsanın içini kıymık kıymık eziyor.” (s. 51)

“Omuz silkti.” (s. 52)

“Hele şükür! Hele şükür!” (s. 53)

“Doğrusu öğretmenimizin ödevlerini bile yarım yamalak yapan arkadaşlar varken Menekşeler başkanının sözünü dinleyecek değillerdi.” (s. 56)

“Aa! Üstüme iyilik sağlık, yemin ederim yapraklar uçuyor!” (s. 60)

“Gözleri ıslı ıslı parladı.” (s. 71)

“Bütün mahalle gülmekten aklını yitirirdi Elacığım.” (s. 73)

“Dedem bıyık altından güldü.” (s. 76)

“Gözlerim yaşardı. Koltuklarım kabardı.” (s. 77)

“İçim içime sığmıyordu.” (s. 81)

“Hoş geldiniz!” (s. 83)

“Safalar getirdiniz!” (s. 83)

“Yok artık! Daha neler!” (s. 84)

“Ablamla göz göze geldik.” (s.84)

“Lale bilgisayarın yanında, Selma’nın sosyal medya hesabına bakarken elini masaya vurmaktan kendini alamadı.” (s. 88)

“Lale ve Selma da nedense bu ihtiyar kadına bakmaktan kendilerini alamıyorlardı.” (s. 90)

“O zaman bütün salon buz kesti.” (s. 90)

“Gözleri uzak diyarlara daldı.” (s. 93)

“Boşa koydular dolmadı. Doluya koydular almadı.” (s. 93)

“Sinirler gerildi.” (s. 94)

“Bu iş giderek sarpa sarıyordu.” (s. 94)

“Başka bir gün de Lale’nin dedesi onu dert yanarken işitti.” (s. 95)

“Lale’den başka kimse dedesinin gözlerinin neden yaşla dolduğunu anlayamadı.” (s. 97)

“Ancak Sercan’ın çılgılığı ile kendimize geldik.” (s. 102)

“Her sabah soluğu ağacımızda alıyor, çıkabildiğimiz kadar yüksek dallara çıkıyorduk.” (s. 108)

“Gözlerini üstüme diktiğinde ne yapacağımı şaşırdım.” (s.110)

“Rıdvan söylediklerime kulak asmadı.” (s.114)

Plan: Kitapta birbirinden bağımsız olan on iki öykü kendi içinde tutarlı, giriş, gelişme ve sonuç bölümleri belirgin olacak şekilde yazılmıştır.

Eğitsel ilkeler

Kitapta birbirinden bağımsız öykülerde farklı kahramanlarla farklı temalar, konular ilenmiş, farklı iletilere yer verilmiştir. Kitaptaki tüm öyküler çocuklara estetik zevk kazandıracak, dil duyarlılığı kazandıracak bir dil kullanılarak onlara iyiyi, doğruyu ve güzeli anlatan, okuma sevgisi kazandıracak niteliktedir.

Kitapta cinsiyet ayrımcılığı yapılmamış, baskıcı, denetleyici tutumlara yer verilmemiştir. Siyasi hiçbir unsura değinilmemiştir. Bazı öykülerde dini unsurlar göze çarpmaktadır fakat bunlar günlük yaşantıda kültürün de parçası olan unsurlardır ve baskıcı bir tutum barındırmamaktadır.

5.1.7. Evliya’nın Sırları

Kitabın Dış Yapı Özellikleri

Boyut: Kitap 13,5 ve 19,5 cm boyutundadır ve 88 sayfadan oluşmaktadır.

Kapak ve cilt: İnce karton kapağın kullanıldığı kitapta tutkal ile yapıştırma ciltleme yöntemi kullanılmıştır. Sayfa sayısı az olduğu için bu yöntemin kullanılması kullanışlılık açısından sorun oluşturmamaktadır. Kitabın boyutu ve ciltlemesi dokuz yaş ve üzeri çocuklar için uygun nitelikler göstermektedir.

Kitap kapağında açık ve soluk bir renk kullanılmıştır. Bu sayede yazı ve kapak resimlemesine daha çok dikkat çekilmiştir. Kapağın üst kısmında canlı renkler, büyük punto ve farklı bir yazım şekli kullanılarak kitabın adına yer verilmiştir. Kitap adının hemen altında daha küçük punto kullanılarak yazar adına yer verilmiştir. Ön kapağın orta kısmında Hülya Erdil Çakıroğlu tarafından çizilen bir resim kullanılmıştır. Bu resimde kitabın iki ana karakterine yer verilmiştir. Ön kapakta yer verilen bu resim kitabın içeriğiyle uyumludur. Kapak resmi kitabın içinde kullanılan resimlerden biri değildir. Kitabın ön kapağının alt kısmında yayınevi bilgisine yer verilmiştir.

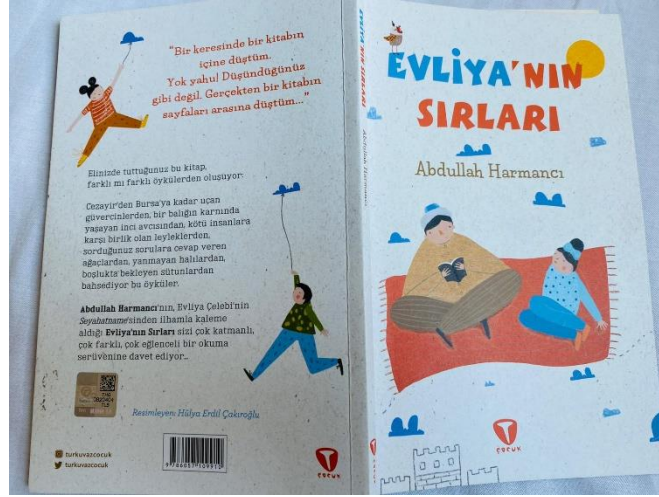
Kitabın arka kapağında ön kapakta kullanılan açık renk kullanılmıştır. Arka kapakta öncelikle çocukların kitaba ilgisini çekmek amacıyla kısa bir yazıya yer verilmiştir. Bu bilgi farklı bir punto, canlı bir renk ve farklı bir yazı stili kullanılarak verilmiştir.

“Bir keresinde bir kitabın içerisine düştüm. Yok yahu! Düşündüğünüz gibi değil. Gerçekten bir kitabın sayfaları arasına düştüm.”

Bu yazı kitapta yer alan hikayelerin ilk bölümünden alınmıştır. Burada verilen yazı çocukların özellikle merak duygularına hitap ederek ilgilerini çekecek niteliktedir. Bu yazıdan sonra normal yazı stili ile siyah renk kullanılarak kitap hakkında bilgi verici bir yazıya yer verilmiştir. Kitabın türü bilgisine de burada yer verilmektedir.

“Elinizde tuttuğunuz bu kitap, farklı mı farklı öykülerden oluşuyor.”

Kitabın arka kapağının sol üst ve sağ alt köşelerinde iki çocuk resmine yer verilmiştir. Bu resimler kitabın içindeki öykülerden bağımsız olarak kullanılmıştır. Resimleyen bilgisi, yayınevi bilgisi ve denetim koduna yer verilmiştir.

Resim 13: Evliya'nın Sırları ön ve arka kapak

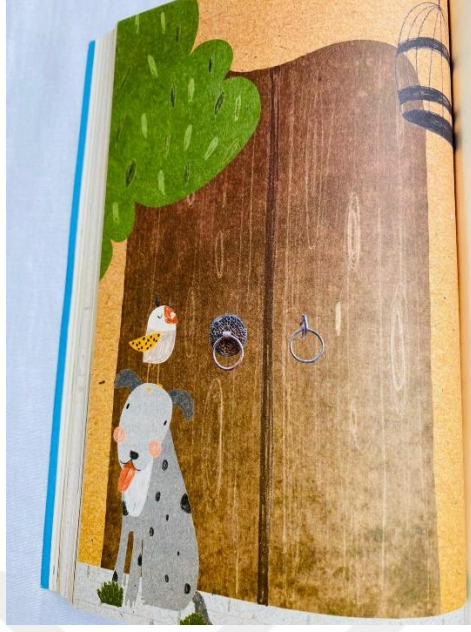
Kâğıt: Kitapta ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Rengi mat olan bu kâğıt okumayı zorlaştırmaya, gözü yormayan bir kağıttır fakat kolay yıpranan, yırtılan bir yapıdadır.

Sayfa düzeni: Kitapta öyküler kısa tutulmuştur. Her öykü için içerikle uyumlu resimlemelere ve kenar süslemelerine yer verilmiştir. Süsleme şeklinde olanlar hariç resimler tüm sayfayı kaplayacak şekilde konumlandırılmıştır. Her öyküden sonra Evliya ile küçük kızın konuşması ayrı bir sayfada verilmiştir. Bu sayfalarda farklı bir yazı stili kullanılarak öykülerden kolayca ayırt edilmesi sağlanmıştır.

Yazılar sayfaların ortasında konumlandırılmış, yeterli kenar boşlukları bırakılmıştır. Satırlar arasındaki boşluklar okumayı zorlaştırmayacak biçimdedir.

Resim: Kitabın resimlemelerini Hülya Erdil Çakıroğlu yapmıştır. 88 sayfadan ve 8 öyküden oluşan kitapta kapak resmi hariç dokuz resme yer verilmiştir. Her öykü içerisinde bir sayfayı kaplayacak, içerikle uyumlu olan renklendirilmiş resimler kullanılmıştır. Resimlerin renklendirilmiş olması çocukların zihinlerinde olayları ve kahramanları canlandırmalarını kolaylaştırması açısından olumludur. Bunun dışında her öykünün ilk sayfasının sağ üst köşesinde öykü ve öykünün resmi ile uyumlu küçük resimlemelere yer verilmiştir. Bu özellik sayfalara estetik bir görüntü de katmıştır.

Resimlemeler içerikle uyumludur, içeriği destekleyecek, anlamayı kolaylaştıracak niteliktedir. Çocukların hayal gücünü destekleyici, estetik, resim çizme isteği uyandıracak resimler kullanılmıştır. Resimlerde çocuklar için sakıncalı öğelere yer verilmemiştir.

Resim 14: Evliya'nın Sırları ön ve arka kapak

Harf: Kitapta dokuz yaş ve üzerindeki çocukların kolayca okuyabilecekleri, göz yormayan 12 punto kullanılmıştır. Bazı sayfalarda italik yazı kullanılmıştır fakat punto büyük olduğu için okumayı zorlaştırmamaktadır.

Kitabın İç Yapı Özellikleri

Yazar kitabın girişinde “Kitabı Okumadan Önce” adlı bir bölüme yer vermiş ve bu bölümde okuyucusuna seslenerek kitabın içinde ne olduğundan bahsetmiştir. Öykülerin Evliya Çelebi'nin Seyahatname adlı eserinde anlattıklarından yola çıkılarak yazıldığından belirtmiştir. Kitap adını bu nedenle Evliya Çelebi'den almıştır. Yazar anlatacağı öyküleri ayrı bir öykü içerisinde birbirine bağlamıştır. Bu öyküde Evliya Dede yani evliya Çelebi küçük bir kız çocuğuna Seyahatname kitabının içinde farklı öyküler anlatmaktadır. Öykülerden sonra bu iki kahraman arasında ana öykü devam etmektedir. Bu bölümde kitap içindeki öykülerin kısa özetlerine yer verilecek ve iç yapı özellikleri incelenecektir.

Konu: Kitapta sekiz ayrı öykü bulunsa da bu öyküler bir ana konu etrafında birleşmektedir. Kitabın ana konusu Evliya Çelebi'nin seyahatlerinde yaşadıklarını bir küçük çocuğa anlatmasıdır. Kitap küçük bir kızın öğretmeni ve sınıf arkadaşlarıyla birlikte gezerken bir dolabın yanında uykuya dalması ve kendini Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinin içinde bulmasıyla başlar. Evliya Çelebi'nin küçük kıza art arda

seyahatlerinden küçük öyküler anlatması ve her öyküden sonra tekrar küçük kızla konuşması ile devam eder.

Yazar kitabın başındaki “Kitabı Okumadan Önce” ve kitabın sonundaki “Yazarın Notu” bölümlerinde bu kitabın Evliya Çelebi’nin Seyahatname adlı eserinde bahsettiği, içinde “ilginçlik, tuhaflik, gariplik, acayıplik” barından olayların bir yeniden yazma çalışmasıyla çocuk edebiyatına uygun hale getirme çalışması olduğunu belirtmektedir.

Kitabın ana konusu dışında her kısa öykünün de ayrı bir konusu bulunmaktadır. Kısa öykülerdeki konular sırasıyla kuşlarını her şeyden çok seven adamın başına gelenler, bir adamı balığın yutması ve kurtuluşu, leyleklerin intikam alması, bir imparatorun merhameti ve kurtuluşu, Evliya Çelebi’nin masal (yalan) uydurması ve yarışmayı kazanması, Evliya Çelebi’nin seyahatlerinde gördüğü tuhafliklar, Çelebi’nin arkadaşının yazdığı şiirlerdeki sır ve Çelebi’nin seyahatlerinde gördüğü ağaçların özellikleridir.

Kitabın ana konusunda küçük kızın kitabın içine düşmesi ve orada Evliya ile tanışması, sonrasında Evliya’nın ona ısrarla öyküler anlatması kişi- kişi çatışması ile konuyu oluşturmaktadır. Kısa öykülerde ise çoğunlukla kişi- kişi çatışması ile kişi – doğa çatışması kullanılmıştır. Kitapta yer verilen çatışmalar çoğunlukla çocukların anlama ve anlamlandırma düzeylerine uygun olarak verilmiştir. Bu çatışmalar çocukların sevgi ve özgürlük gibi gereksinimlerine uygundur.

Çatışmalarda merak ögesi üst düzeyde tutulmuştur. Küçük kızın kitabın içine düşmesi ile başlayan merak ögesi her kısa öyküde tekrar desteklenmiştir. Her bir öykünün aynı çatı altında birleşiyor olması okuma isteğinin oluşması açısından olumludur.

Kitaptaki bazı öyküler rastlantılara, şansa yer verilerek sonuçlandırılmıştır. Örneğin Bin Kuş ile Bir Kuşbaz öyküsünde kuşlarını kaybeden kuşbaz kendisini yollara vurup diyar diyar gezerken bir kuşçuyla tanışması ve kaybettiği kuşlarına onun kuşları olması öykünün rastlantılarla sonuçlanmasına neden olmuştur.

Kitaptaki ana öyküde herhangi bir üzücü, acıklı olaya verilmemiştir, fakat özellikle Leyleklere Ne Oldu öyküsünde üzücü ve acıklı olaylara yer verilmiştir.

Çocuklar açısından leyleklerin kötü adamın bebeğini kaçırmaları aşırı duygusallık içermektedir.

“Debbağoglu’nun bahçesinden çığlık çığığa sesler gelmeye başladı. Karısıydı. Canı alınmış gibi haykırmaktaydı. (...) Az önce başımın üstünden geçen leylek Debbağoglu’nun karısının kucağından üç aylık bebeğini alıp kaçmıştı!” (s. 38)

Kitaptaki öyküler çok fazla güldürü ögesi taşımamaktadır, daha çok düşündürücü, heyecanlandırıcı ve çocukların düş kurmasını destekleyici niteliktedirler.

İleti: Kitap genel olarak değerlendirildiğinde kitabın asıl iletisi “Evliya Çelebi dünyayı gezerek birçok tuhaf, ilginç acayip, garip olay yaşamıştır ve birçok şey öğrenmiştir. İnsan merak ederek ve gezerek birçok şey öğrenebilir.” cümlesi oluşturmaktadır. Öyküler tek tek değerlendirildiğinde mesajların açık bir şekilde cümle biçiminde verilmediği, okuyucunun mesajı kendisinin çıkarmasının beklendiği görülmüştür.

Kitaptaki kısa öykülerde yer verilen iletiler şunlardır.

Bin Kuş ile Bir Kuşbaz adlı öyküde bir şeye kendimizi kaybedecek kadar, bağımlı olacak kadar bağlanmamalıyız mesajına yer verilmiştir. Adamı Yutan Balığı Yutan Balığı Yutan Balık adlı öyküde hayatta bazen hiç beklemediğimiz şeyler başımıza gelebilir mesajına yer verilmiştir.

Leyleklerle Ne Oldu adlı öyküde hayvanların da duyguları vardır ve onlara zarar vermek doğru değildir mesajı işlenmiştir. Bu öyküde çocukların hayvan sevgilerini olumsuz yönde etkileyecek iletilere yer verilmiştir. Bu nedenle bu öykü iletiler açısından olumsuz nitelikler taşımaktadır.

Kan Kırmızı Kar Beyaz adlı öyküde merhametli olmanın, insanlara iyilikte bulunmanın yüceliği anlatılmış ve iyiliğin her zaman ödüllendirildiği mesajı verilmiştir.

Palavra Palavra adlı öyküde “Yaratıcı olmak size çok şey kazandırabilir.” mesajına yer verilmiştir. Bu öyküde kahramanların yalan yarışı yapmaları çocuklar için olumsuz iletiler taşımaktadır.

Köpeği Koruyan Saka Kuşu adlı öyküde “Dünya büyüktür ve gezerek de birçok farklı şey yaşayıp öğrenebiliriz.” mesajına yer verilmiştir. Öyküde ileti konu ile uyumludur. Emredici bir üslup kullanılmamıştır. Çocuklar için olumsuz nitelikte iletilere yer verilmemiştir.

Çelebi’nin Şair Arkadaşı adlı öyküde “Birey hayatını olumsuz yönde etkileyecek durumlardan uzak durmalıdır.” mesajına yer verilmiştir. Öykü çocuklar için olumsuz bir ileti içermemektedir. Kırk Ağaç adlı öyküde “İnsan merak etmeli ve gezmelidir. Bu şekilde dünyada var olan birçok yer, konu ve olayla ilgili bilgi sahibi olabilir.” mesajına yer verilmiştir. Mesaj emredici üslupla verilmemiştir. Öykü çocuklar için olumsuz nitelikte iletiler içermemektedir.

Kahraman: Kitabın ana kahramanı bazen sadece Evliya olarak anılan Evliya Çelebi’dir. Açık karakter olan Evliya hem ana öyküde hem de kısa öykülerde olaylar içindeki davranışlarıyla ve diyaloglarıyla tanıtılmıştır. Bu şekilde çocuk okuyucunun karakteri daha derinden tanınması sağlanmıştır. Kitabın ana kahramanı kendisini diğer kahramana şu şekilde tanıtmıştır.

“Beni tanımaz mısın sen güzel evladım? Ben Evliya Çelebi’yim. Hani o dünyayı dolaşan... Seyahatname yazan ... Meşhur Evliya Çelebi...” (s. 32)

Evliya son öykü içerisinde kendisi hakkında şunları söylemiştir.

“Yetmiş üç sene yaşadım. Elli bir sene seyahat ettim. Üç kıtada kırktan fazla ülke gördüm. Yüzlerce şehir... Binlerce sayfalık bir kitap yazdım. Binlerce insanla sohbet ettim. Anlattım, dinlediler. Anlattılar dinledim.” (s. 77)

Kitabın ana kurgusunda yer alan küçük kızın adı verilmemiştir. Öyküleri birbirine bu kahraman bağlamaktadır. Ana öykünün anlatıcısı olan bu kahraman kapalı karakter özelliği göstermektedir.

“Bir keresinde bir kitabın içine düştüm. Yok yahu! Düşündüğünüz gibi değil. Gerçekten bir kitabın sayfaları arasına düştüm. Kitap bildiğimiz kitaplara hiç benzemiyordu. (...)” (s. 9)

Bin Kuş ile Bir Kuşbaz adlı öykünün ana karakteri Kuşbaz Sadi’dir. Açık ve devingen bir karakter özelliği göstermektedir. Öyküde fiziksel ve ruhsal özellikleriyle, diyaloglar içerisinde ve doğrudan anlatımla tanıtılmıştır.

“Sadi imparatorluğun en meşhur güvercincisiymiş. Kısık gözleri, esmer teni, incecik kaşları, uzun alnı, kimseye aldırış etmeyişi herkesin dikkatini çekermiş. Dünyada güvercinlerinden başka hiçbir şeyi yokmuş. Varsa da haberi yokmuş. Haberi varsa da umuru değilmiş.” (s. 13)

Öykünün yan karakteri bezirgandır. Kapalı ve durağan karakter özelliği göstermektedir.

Öyküdeki karakterler evrensel ve ahlaki değerlere saygılı, çevreye ve kültürel değerler saygılı, kötülük yapmayan, olumlu kişilik özelliklerine sahiptirler. Bu bakımdan çocuk edebiyatında karakterlerin taşınması gereken özelliklere uygun oldukları söylenebilmektedir.

Adamı Yutan Balığı Yutan Balık adlı öyküde Hacı Nasır öykünün ana karakteridir. Dalgıçtır. Öyküde Evliya Çelebi’ye başından geçen tuhaf bir olayı anlatmaktadır. Ruhsal ve fiziksel betimlemelerine yer verilmemiştir.

Leyleklere Ne Oldu adlı öyküde Çelebi Camii’nin Hocası Evliya Çelebi’ye bir seyahati sırasında yaşadığı tuhaf ve ibretlik olayı anlatan kişidir. Olayları kendi gözünden anlatmaktadır. Kapalı karakter özelliği göstermektedir. Debbaoğlu öykünün olumsuz özellikler gösteren karakteridir. Kötü davranışından dolayı ibretlik bir son yaşamıştır. Mesajın verilmesinde araç görevi üstlenmektedir. Öyküde leyleklere zarar vererek onların intikam aldığı kişidir.

“Debbaoğlu Sofya’nın en tehlikeli adamıydı. Bir zift küpüne batıp çıkmış gibiydi. Onunla göz göze gelmeye korkardınız. Sinirliydi. Durmadan bir şeyler planlar, zihnindeki tilkilerin kuyrukları birbirine değmezdi.” (s. 35)

Kan Kırmızı Kar Beyaz adlı öyküde İmparator Konstantin öykünün ana karakteridir. Frengistan şehrinin imparatorudur. Öykünün olumlu özellikler gösteren ve bundan dolayı ödüllendiren karakteridir. Hekimbaşı, yaratıcı ve kurnaz fikriyle imparatorun iyileşmesini sağlayan hekimdir.

Palavra Palavra adlı öyküde öykülerin genel anlatıcısı olan Evliya bu öyküde aynı zamanda kahramanlardan biridir. Kendi başından geçen olayı anlatmıştır. Murtaza Paşa öykünün konusu olan yalan yarışmasını yaptıran, sözü dinlenen, saygı duyulan kahramandır. Şamlı Yahya öykünün yan kahramanlarından. Yarışmanın en

zorlu rakibidir. Yalan yarışmalarında ünlenmiştir. Veziroğlu ise yalan yarışmasına katılan diğer kişidir.

Öyküye genel olarak bakıldığında asıl konusu yalan yarışması olduğu için kahramanlar da yalanlar sıralayarak yarışmaktadırlar. Bu durum karakterlerin evrensel ve ahlaki değerlere uygun davranmamalarına, doğruluğun savunucusu olmamalarına sebep olmuştur. Olumsuz kişilik özellikleri çocuklara olumsuz örnek teşkil etmektedir. Öyküde “Yalan yarışması” kalıbı yerine “masal yarışması” kullanılsaydı eğer yaratıcılığı özendireceğinden kahramanlar olumlu özellikler gösteriyor olabilirdi. Fakat yalan söylüyor olmaları olumsuz bir durum oluşturmaktadır.

Dil ve anlatım: Kitapta çocukların kolaylıkla okuyup anlayabilecekleri sade ve açık bir dil kullanılmıştır. Çocukların anlamını bilemeyecekleri eski kelimelere yer verilmemiş, dilimizde karşılığı bulunan yabancı sözcükler kullanılmamıştır. Cümleler çok uzun tutulmamıştır. Kullanılan dil ve üslup anlatılanlarla uyumludur. Diyaloglar anlamı güçlendirecek şekilde kurgulanmıştır.

Anlatımı zenginleştirmek için sık sık benzetmelerden yararlanılmıştır.

“Kelimenin tam anlamıyla dev bir süngere çarpmış gibiydim.” (s. 26)

“Şimdi karanlık ama geniş bir mağaradaydım adeta.” (s. 26)

“Yunus peygamber gibi bir balığın midesindeydim.” (s. 26)

Bin Kuş ile Bir Kuşbaz adlı öyküde kahramanın kuş seslerini taklit ederek kuşları çağırması anlatım açısından çocukların dikkatlerini çekecek özelliktedir.

“Dü çip çip...”

“Fiyt... Fiyt... Fiyt...”

“Çe... Çe... Çe...” (s. 15)

Kitapta anlamı güçlendirmek için ikilemelerden, betimlemelerden ve benzetmelerden faydalanılmıştır.

“Bütün bedeninin pırıl pırıl parladığını görmüş. Teni bir bebeğin teni gibi pamuksu imiş. Elleri delikanlıların elleri gibi kuvvetli ve sağlıklı hale gelmiş. Işıklanmış. Nurlanmış. Teninden dünyaya tazelik ve enerji fışkırtıyormuş.” (s. 48)

Kitapta hiç atasözü kullanılmamış olup sık sık deyimlere yer verilmiştir. Deyimler çocukların anlamını bağlamdan çıkarabilecekleri özellikte kullanılmıştır.

“Kısık gözleri, esmer teni, incecik kaşları, uzun alnı, kimseye aldırış etmeyişi herkesin dikkatini çekermiş.” (s. 13)

“Gökteki güvercinlere bakarken bir an aklını yitirdiğini sanmış.” (s. 18)

“Kısık gözleri, esmer teni, incecik kaşları, uzun alnı, kimseye aldırış etmeyişi herkesin dikkatini çekermiş.” (s. 13)

“Gökteki güvercinlere bakarken bir an aklını yitirdiğini sanmış.” (s. 18)

“Denize kafa tutulmaz.” (s. 23)

“Burnunun dikine gidemezsin.” (s. 23)

“Balığın başına bir iş mi gelmişti?” (s. 27)

“İçim dışıma çıkmıştı.” (s. 27)

“Akıl almaz bir şey oldu.” (s. 28)

“Pişmiş balığın başına gelmeyen şey benim başıma geldi.” (s. 29)

“Ben de oturup bunları kaleme döktüm.” (s. 33)

“Onunla göz göze gelmeye korkardınız.” (s. 35)

“Biz şaşkınlıktan küçük dilimizi yutacak hale gelmiştik.” (s. 36)

“Bir an Debbağoglu ile göz göze geldik.” (s. 37)

“Ama bunun yanına kar kalmasın yaptıkları.” (s. 37)

“Gözleri kan çanağıydı.” (s. 38)

“Hekimler bir sabah göz göze gelmişler.” (s. 45)

“Konstantin’in kurtuluşunun başka yolu yokmuş.” (s. 45)

“Hekimbaşı her şeyi göze alarak gidip imparatora müjdeyi vermiş.” (s. 46)

“Emretmiş ama emri alan askerler duyduklarına inanamamışlar.” (s. 46)

“Bebeklerinin canının bağışlandığını duyan üç bin anne, üç bin baba, altı bin dede, altı bin nine, iki bin yedi yüz hala, üç bin sekiz yüz dayı, bir hayli de amca ve yenge, ayrıca kundaklı bebeklerin kardeşleri...” (s. 47)

“Taşı gediğine koymuş.” (s. 48)

“Tatlıya bağlanmayacak mı?” (s. 49)

“İmparator Nuh diyor peygamber demiyormuş.” (s. 49)”

“Halimiz vaktimiz yerindeydi.” (s. 53)

“Bizler, ne yapıp da sözünü bağlayacak diye meraklanırken, sonunda taşı gediğine koydu.” (s. 56)

“Ben böyle kara kara düşünürken İslam Giray Han kervanımızı durdurdu.” (s. 60)

“Odada neler döndüğüne akıl sır erdiremedim.” (s. 73)

Plan: Kitapta bir ana konu ve ana kahramanın anlattığı kısa öyküler bulunmaktadır. Hem ana konuda hem de kısa öykülerde giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine yer verilmiştir. Her öykü Evliya ve küçük kız arasındaki konuşmalar ile birbirine bağlanmıştır. Bu şekilde kitaptaki öyküler birbirine bağlanmış ve karışıklığın önüne geçilmiştir.

Eğitsel Özellikler

Ana öyküde eğitsel anlamda olumsuz bir durum saptanmamıştır. Kitap keşfederek öğrenmek, insan, doğa ve hayvan sevgisi, barış yanlısı olmak, kültürel ve insani değerlere sahip çıkmak, düş kurmak, karşılaşılan sorunlar karşısında pes etmeyerek çalışmak gibi pek çok olumlu eğitsel özellik barındırmaktadır.

Kitaptaki iki öyküde (Leyleklere Ne Oldu?, Kan Kırmızı Kar Beyaz) çocuklar için olumsuz olabilecek, onları aşırı duygusallığa sürükleyecek unsurlara ve şiddet öğelerine yer verilmiştir. Bu nedenle bu iki öykü eğitsel açıdan çocuklara uygun bulunmamıştır.

Kitapta yazar Abdullah Harmancı çocukların Evliya Çelebi’yi ve onun Seyahatname adlı ünlü eserini de tanımlarını istemiştir.

ALTINCI BÖLÜM

6. SONUÇ

6.1. Sonuç ve Tartışma

Abdullah Harmancı'nın yazmış olduğu çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelendiği bu araştırmada sonuçlar, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda verilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen yedi çocuk kitabının tümü dokuz yaş ve üzerindeki çocuklar için uygun bulunmuştur. Kitapların boyutları çocukların kolaylıkla okuyabilecekleri, sayfalarını çevirebilecekleri, yanlarında taşıyabilecekleri ve kitaplık oluşturabilecekleri niteliktedir. İncelenen kitapların sayfa sayıları çocuklar için uygundur.

İncelenen kitapların tümünde tutkalla yapıştırma yöntemi kullanılmıştır. Kitapların sayfa sayıları az olduğu için ve kitaplar dokuz yaş ve üzerindeki çocuklara hitap ettiği için bu yöntemin kullanılmış olması bir sorun oluşturmamaktadır. Tümünde karton kapak kullanılan kitaplar ilgi çekici, okuma isteği uyandıracak kapak tasarımına sahiptirler. Her kitabın arkasında çocukların okuma isteği duymasını sağlayacak merak ögesi ağır basan bilgilendirici yazılara yer verilmiş olması olumlu bir durumdur.

İncelenen yedi kitapta da kitap kâğıdı olarak da anılan ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Bu kâğıt türü birinci hamur kâğıda göre daha dayanıksızdır fakat renginden dolayı kolay okuma imkânı sağlamakta ve göz yormamaktadır. Aynı zamanda daha hafif bir kâğıt olmasından dolayı tercih edilmektedir (Akyüz, 2014: 27).

Sayfa düzeni konusunda kitapların benzer özellikler gösterdiği saptanmıştır. Tüm kitaplarda sol kenar boşluğu uygun bir şekilde bırakılmıştır. Resimlemeler anlam bütünlüğü oluşturacak ve sürükleyiciliği bozmayacak şekilde konumlandırılmıştır. Satır boşlukları ve kenar boşlukları gözü yormayacak şekilde düzenlenmiştir. Her bölümden sonra yeterli boşluk bırakılmış ve çocuk okuyucunun bölümleri karıştırmasının önüne geçilmiştir.

İncelenen yedi kitabın araştırma kapsamına alınan basımlarında sadece Evliya'nın Sırları ve Hışırta Avcısı kitaplarında resimlemeler renklendirilmiştir. Diğer kitaplarda siyah beyaz çizimler kullanılmıştır. Bilgenin Gölgesi kitabı hariç tüm kitaplarda çizimler çocuksu, çocukların hayal dünyalarına hitap edecek, okuduklarını anlamalarını kolaylaştıracak şekilde sunulmuştur. Sayfa ve resim oranları uygundur. Şirin (2012: 44) çocuk kitaplarında resim yazı ilişkisinin dengeli olmasını ve 9 – 10 yaş üstü çocuklara hitap eden kitaplarda yazının resimlerden daha fazla olması gerektiğini belirtmiştir. İncelenen tüm kitapların bu açıdan uygun olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamına alınan kitapların tümünde 12 ve üstü punto kullanılmıştır. Bu punto dokuz yaş ve üzerindeki çocuklar için uygundur. Harf rengi olarak çoğunlukla siyah kullanılmıştır. Bu renk krem rengi zemin üzerinde kolay bir okuma imkânı sunmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde araştırma kapsamındaki tüm kitapların dış yapı özelliklerinin bulgular bölümünde belirtilen bazı yönlerin gözden geçirilmesi koşuluyla çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında bulunan yedi kitapta çocukların hayatı tanımlarını, anlamalarını sağlayacak, sağlıklı değerler sistemi oluşturmalarını sağlayacak, onları iyiye, doğruya ve güzele yönlendirecek konulara yer verilmiştir. Yardımlaşma, çalışma, ağaç sevgisi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, evrenin güzellikleri gibi konular birçok öyküde işlenmiştir.

Kitaplarda çatışmalar çocukların anlama düzeylerine uygundur. Evliya'nın Sırları kitabındaki iki öykü dışında tüm konuların çocukların sevgi ve özgürlük ihtiyaçlarına hitap ettiği, eğlenmelerini ve düşünmelerini sağladığı, aşırı duygusallığa sebep olmadığı saptanmıştır.

İncelenen kitapların tümünde çocukların sağlıklı değerler sistemi oluşturmalarını destekleyici iletilere yer verilmiştir. Çocuklar için olumsuz olacak iletilere yer verilmemiştir. Bu nedenle kitaplardaki iletilerin çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olduğu söylenebilmektedir. Tunk (2022: 343) Abdullah Harmanlı'nın öykücülüğünü ve edebi kişiliğini ele aldığı çalışmasında, yazarın öykülerinde mesaj verme amacı ile yazmıyor olsa da öykülerinin sonunda iyi insan

olmak, çevresine ve insanlara karşı duyarlı olmak, doğru yolda ilerlemek gibi çeşitli mesajların sezildiğini belirtmiştir. Aynı şekilde yazarın çocuk kitaplarında da bu iletilerin sezdirildiği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen kitaplarda kahraman profili geniştir. Her bireyin günlük hayatında kolayca karşılaştıkları kahramanlara, hayali kahramanlara, doğa üstü güçleri olan kahramanlara, Türk kültürü için önemli şahsiyetlere yer verilmiştir. Genel olarak bakıldığında kitaplarda çoğunlukla çocuk kahramanlara yer verildiği saptanmıştır. Çocuk kahramanların, çocuk okuyucunun olaya ilgisini çekmek ve kendisini kahramanın yerine koymasını kolaylaştırmak gibi özellikleri bulunmaktadır.

Kitaplarda olumlu kişilik özellikleri gösteren kahramanların yanında olumsuz özellikler barındıran kahramanlar da vardır. Bu durum çocukların gerçek hayata hazırlanmaları, her türlü insanı tanımaları açısından olumlu bir durumdur. Kitaplarda çocuk edebiyatının temel ilkelerine uymayan kahramanlara yer verilmemiştir. Kitaplardaki kahramanların çocuklar için uygun olduğu düşünülmektedir (Karatay, 2018: 102).

İncelenen kitapların tümünde dilin sade, açık ve anlaşılır olduğu, anlatımın hareketli, samimi olduğu saptanmıştır. Çocukların anlama düzeylerine, dil gelişimlerine uygun bir dil kullanılmış, birçok noktada kelime hazinelerini geliştirecek unsurlara yer verilmiştir. Yazar anlatımında dilin zenginliklerini kullanarak sürükleyiciliği sağlamış, çocukları sıkacak bir anlatımdan uzak durmuştur. Tunk (2022: 342) çalışmasında Harmancı'nın öykülerinde kullandığı dili şöyle özetlemektedir. “*Harmancı, öykülerinin büyük bölümünü saf bir dil ve yalın bir üslupla kaleme alır. Etkileyiciliği sağlamak açısından bazı öykülerde konuşma diline de yer verir. Kimi öykülerini ise manzum tarzda alt alta oluşan cümlelerden meydana getirir. Üç noktayı yoğun olarak kullanarak yarım bırakılan cümleler ve kelimeler vasıtasıyla boşlukları okuyucunun tamamlamasını ister. İç konuşma, iç monolog, leitmotiv, geriye dönüş, montaj, tasvir, anlatma ve gösterme gibi anlatım tekniklerini kullanır.*” Yazarın incelen çocuk kitaplarında da benzer dil özellikleri gösterdiği saptanmıştır.

Kitaplarda yazım yanlışları, basım hataları saptanmıştır. Bu hataların gözden geçirilmesi koşuluyla kitaplardaki dil ve anlatımın çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olduğu söylenebilmektedir.

Araştırma kapsamındaki tüm kitaplar belli bir planla yazılmıştır. Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde eksiklikler saptanmamıştır. Çocuk okuyucunun olumsuz etkileneceği bir plan hatasına rastlanmamıştır.

Araştırma kapsamındaki yedi çocuk kitabında Evliya'nın Sırları adlı kitaptaki "Leyleklere Ne Oldu?" adlı öykünün şiddet öğeleri içermesi, çocukların hayvanlara karşı olumsuz tutumlar beslemelerine, aşırı duygusallığı neden olabileceği sebebiyle çocuklar için uygun olmadığı düşünülmektedir. "Kan Kırmızı Kar Beyaz" adlı öykü şiddet öğeleri içermesinden, aşırı duygusallığa sebebiyet vereceğinden dolayı çocuklar için uygun bulunmamıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde Abdullah Harmancı'nın araştırmaya konu olan çocuk kitaplarının iç yapı özelliklerinin çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olduğu söylenebilmektedir.

Çer (2014: 211-225) çocuk kitaplarında öğüt ve emir, öğretme ve belletme, korku ve kaygı, ideolojik ve dinsel söylemler, tozpembe bir dünya, cinsiyet ayrımcılığı, geleneksel değerler, yaptırımcı yargılar ve kurallar, tek ve değişmez duygular, aşırı duygusal öğeler ve şiddet öğelerinin yer almaması gerektiğini belirtmiştir. Kitaplarda baskıcı, denetleyici tutumlara yer verilmemiştir. Karakter seçiminde cinsiyet ayrımcılığı yapılmamıştır. Yukarıda belirtilen iki öykü dışında çocukları karamsarlığa, mutsuzluğa, aşırı duygusallığa veya toz pembe bir dünya algısına yönltecek unsurlara yer verilmemiştir. Adı verilen iki öykü dışında tüm kitapların eğitsel ilkeler açısından çocuk edebiyatına uygun olduğu düşünülmektedir.

Tekin (2017: 218) "Süleyman Bulut'un çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi" adlı çalışmasında incelediği kitapların çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olduğu ve okuyucunun dil becerilerinin gelişmesine ve okuma alışkanlığı kazanmasına katkı sağlayacağı sonucuna ulaşmıştır. Bu bakımdan Abdullah Harmancı'nın çocuk kitaplarının incelendiği çalışmamızla benzer sonuçlar alındığı saptanmıştır. Ayrıca her iki yazarın da çocuk kitaplarındaki karakterlerin çocukların örnek alacağı, kendi kimliklerini oluşturmalarında olumlu etkisi olacak karakterler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hışırta Avcısı adlı eserin kültür aktarımı açısından incelendiği "Abdullah Harmancı'nın Hışırta Avcısı adlı eserinde kültür aktarımı" adlı makale çalışmasında hem kullanılan kahramanlar hem olayların, kurgunun akışı, verilen mesajlar ve

değerler, hem de kullanılan dilin kullanım özellikleriyle çocuklara kültür aktarımı yapan, dil becerisi ve olumlu değerler aşılayan bir kitap olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Şimşek ve Bulut, 2022: 56). Bu sonuçlar da araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Doğan'ın (2015: 104) Sevim Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri yönünden incelenmesi ve Türkçe eğitime katkısı adlı çalışmasında kitapların çalışmamız ile benzer şekilde incelendiği görülmektedir. Sevim Ak'a ait çocuk kitaplarının incelendiği çalışmada çocuk edebiyatının temel öğeleri karakter, konu, ileti, dil ve anlatım, resim ana başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin yanında eserlerin Türkçe eğitime katkısı da incelenmiştir. Sonuç olarak eserlerin çocuk edebiyatına uygun nitelikte olduğu ve konuşma, dinleme, okuma, yazma ve dil bilgisi becerilerine de hitap ederek dil gelişimini olumlu yönde etkileyecek nitelikte olduğu belirlenmiştir. Araştırmamız kapsamında incelenen kitaplardaki benzer karakterler, konu ve temalar, dil ve anlatım da dikkate alındığında iki araştırmanın da sonuçlarının benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

6.2. Öneriler

- Araştırma kapsamında incelenen çocuk kitapları değerler eğitimi açısından ve Türkçe eğitimi açısından da incelenebilir.
- Abdullah Harmancı'nın araştırmaya dahil edilmeyen çocuk kitapları çocuğa görecelik açısından incelenebilir.
- Araştırma kapsamında incelenen kitaplarda belirlenen olumsuz özellikler gözden geçirilip sonraki basımlarda değişikliğe gidilmesi ile kitapların çocuk edebiyatına uygunluğunun artırılması sağlanabilir.
- Çocuk edebiyatında yayımlanan kitap sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu nedenle yazılan her çocuk kitabının çocuğa uygunluğu incelenebilir.
- Abdullah Harmancı'nın araştırma kapsamında incelenen çocuk kitapları aileler ve öğretmenler tarafından seçilerek çocuklara okutturulabilir.
- Araştırma kapsamındaki çocuk kitapları derslerde değerler eğitimi için öğretmen rehberliğinde kullanılabilir.

KAYNAKLAR

- Arslan, G., Kargın, T., 2021. Öğretmenlerin kitap önerisinde kullandıkları ölçütlerin çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmesi. Türk Kütüphaneciliği, 35(4), 567 - 588.
- Akalın, H., 2011. Türkçe Sözlük (11. bsk.). Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Akyüz, M., 2014. Muzaffer İzgü'nün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Anaz, Z., 2018. Mavisel Yener'in Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Dil Özellikleri, Söz Varlığı, Anlatım Teknikleri ve Dış Yapı Özellikleri Bakımından İncelenmesi. Doktora Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Arıcı, A. F., 2018. Çocuk Edebiyatı ve Kültürü (2. Baskı), Pegem Akademi, Ankara.
- Baş, B., 2010. Söz varlığının oluşumu ve gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. Türklük Bilimi Araştırmaları, (27): 137-159.
- Bulut, S., 2018. Okulöncesi Eğitim Ortamlarında Çocuk Kitaplarıyla Gerçekleştirilen Uygulamaların Okuma Kültürü Edindirme Bağlamında İncelenmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri . Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ceylan, Z., 2019. Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Hikâyelerinin 'Çocuğa Görelik' Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Çakır, P., 2013. Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin çocuğa görelik ilkesi açısından incelenmesi. Electronic Turkish Studies 8.1
- Çer, E. (2014). Edebiyatta Çocuk Gerçekliği ve Çocuğa Görelik İlkelerinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çer, E., 2019. Çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuğa göre olmasını sağlayan başat bir değişken: eğitsel özellikler. Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 1-11.

- Çer, E., 2016. Türkçe Öğretiminde Çocuğa Görelik İlkesine Uygun Edebiyat Yapıtlarının Önemi, İlköğretim Online, 15(4), 1399-1410.
- Demircan, C., 2006. TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1), 12-27.
- Demirel, Ş., Kökçü, Y., 2019. Richard Bach'ın Martı adlı eserinin çocuğa görelik bağlamında incelenmesi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 29(2), 149-161
- Doğan, Ç., 2015. Sevim Ak'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Yönünden İncelenmesi ve Türkçe Eğitimine Katkısı, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Erdoğan Horasan, A., 2015. Zeynep Cemali'nin Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi, Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Evren, Z., 2008. İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Edebî Metinlerin Çocuk Edebiyatı Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Geçgel, H. ve Ak, N., 2007. Aziz Nesin'in öykülerinde çocuk ve eğitim teması, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 22. 115-124.
- Gönen, M., 2017. Çocuk Edebiyatı Yazarı ve Çizeri Olarak Feridun Oralın Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Eğitsel Değerler. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Gönen, M., 2014. Alanın bileşenleri bağlamında çocuk edebiyatı öğretiminin amacı ve işlevi. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, Cilt: Cıvı Sayı: 756, 277-278.
- Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö. ve Katrancı, M., 2012. Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. Milli Eğitim Dergisi, 42(196), 258-272.
- Harmancı, A., 2021. Kışın Şarkısını Kim Söyleyecek, Timaş İlk Genç, İstanbul.
- Harmancı, A., 2021. Aynalı Baba ile Raci, Timaş İlk Genç, İstanbul.
- Harmancı, A., 2021. Küçük Prens Hakem Olsun, Timaş İlk Genç, İstanbul.
- Harmancı, A., 2021. Ötücü Kuşlar Festivali, Timaş İlk Genç, İstanbul.

- Harmancı, A., 2021. Bilgenin Gölgesi, Beyaz Bulut, İstanbul.
- Harmancı, A., 2021. Hışırta Avcısı, Beyaz Bulut, İstanbul.
- Harmancı, A., 2021. Evliya'nın Sırları, Timaş Çocuk, İstanbul.
- Karagül, S., 2019. Çocuk Edebiyatının Temel İşlevleri: Felski'nin Yaklaşımı Doğrultusunda Bir Değerlendirme, Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 5(2), 334-351.
- Karatay, H., 2011. "Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler", Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı. Şimşek, T. (Ed.) Grafiker Yayınları, Ankara.
- Kıran, B., 2020. Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8 (15), 170-189.
- Kirazlı, N., 2018. Behiç Ak'ın Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuğa Görelik Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, (2021), T.C. Resmi Gazete, 31628, 14 Ekim 2021.
- Oğuzkan, F., 1987. Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı. Emel Matbaası, Ankara.
- Özkan, N., Yılmaz, B., 2001. Çocuk kitaplarında dil sorunu. Bilgi Dünyası, 2(2): 147-168
- Saltık, O., 2016. Derlenmiş Masallar ile Kurgulanmış Masalların Çocuğa Göreliği. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sever, S., 2006. Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğa Göreliği (Yayına Hazırlayan: Sedat Sever). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (4-6 Ekim 2006). (39 - 56). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, No:203.
- Sever, S., 2007. Çocuk Edebiyatı Öğretimi Nasıl Olmalıdır? Sedat S. (Ed.), II. Ulusal çocuk ve gençlik edebiyatı sempozyumu, 41.
- Sezer, K., 2020. Çiğdem Kaplangı'nın çocuk kitaplarının çocuğa görelik ilkesi açısından incelenmesi, TÜBAD Cilt V, Sayı II, Aralık, 347-359.

- Strauss, A. & Corbin, J. 1998. Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory. London: Sage
- Şimşek, S., Bulut, F. 2022. Abdullah Harmancı'nın Hışırta Avcısı adlı eserinde kültür aktarımı, Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi, 8(1), 37-66.
- Şimşek, T., 2014. Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı (1. Baskı) Grafiker Yayınları, Ankara.
- Şirin, M.R. (2012). Çocuk ve gençlik edebiyatı ders notları. İstanbul.
- Şirin, M. R., 2016. Edebiyat ve çocuk edebiyatı, edebiyatın amacı ve işlevi. Türk Dili Dergisi, CX (780), 12 -31.
- Tekin, E., 2017. Süleyman Bulut'un çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Temizyürek, F., 2014. Çocuk edebiyatı öğretimi üzerine. Türk Dili Dergisi, Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı, 301.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N. K, Gürel, Z., 2021. Çocuk Edebiyatı (2. Baskı) Pegem Akademi Ankara.
- Tunk, B., 2022. Abdullah Harmancı'nın Edebi Kişiliği ve Öykücülüğü, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yeniçeri, K., 2018. Bestami Yazgan'ın hikâyelerindeki iletilerin çocuğa yönelik ilkesi açısından incelenmesi. (Yüksek lisans tezi), Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Yıldız, C., Yazıcı, D. N. ve Durmuşoğlu, M. C., 2016. 2010-2015 Yılları Arasında Yayımlanmış Resimli Çocuk Kitaplarının Resimleme Özelliklerinin İncelenmesi. Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 1(1), 43-55
- Yılmaz, O., Yakar, Y. M., 2018. Türk Çocuk Edebiyatında Sorun Odaklı Yaklaşım. Çocuk ve Medeniyet, 3 (6), 29-42.
- Yılmaz, G. 2021 Abdullah Harmancı'nın Öykücülüğü Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Artvin.

